

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Reactienota - Voornemen en voorstel voor participatie

Project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen

Datum: 23 april 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	21
1. Inleiding	3
2. Leeswijzer	4
Gebruikte afkortingen.....	6
3. Algemene toelichting per thema.....	7
3.1. Participatie en communicatie.....	7
3.2. Procedure.....	10
3.3. Reactie vóór of tegen een tracé of stationslocatie in het voornemen	13
3.4. Ingebrachte alternatieven voor tracé of stationslocatie	14
3.5. Beoordelingskader Milieueffectrapport en de Integrale effecten analyse.....	15
3.6. Manier van kruisen Westerschelde.....	19
3.7. Schade.....	20
3.8. Nut en noodzaak.....	21
3.9. Interconnectie.....	23
3.10. Ondergrondse of bovengrondse infrastructuur.....	24
3.11. Integraliteit	26
3.12. Borselse voorwaarden	30
3.13. Alternatieve manieren van energievoorziening.....	31
3.14. Mastkeuze.....	33
3.15. De 150 kV-verbinding op Zuid-Beveland	34
4. Alfabetisch overzicht organisaties en reactienummers.....	35
5. Beantwoording reacties op vragenformulier.....	36

1. Inleiding

Van vrijdag 17 november 2023 tot en met donderdag 28 december 2023 heeft het voornemen en het voorstel voor participatie (hierna VenP) met betrekking tot de verkenning naar een nieuwe 380kV-hoogspanningsverbinding Zeeuws-Vlaanderen ter inzage gelegen. Iedereen kon op het voornemen en het voorstel voor participatie reageren door een reactie in te dienen.

Het doel van het verzamelen van deze reacties is om alle belanghebbenden en belangstellenden vanaf het begin van het project de kans te geven hun mening te geven. Als iedereen kan meedenken, verbetert de kwaliteit van de ruimtelijke keuzes die gemaakt moeten worden. In totaal zijn er 86 unieke en 4 dezelfde reacties binnengekomen. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (hierna EZK) en TenneT bedanken iedereen die een reactie heeft ingediend voor de geleverde input en het meedenken in dit project.

Tijdens de terinzagelegging organiseerden EZK en TenneT twee inloopbijeenkomsten in Heinkenszand en Terneuzen en een online webinar. Tijdens deze bijeenkomsten vertelden de medewerkers van TenneT en het ministerie van EZK meer over het voornemen, het voorstel voor participatie en de procedure. Uiteraard konden tijdens de bijeenkomsten ook vragen gesteld worden en reacties ingediend. De twee fysieke bijeenkomsten werden in totaal bezocht door ongeveer 300 bezoekers. Het online webinar is op het moment van schrijven 217 keer bekeken.

In veel van de ingediende reacties wordt aangegeven dat men graag op de hoogte gehouden wordt over de verkenning. Meer informatie is te vinden op de websites van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), die het ministerie van EZK ondersteunt, en TenneT: <https://www.rvo.nl/zeeuws-vlaanderen> en www.tennet.eu/380kvzeeuwsvlaanderen. Op de website van TenneT kunt u zich ook abonneren op een nieuwsbrief over het project.

2. Leeswijzer

Deze reactienota is als volgt opgebouwd:

▪ Hoofdstuk 3: Algemene toelichting per thema

Een aantal thema's wordt herhaaldelijk genoemd in de 89 ingediende reacties, of heeft overeenkomsten in hun inhoud. Daarom hebben TenneT en het ministerie van EZK besloten om deze thema's niet afzonderlijk per reactie te beantwoorden, maar om deze te bundelen in een thematische beantwoording. Dit betekent dat er een uitgebreid antwoord gegeven wordt op de thema's die vaak terugkomen in de reacties. Aangezien veel vragen of reacties op elkaar aansluiten, is het mogelijk om een onderwerp daarmee verdieping te geven én in de breedte te beantwoorden.

Uit de gestelde vragen en ingediende reacties blijkt er een grote behoefte aan informatie en uitleg te zijn. EZK en TenneT begrijpen goed dat bij de komst van een groot energieproject zoals de 380 kV-verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen, er behoefte is aan informatie over de impact ervan op de leefkwaliteit (geluid, elektromagnetische straling, natuur, etc.), hoe de communicatie met de omgeving plaatsvindt en hoe reacties worden meegenomen in het besluitvormingsproces. Maar ook óf en hoe bepaalde technieken wel of niet kunnen bijdragen aan de opgave om Zeeuws-Vlaanderen in de toekomst te kunnen voorzien van voldoende elektriciteit.

Met deze Reactienota hopen wij u daarom zo goed mogelijk te informeren, zelfs als dat betekent dat het antwoord nog even op zich laat wachten vanwege onderzoek dat nog moet plaatsvinden of door keuzes die pas later in de projectprocedure worden gemaakt. In dat geval zullen we dit uitleggen.

In hoofdstuk 3 worden de thema's die het meest voorkomen in de ingediende reacties beschreven en toegelicht. In de beantwoording van de afzonderlijke reacties (hoofdstuk 5) wordt ook zo nodig naar deze algemene toelichting per thema verwezen.

Hoofdstuk 3 bestaat daarom uit onderstaande paragrafen met veelvoorkomende thema's:

- 3.1. Participatie en communicatie
- 3.2. Procedure
- 3.3. Reactie vóór of tegen een tracé of stationslocatie in het voornemen
- 3.4. Ingebrachte alternatieven voor tracé of stationslocatie
- 3.5. Beoordelingskader
- 3.6. Manier van kruisen Westerschelde
- 3.7. Schade
- 3.8. Nut en noodzaak
- 3.9. Interconnectie
- 3.10. Ondergrondse of bovengrondse infrastructuur
- 3.11. Integraliteit
- 3.12. Borselse voorwaarden

3.13. Alternatieve manieren van energievoorziening

3.14. Mastkeuze

3.15. De 150 kV-verbinding op Zuid-Beveland

▪ **Hoofdstuk 4: Alfabetisch overzicht organisaties en reacties**

In hoofdstuk 4 is een overzicht opgenomen van de organisaties die een reactie hebben ingediend, het unieke registratienummer in de tabel correspondeert met de beantwoording in hoofdstuk 5.

▪ **Hoofdstuk 5: Beantwoording reacties op vragenformulier**

Indieners van reacties die gebruik hebben gemaakt van het vragenformulier (digitaal of op een informatieavond) hebben aan de hand van vier vragen hun reacties ingediend:

1. *In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen? Zo ja, welke zijn dit?*
2. *Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van de verkenning?*
3. *Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij de verkenning?*
4. *In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven. Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?*

In hoofdstuk 5 worden de reacties in tabelvorm weergegeven en beantwoord.

Veelgebruikte afkortingen

Afkorting	Betekenis
IEA	Integrale Effectenanalyse
GNOZ	Gebiedsinvesteringen Netten op Zee
GW	Gigawatt
MER	Milieueffectrapport (het product)
mer	Milieueffectrapportage (de procedure)
MKBA	Maatschappelijke Kosten Baten Analyse
(Ministerie van) BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
(Ministerie van) EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
MW	Megawatt
NOA	Notitie Onderzoeksalternatieven (bijlage bij de NRD)
NOVI	Nationale Omgevingsvisie (beleidsplan van de rijksoverheid op gebied van ruimtelijke ordening)
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
planMER	Milieueffectrapport voor een plan of programma
VAWOZ	Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee 2031-2040
VenP	Voornemen en voorstel Participatie

3. Algemene toelichting per thema

3.1. Participatie en communicatie

Inleiding

De nieuwe hoogspanningsverbinding en het nieuwe 380/150 kV-hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen hebben invloed op de omgeving, zowel tijdens de aanleg als in de fase dat de verbinding en het station in gebruik zijn. We begrijpen de zorgen die erover zijn en de onzekerheden die het met zich meebrengt voor omwonenden. Het is daarom belangrijk dat iedereen kan bijdragen aan de plannen en suggesties, omgevingsbelangen en ontwikkelingen kan inbrengen. In het Voornemen en Voorstel voor Participatie beschrijven we hoe we de omgeving willen betrekken bij het project en hoe we de communicatie over het project richting de omgeving willen vormgeven.

Participatie

Als het gaat om het bijdragen aan de uitwerking van de plannen door de omgeving, richten wij ons in de verkenningsfase met name op de volgende vragen:

- Wat vindt men van de door ons ingetekende locatie- en tracéalternatieven in het Voornemen en Voorstel voor Participatie?
- Zijn er nog aanvullende locatie- en tracésuggesties, die voldoen aan de uitgangspunten, waar we rekening mee moeten houden?
- Met welke aandachtspunten of specifieke gebiedskennis moeten we rekening houden bij het verkennen van de locatie- en tracéalternatieven?

Deze bijdragen worden gedaan in de vorm van reacties op de terinzagelegging van het Voornemen en Voorstel voor Participatie, reacties tijdens informatiebijeenkomsten, deelname aan werksessies, reacties via de Projectatlas en via 1 op 1-contacten. Projectatlas is een online kaart van TenneT die inzicht geeft in infrastructurele projecten en in de verkenningsfase van dit project gebruikt wordt om de omgeving te betrekken bij de zoektocht naar mogelijke tracés en hoogspanningsstationslocaties en gebiedskennis op te halen. Daarna wordt de Projectatlas gebruikt om de ontwikkeling van het project te laten zien.

Communicatie

Het informeren van belanghebbenden en belangstellenden over het project doen we op verschillende manieren:

- De project-websites van het Ministerie van EZK (www.rvo.nl/zeeuws-vlaanderen) en TenneT (www.tennet.eu/380kvzeeuwsvlaanderen);
- De digitale nieuwsbrief van TenneT, waarop abonneren mogelijk is via bovengenoemde website van TenneT;
- De eerdergenoemde digitale Projectatlas. Een link naar deze online kaart is aanwezig op de bovengenoemde website van TenneT;
- Digitale webinars, ook deze links zijn te vinden op de website van TenneT;
- Berichtgeving in de Zeeuwse editie van het TenneT-magazine Contact dat digitaal, maar ook tijdens publieke bijeenkomsten beschikbaar is;
- Berichtgeving in lokale huis- aan huisbladen;
- (Persoonsgerichte) brieven en mails;
- De Bouwapp, verkrijgbaar via de applicatie stores van mobiele telefoonapparaten;
- Een communicatiepakket voor gemeenten, met materiaal dat zij kunnen gebruiken voor hun eigen communicatiekanalen, zoals gemeentelijke websites.

Betrokkenen

Tot welke belanghebbenden en belangstellenden richten we ons nu specifiek in onze participatie en communicatie? In het kader van de omgevingsdialogo gebruiken het Ministerie van EZK en TenneT hiervoor een lijst van stakeholders die bij het project betrokken zijn. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in

de doelgroepen burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen. Tijdens de voortgang van het project wordt deze lijst voortdurend gecontroleerd en aangevuld, om ervoor te zorgen dat er geen stakeholders over het hoofd worden gezien. Iedereen kan aangeven dat ze aan deze lijst willen worden toegevoegd.

Terugblik op de participatie- en communicatie-activiteiten tot nu toe

Tot en met april 2024 hebben we de volgende activiteiten op het gebied van participatie en communicatie gedaan:

- Het Voornemen en Voorstel voor Participatie lag van 17 november 2023 tot en met 28 december 2023 ter inzage op www.rvo.nl/zeeuws-vlaanderen.
- Op donderdag 23 november 2023 is een informerend webinar over het project uitgezonden. Deze kan worden teruggekeken via de projectwebsite van TenneT;
- Het openstellen van de Projectatlas per 17 november 2023;
- Op 28 november in Heinkenszand en 29 november 2023 in Terneuzen zijn er informatieve inloopbijeenkomsten georganiseerd;
- In december 2023 en het 1e kwartaal van 2024 zijn verschillende werksessies in Heinkenszand, Terneuzen en Nieuwdorp georganiseerd, met burgervertegenwoordigingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties, om met name de voorgestelde mogelijke tracés en stationslocaties uit het Voornemen en Voorstel voor participatie te bespreken en mogelijke alternatieven te benoemen;
- Het project is toegelicht in het decembernummer van de Zeeuwse editie van het TenneT-magazine Contact;
- Diverse één-op-één-gesprekken, gesprekken met burgervertegenwoordigingen en ambtelijke - en bestuurlijke overleggen;
- Het informeren van de gemeenteraad van Borsele en de gemeenteraad van Terneuzen over het project en andere energieprojecten tijdens een informatieve raadsbijeenkomst op respectievelijk 18 januari en 8 februari 2024;
- Het organiseren van een informatiebijeenkomst voor de omwonenden van de mogelijke stationslocatie Grootweg op 27 maart 2024 in Terneuzen.

Aankondiging van verdere participatieactiviteiten

Het Ministerie van EZK en TenneT vinden het erg belangrijk dat de omgeving tijdig op de hoogte wordt gebracht van activiteiten waarbij men kan participeren in het project. We doen dit via een aankondiging op de project-websites van EZK en TenneT en uitnodigingen per mail en via de nieuwsbrief. Aankondigingen worden ook verspreid via de Bouwapp en berichten in huis- aan huisbladen.

Persoonlijke correspondentie in het verdere verloop van het project

Daarnaast hechten het Ministerie van EZK en TenneT er veel belang aan dat direct omwonenden en perceeleigenaren van mogelijke routes van de hoogspanningsverbinding en mogelijke locaties van het hoogspanningsstation persoonlijk worden geïnformeerd over de plannen en de voortgang. Dit gebeurt per brief of e-mail, waarvoor per locatie- en tracéalternatief aparte adressen- en mailbestanden worden aangelegd. Daarnaast is het voor iedereen mogelijk om zich aan te melden voor de regelmatig uitkomende digitale nieuwsbrief over het project. Over het algemeen zal het participatieproces en de communicatie, naarmate het project vordert en concreter wordt, steeds meer gericht zijn op specifieke belanghebbenden, zoals omwonenden en grondeigenaren van de stationslocatie en het tracé van de uiteindelijke voorkeursbeslissing.

Verwerking, terugkoppeling en vervolg van de omgevingsinbreng in de verkenningsfase

In april 2024 is deze Reactienota publiekelijk gedeeld. In de nota krijgen de stakeholders een antwoord op de reacties die zij hebben gegeven op het Voornemen en Voorstel voor Participatie. Voor een belangrijk deel wordt in de nota ook ingegaan op de alternatieve tracés en stationslocaties, zoals deze

door de omgeving zijn ingebracht tijdens de informatiebijeenkomsten, werksessies en de Projectatlas. Voor zover dit niet het geval is zullen de inbrengers van deze alternatieven hierover persoonlijk worden geïnformeerd. Bij het uitbrengen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt ook het participatieplan herzien. In dit plan wordt toegelicht hoe de omgevingspartijen in de volgende fase betrokken worden. Bij de herziening van het participatieplan wordt gebruik gemaakt van de reacties op de versie zoals opgenomen in het Voornemen en Voorstel voor Participatie en de suggesties zoals gedaan tijdens de tot dan toe gevoerde omgevingsdialoog. Zowel op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) als op het herziene participatieplan kan iedereen weer een reactie inbrengen.

Inzage in onderzoeksrapporten

Als onderdeel van het doorlopen van de ruimtelijke procedure zullen diverse onderzoeken uitgevoerd gaan worden, zoals geluidsonderzoek, onderzoek naar waterveiligheid, natuuronderzoek en archeologisch onderzoek. Deze onderzoeksrapporten zullen als onderdeel van de terinzagelegging van die fase voor iedereen openbaar te raadplegen zijn en blijven. Ook onderzoeksrapporten die in een ander kader zijn opgesteld maar wel relevant zijn voor het project zullen via de projectwebsites van EZK en TenneT worden gedeeld, onder voorwaarde dat deze geen bedrijfsgevoelige informatie bevatten.

3.2 Procedure

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt, in lijn met en volgens de vereisten van de projectprocedure (opvolger van de Rijkscoördinatieregeling), gewerkt. De projectprocedure bestaat uit de volgende stappen:

1. Kennisgeving voornemen en voorstel voor participatie (november 2023, afgerond);
2. Verkenning;
3. Voorkeursbeslissing;
4. Planuitwerking;
5. Projectbesluit.

- 1 Voornemen en voorstel voor participatie**
Hierin staat het plan voor het project en hoe de omgeving kan meedenken. Iedereen kan hierop reageren of oplossingen aandragen.
- 2 Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD)**
Dit is een onderzoeksplan waarin staat wat we onderzoeken en hoe we dit doen. Iedereen kan hierop reageren voordat dit definitief wordt. De onafhankelijke Commissie m.e.r. geeft hiervoor advies.
- 3 Vaststellen Notitie Reikwijdte Detailniveau (NRD)**
Dit onderzoeksplan vormt de basis voor het Milieueffectrapport (MER), waarbij we kijken naar alternatieven en milieueffecten.
- 4 Voorstel voorkeursalternatief (VKA) + integrale effectenanalyse (IEA) (inclusief projectMER fase 1)**
De ministers kiezen de beste oplossing op basis van de onderzoeken naar haalbaarheid, effecten en draagvlak. Iedereen kan reageren voordat het VKA definitief wordt. De Commissie m.e.r. geeft hiervoor advies.
- 5 Vaststellen voorkeursalternatief**
De ministers stellen het VKA vast op basis van het IEA, reacties uit de omgeving en advies van regionale overheden en de Commissie m.e.r.

- 6 Voorbereidingsbesluit**
Het voorbereidingsbesluit reserveert de locatie, zodat er geen andere projecten kunnen plaatsvinden. Dit kan maximaal 1,5 jaar.
- 7 Ontwerp-projectbesluit en projectMER fase 2**
Hierin staat hoe het project eruit gaat zien. Iedereen kan reageren voordat het definitief wordt. De Commissie m.e.r. geeft hiervoor advies over het MER.
- 8 Vaststellen projectbesluit**
Het besluit over hoe het project eruit gaat zien is vastgesteld. Bij de Raad van State kan beroep worden ingediend tegen het definitieve projectbesluit en vergunningen.

Figuur 1. Projectprocedure

In de projectprocedure werken we van grof naar fijn: we beginnen met een ruim zoekgebied en werken toe naar een definitief tracé en locatie voor het hoogspanningsstation, waarbij bijvoorbeeld de mastlocaties nauwkeurig zijn vastgelegd en de locatie voor het hoogspanningsstation. De stappen lichten we hieronder nader toe.

1. Kennisgeving voornemen en participatie (november 2023)

De projectprocedure is 17 november begonnen met de kennisgeving van het voornemen en het voorstel voor participatie. Iedereen kon zes weken lang reageren op het zoekgebied en de genoemde locatie- en tracéalternatieven. Het was ook mogelijk om nieuwe locatie- en tracéalternatieven in te brengen, die vervolgens door bevoegd gezag en initiatiefnemer getoetst zullen worden aan o.a. de net-technische en ruimtelijke uitgangspunten. U kon daarnaast ook reageren op het voorstel voor participatie. Deze Reactienota geeft het overzicht van ingebrachte reacties en het antwoord hierop van bevoegd gezag en initiatiefnemer.

2. Verkenning: van locatie- en tracéalternatieven binnen het zoekgebied naar een voorkeursbeslissing

De ideeën die afgelopen periode (november-december 2023) zijn ingediend worden verwerkt in de nota onderzoeksalternatieven. In deze nota worden de te onderzoeken locatie- en tracéalternatieven in beeld gebracht. Daarbij kijken we naar de al aangegeven locatie- en tracéalternatieven binnen het zoekgebied, de reacties hierop en eventuele andere locatie- en tracéalternatieven, zoals die zijn aangedragen als onderdeel van het participatietraject, tijdens informatiebijeenkomsten, werksessies, via de Projectatlas en via één-op-één contacten met stakeholders.

De uitkomsten nemen we mee in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD). De NRD beschrijft welke locatie- en tracéalternatieven in de volgende fase van het project worden onderzocht, hoe dit gebeurt en welke aandachtspunten en onderwerpen in het onderzoek worden meegenomen. Op het concept van de NRD kunt u reageren. De reacties op het concept worden vervolgens betrokken bij de vaststelling van de definitieve NRD.

De locatie- en tracéalternatieven worden vervolgens vergeleken op milieueffecten in een planMER. Ook andere aspecten, zoals techniek, toekomstvastheid en kosten worden in de integrale effectenanalyse (IEA) beschreven.

3. Voorkeursbeslissing

Op basis van onder andere de integrale effectenanalyse (IEA) en het planMER wordt een ontwerp- voorkeursbeslissing ter inzage gelegd. Op het ontwerp zijn zienswijzen mogelijk. In hun afweging om te komen tot een definitieve voorkeursbeslissing nemen de ministers zienswijzen en adviezen mee (vanuit de regio en de Commissie mer). Naar verwachting wordt deze beslissing medio 2026 genomen en daarmee eindigt de verkenningsfase.

Op de voorkeursbeslissing is geen beroep mogelijk en de voorkeursbeslissing is niet rechtstreeks bindend. De voorkeursbeslissing bevat onder andere het gekozen voorkeursalternatief: dat is de locatie voor het hoogspanningsstation en het tracé dat verder wordt uitgewerkt.

4. Planuitwerking: van voorkeursbeslissing naar definitieve locatie en tracé

In de planuitwerkingsfase wordt de voorkeursbeslissing verder in detail uitgewerkt. Dit betekent dat binnen een project-MER locatie- en tracévarianten van het gekozen voorkeursalternatief worden onderzocht. Het definitieve tracé wordt planologisch-juridisch vastgelegd in het projectbesluit.

5. Projectbesluit (en benodigde vergunningen)

In het projectbesluit beschrijft het bevoegd gezag hoe de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding en het nieuwe 380/150 kV-hoogspanningsstation ruimtelijk wordt ingepast. Ook geeft het bevoegd gezag inzicht in de maatregelen en voorzieningen voor de fysieke leefomgeving die genomen worden om het project te realiseren. Dit kunnen permanente of tijdelijke maatregelen en voorzieningen zijn.

Samen met het project-MER, een integrale effectenanalyse wordt het ontwerp-projectbesluit ter inzage gelegd. Op het ontwerp-projectbesluit kan iedereen een zienswijze indienen. Publicatie van het ontwerp-projectbesluit is gepland in 2027. De vaststelling van het projectbesluit en de benodigde vergunningen is medio 2028 gepland. Het definitieve projectbesluit is een besluit waartegen beroep kan worden ingesteld.

Inspraakmomenten in de procedure

Tijdens het gehele planvormingsproces voeren we een open dialoog met de omgeving. We willen de besluiten in samenspraak met iedereen voorbereiden die leeft in de omgeving van de nieuwe hoogspanningsverbinding en hoogspanningsstation.

Daarnaast zijn er vijf momenten waarop iedereen kan reageren door het indienen van een reactie, zienswijze of het instellen van beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS). De momenten zien er als volgt uit:

<u>Stap</u>	<u>Onderdeel van de projectprocedure</u>	<u>Mogelijkheid</u>
1.	Kennisgeving voornemen en participatie	Reactie
2.	Concept-NRD	Reactie
3.	Ontwerp-voorkeursbeslissing (incl. planMER/IEA)	Zienswijze
4.	Ontwerp-projectbesluit (incl. project-MER)	Zienswijze
5.	Projectbesluit	Beroep RvS

Binnen de projectprocedure zijn een aantal wettelijk verplichte inspraakmomenten vastgesteld op de gepubliceerde documenten. Op deze documenten kan men een *zienswijze* indienen. Naast deze verplichte inspraakmogelijkheden worden extra inspraakmogelijkheden ingezet om omgevingkennis op te halen, hoe dat kan is uitgelegd in het voorstel voor participatie. U kunt dan een *reactie* indienen op de documenten die zijn gepubliceerd. Deze reacties worden, net als zienswijzen, voorzien van een antwoord en in behandeling genomen door het projectteam. Naast de bovengenoemde mogelijkheden zijn er verschillende manieren om op andere momenten met elkaar te overleggen, dit is uitgelegd in het voorstel voor participatie. Het instellen van beroep kan alleen tegen het projectbesluit, waarin de locatie- en tracékeuze en de van toepassing zijnde voorwaarden juridisch worden vastgelegd.

3.3 Reactie vóór of tegen een tracé of stationslocatie in het voornemen

Meerdere indieners hebben aangegeven voor of juist tegen één van de tracés van de hoogspanningsverbinding en/of de locaties van het hoogspanningsstation te zijn, zoals deze zijn opgenomen in het Voornemen en Voorstel voor Participatie. Deze reacties zijn vaak onderbouwd met redenen waarom er wel of geen voorkeur bestaat voor een bepaald(e) tracé of locatie. Dit soort reacties zijn voor ons zeer waardevol, want ze helpen ons bij het beantwoorden van de vraag wat de omgeving vindt van specifieke tracés en locaties. Als het gaat om het vergelijken van de diverse mogelijkheden, staan we echter nog aan het begin van het proces om alternatieven te onderzoeken. Er wordt eerst een zogenaamde concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) opgesteld. Dit is een 'plan van aanpak' voor het Milieueffectrapport (MER en de Integrale effectenanalyse (IEA) die uitgevoerd gaan worden. Zowel de concept-NRD als het MER en de IEA zullen ter inzage liggen en op beide kan nog ingesproken worden. In de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) zal opgenomen worden welke mogelijke tracés en stationslocaties (ook wel onderzoeksalternatieven) nader onderzocht zullen worden in het MER en de IEA en naar welke onderzoeksaspecten bij de effectbeoordeling en -vergelijking gekeken wordt.

Onder deze onderzoeksaspecten vallen niet alleen milieueffecten (in het kader van het op te stellen planMER), maar ook techniek, kosten, toekomstvastheid en wat de omgeving van de verschillende onderzoeksalternatieven vindt. Die aspecten worden in een integrale effectanalyse (IEA) met elkaar vergeleken. Op basis van de IEA én planMER wordt aan de regionale overheden gevraagd een advies te geven over de voorkeursbeslissing. Dat wil zeggen: het tracé en de stationslocatie die, in de planuitwerkingsfase zullen worden uitgewerkt en ingepast en na formele besluitvorming, in gebruik genomen gaan worden. Pas daarna bepaalt de Minister voor Klimaat en Energie, in overleg met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties welk voorkeursalternatief in de voorkeursbeslissing wordt opgenomen. De ministers doen dit op basis van het advies van de regionale overheden, een advies van de Commissie mer, de IEA en planMER en de in het kader van deze procedure opgehaalde informatie uit de omgeving.

Samenvattend kan gezegd worden dat het maken van een keuze voor één locatie of tracé op dit moment in het proces nog niet aan de orde is, omdat alle relevante informatie op dit moment nog niet voorhanden is.

3.4 Ingebrachte alternatieven voor tracé of stationslocatie

In de reacties zijn verschillende alternatieven ingediend voor het tracé van de hoogspanningsverbinding en/of de locatie van het hoogspanningsstation. EZK en TenneT hebben kennisgenomen van deze ingebrachte alternatieven en willen u ervoor bedanken. We waarderen het dat u gehoor heeft gegeven aan onze oproep om met ons mee te denken over alternatieve mogelijkheden voor het tracé van de hoogspanningsverbinding en/of de locatie van het hoogspanningsstation.

Notitie Onderzoeksalternatieven

In de Notitie Onderzoeksalternatieven, welke naar verwachting dit najaar samen met de concept-NRD gepubliceerd zal worden, beschrijven we welke van de (ingebachte) alternatieven zullen worden onderzocht. Om goede en objectieve inbreng te leveren aan de besluitvorming is het belangrijk dat in deze fase alle realistische oplossingen in beeld zijn. Daarom worden in deze fase alleen harde belemmeringen (zoals onvoldoende plek) uitgesloten in de alternatievenontwikkeling. Iedereen heeft vervolgens de mogelijkheid om via de ter inzagelegging van de concept-NRD te reageren op de onderzoeksalternatieven en aandachtspunten, en ideeën aan te dragen voor de verdere uitwerking van deze alternatieven.

Uw ingebrachte alternatief, inclusief reacties die bijvoorbeeld via de Projectatlas zijn binnengekomen, zullen zorgvuldig beoordeeld worden aan de hand van uitgangspunten en randvoorwaarden zoals genoemd in het voornemen. In de Notitie Onderzoeksalternatieven, kunt u lezen hoe de verschillende alternatieven zijn beoordeeld en welke als onderzoeksalternatief meegenomen gaan worden in de verdere procedure en het op te stellen planMER en IEA

Het was tot 1 april 2024 mogelijk om alternatieven en aandachtspunten in te brengen via bijvoorbeeld de Projectatlas, die te benaderen is via de projectwebsite van TenneT. Sindsdien wordt de Projectatlas enkel gebruikt als informatief communicatiemiddel en kunnen geen reacties meer worden gegeven. TenneT zal in de volgende fase wanneer de concept-NRD ter inzage ligt de Projectatlas weer openen om reacties te verzamelen.

3.5 Beoordelingskader Milieueffectrapport en de Integrale effecten analyse

Inleiding

In de reacties zijn diverse suggesties gedaan voor onderzoek of bepaalde criteria die mee zouden moeten wegen in het beoordelingskader van het milieueffectrapport (planMER) en de Integrale effecten analyse (IEA). Veel suggesties passen in het beoordelingskader zoals dat in het verloop van dit project toegepast zal worden.

Effecten op mensen, milieu en landschap

Elke netuitbreiding heeft effecten op mensen en het milieu. Deze effecten onderzoeken en beschrijven we in een milieueffectrapport (MER). Dit doen we voor verschillende standaard onderwerpen: bodem, water, natuur, landschap, cultuurhistorie en archeologie, veiligheid, leefomgeving en gezondheid, gebruiksfuncties en duurzaamheid. Van tevoren bepalen we wat we onderzoeken en hoe we de factoren beoordelen. Daarvoor gebruiken we een beoordelingskader. Daarin staat welke thema's we onderzoeken en hoe we dat doen. Het volledige beoordelingskader en een uitleg bij de onderwerpen leest u in de concept-NRD. Hiermee gaan wij de komende maanden aan de slag. Naast milieueffecten, onderzoeken we ook aspecten zoals technische complexiteit, kosten en veiligheid. Om de tracés en locaties zorgvuldig met elkaar te vergelijken maken we een Integrale effectenanalyse (IEA).

Natuur

Natuur is een thema dat breed onderzocht zal gaan worden in het milieueffectrapport (MER). In het planMER worden de effecten op beschermde gebieden (zoals Natura 2000-gebieden, NNN-gebied en weidevogelgebieden), beschermde soorten (planten en dieren), houtopstanden (bos en bomenrijen) en de biodiversiteit in kaart gebracht. Daarbij gaat het om zowel effecten die optreden in de aanlegfase (tijdens de bouw van het station en de verbinding), als om effecten in de gebruiksfase (als het station en de verbinding zijn gebouwd en in bedrijf zijn). Natuur is vanuit het spoor van het plan-MER één van de aspecten die bij de afweging in de voorkeursbeslissing een rol speelt.

In de concept-NRD kunt u lezen op welke aspecten en op welke wijze onderzoek gedaan zal worden naar natuur.

Natura 2000-gebied

Natura 2000 is een Europees netwerk van natuurgebieden dat de biodiversiteit moet bevorderen door geïsoleerd liggende gebieden met elkaar te verbinden zodat planten en dieren tussen gebieden kunnen migreren. De Natura 2000-gebieden zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. Voor de meest bedreigde soorten en habitattypen is bepaald welke gebieden minimaal noodzakelijk zijn voor hun voortbestaan. Per soort of habitat zijn behoud- of verbeterdoelen vastgesteld, dit heet de instandhoudingsdoelstellingen.

De Westerschelde is een Natura 2000-gebied en dat betekent dat hiervoor in de projectprocedure de nodige onderzoeken plaats zullen moeten vinden. In het milieueffectrapport (MER) wordt bepaald of het project significante gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden en in welke mate het mogelijk is deze te verminderen. Er is sprake van significante gevolgen als het project het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen bemoeilijkt. Deze doelstellingen zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden, voor de Westerschelde zijn deze hier te vinden: [Westerschelde & Saeftinghe | natura 2000](#).

Stikstof

Het elektriciteitsnet is essentieel voor de verduurzaming van Nederland. Denk aan de aansluiting van zonneparken en windturbines die groene stroom leveren. Of de aansluiting van warmtepompen, e-boilers en laadpalen die minder broeikasgassen en stikstof uitstoten. TenneT breidt het elektriciteitsnet hiervoor uit. Dat klinkt goed, maar met deze bouwwerkzaamheden wordt tijdelijk ook stikstof uitgestoten. Bijvoorbeeld door het gebruik van machines en transport. Doel is zorgvuldig werken door zoveel mogelijk emissiearm te bouwen en natuur te compenseren.

Landschap

Het hoogspanningsnet heeft impact op de leefomgeving. Nieuwe lijnen, opstijpunten en stations, maar ook ondergrondse kabels, betekenen vaak een forse ingreep in het landschap. Voor het omgaan met natuur geldt omvangrijke nationale en internationale wet- en regelgeving, maar voor het omgaan met het landschap bestaan geen harde kaders. Daarom vindt TenneT het belangrijk om voor al haar activiteiten in het landschap een duidelijke visie en aanpak te hanteren. Een visie die navolgbaar is en begrepen kan worden door omwonenden en andere belanghebbenden. TenneT streeft naar het creëren van een rustig en terughoudend beeld. Consequente doorvoering van vormen, kleur en beeld is noodzakelijk bij nieuwe installaties en ook bij aanpassingen in het bestaande net. Het bouwen, wijzigen en beheren van dit net is maatwerk. Altijd zal op locatie - dus situationeel - het landschap moeten worden 'gelezen en begrepen' om, na afweging van alle lokale en regionale aspecten, de beste inpassing te realiseren. De aanpak in de praktijk is vastgelegd in een visie met praktische richtlijnen en in een uitvoerige handreiking voor landschappelijke inpassing. Dit document dat richting geeft bij plan- en besluitvorming kunt u hier raadplegen: [Landschapsvisie TenneT 2017](#).

Elektromagnetische velden

Door de relatief hoge bebouwingsdichtheid in ons land is het niet mogelijk om alle tracés zodanig te ontwerpen dat gevoelige bestemmingen (plekken waar mensen langdurig verblijven zoals woningen etc.) zich (volledig) buiten de magneetveldzone bevinden. De afgelopen veertig jaar zijn internationaal veel onderzoeken uitgevoerd naar de relatie tussen de blootstelling aan magneetvelden en gezondheidsklachten. Er is voor geen enkele ziekte of aandoening bewezen dat die veroorzaakt wordt door magneetvelden. Wel blijkt uit onderzoek dat er een geringe verhoging is van het aantal gevallen van leukemie in de buurt van bovengrondse hoogspanningslijnen. De Gezondheidsraad concludeerde op grond daarvan dat er aanwijzingen zijn voor een oorzakelijk verband tussen magneetvelden en leukemie, maar wetenschappelijk onderzoek kon dit niet bewijzen. Voor andere ziekten en aandoeningen is er nooit een relatie geconstateerd met (magneetvelden van) hoogspanningslijnen.

Voorzorgbeleid

Het is dus niet zeker of magneetvelden risico's met zich meebrengen voor de gezondheid van mensen. Mogelijk is dat het geval, mogelijk ook niet. In vergelijking met andere gezondheidsrisico's waaraan we blootgesteld worden, is het risico van magneetvelden gering. De gezondheidsrisico's van uitlaatgassen van auto's zijn bijvoorbeeld duizenden keren groter. Uit voorzorg treffen we maatregelen die ervoor zorgen dat omwonenden van hoogspanningslijnen en hoogspanningsstations zo min mogelijk blootgesteld worden aan magneetvelden. Dit noemen we voorzorgbeleid. Het is niet noodzakelijk om dit te doen, we treffen de maatregelen "uit voorzorg". Mocht in de toekomst blijken dat magneetvelden inderdaad tot gezondheidsrisico's kunnen leiden, dan zijn, uit voorzorg, zo min mogelijk mensen blootgesteld aan magneetvelden. Zie voor meer informatie over het voorzorgbeleid onder meer: [Herijkt voorzorgbeleid | RIVM](#).

Door TenneT worden bij de aanleg van nieuwe hoogspanningsverbindingen en hoogspanningsstations en bij de uitbreiding van bestaande hoogspanningsstations technische maatregelen getroffen die het magneetveld zo veel mogelijk beperken. Bij de keuze en de uitwerking van het tracé van de

nieuwe hoogspanningsverbinding inclusief hoogspanningsstation wordt zo veel als redelijkerwijs mogelijk is, vermeden dat gevoelige bestemmingen (zoals woningen) binnen de specifieke magneetveldzone van de hoogspanningsverbinding komen te liggen.

Bij (het traceren van) nieuwe hoogspanningsinfrastructuur (boven- en ondergrondse verbindingen, stations) geldt het voorzorgbeleid voor magneetvelden bij elektriciteitsvoorzieningen. Het Rijk heeft haar beleidsadvies op basis van onderzoeken en advies onlangs herijkt. Bij alle netcomponenten dient de netbeheerder bronmaatregelen te treffen om de blootstelling aan magneetvelden zo veel (als redelijkerwijs) mogelijk te voorkomen.

Dat doet TenneT. Bij het traceren van nieuwe bovengrondse verbindingen wordt zoveel mogelijk voorkomen dat woningen en ruimten waar mensen langere tijd verblijven (zoals scholen, verpleeghuizen en kinderdagopvanglocaties) binnen de (magneetveld)zone komen te liggen van de nieuwe verbinding. In sommige gevallen is het helaas onvermijdelijk. Voor nieuwe bovengrondse verbindingen kijkt TenneT echter wel met EZK naar een goede compensatieregeling. Het is de verwachting dat hier nog in de eerste helft van 2024 meer duidelijkheid over komt.

Geluid

Een nieuwe hoogspanningsverbinding kan op verschillende manieren geluid veroorzaken. Dit geldt zowel voor de lijnverbinding als voor de uitbreiding en nieuwbouw van hoogspanningsstations. In verschillende zienswijzen is aandacht gevraagd voor mogelijke geluidhinder. In het Milieu Effect Rapport (MER) worden de geluidseffecten van de hoogspanningsverbinding en de hoogspanningsstations onderzocht. Daarbij wordt gekeken naar de geluidseffecten die optreden in de realisatiefase (de bouw) en naar de effecten die optreden in de gebruiksfase (als de verbinding af is en wordt gebruikt).

Geluidseffecten hoogspanningsverbinding

In het bouwproces ontstaat geluid door de werkzaamheden, zoals heien, de aanleg van toegangswegen en het bouwverkeer. Wanneer de hoogspanningsverbinding af is, kan bij harde wind een soort fluitend geluid ontstaan. Dit wordt windfluiten genoemd en is een hoogfrequent geluid dat op afstand snel afneemt. De vormgeving van de masten heeft invloed op het voorkomen van windfluiten. Daarnaast kan een hoogspanningsverbinding 'coronageluid' veroorzaken. Coronageluid is vooral te horen bij vochtig weer zoals mist en is een ontlading die geluid kan produceren. Dit treedt op doordat stroom onderweg op de geleider een oneffenheid tegenkomt. Het geluid dat daarbij hoort, is een krakend, knetterend of knisperend geluid.

Uit onderzoek van TNO uit 2011 blijkt dat coronageluid als hinderlijk ervaren kan worden door omwonenden. In een eerder MER van TenneT uit 2010 over de realisatie van Noord-West 380 kV is berekend dat coronageluid nauwelijks hoorbaar is op korte afstand van de verbinding. TenneT hanteert een afstand van 37 meter vanaf de hartlijn voor het hoorbaar zijn van dit coronageluid. Vanwege andere normen is het niet te verwachten dat een nieuwe verbinding op minder dan 37 meter van een woning komt te staan.

Geluidseffecten hoogspanningsstations

Op het nieuwe station worden transformatoren geplaatst om de elektriciteit om te zetten van een spanning van 380kV naar 150kV. De koeling op deze transformatoren produceert een laag (brom)geluid, dat in de omgeving gehoord kan worden. Ook tijdens de bouw van een nieuw hoogspanningsstation kan geluidshinder ontstaan door bouwwerkzaamheden of vrachtverkeer. Uitgangspunt van een nieuw hoogspanningsstation is dat het geluid bij bestaande woningen de wettelijke normen niet overschrijdt. In sommige gevallen kan echter niet op voorhand worden uitgesloten dat bestaande woningen toch te sterk worden belast. Er zullen dan passende maatregelen worden genomen om alsnog aan de wettelijke normen te voldoen.

Beoordeling in het planMER

In het planMER worden de geluidseffecten op geluidgevoelige objecten en gebieden in beeld gebracht met indicatieve afstanden (zones). Hierbij hanteren we de 'representatieve lijn' binnen de corridors (onderzoeksgebied) als uitgangspunt om deze zone aan beide kanten van de lijn te bepalen. Voor de hoogspanningsstations gebruiken we hierbij 'referentievlakken' binnen de alternatieve locaties. De toetsing van de geluidsniveaus aan wettelijke geluidsnormen vindt plaats in de project-MER, bij de nadere uitwerking van de voorkeursbeslissing.

Voor windfluiten en het specifieke coronageluid is in Nederland (en internationaal) geen wettelijk toetsingskader beschikbaar. Afweging vindt plaats vanuit het oogpunt van een 'goede ruimtelijke ordening' of in termen van de nieuwe Omgevingswet, een 'evenwichtige toedeling van functies'.

Voor verdere informatie over geluid bij hoogspanningsverbindingen en hoogspanningsstations kunt u meer lezen op de website van TenneT : [Geluid \(tennet.eu\)](https://www.tennet.eu). Ook kunt u meer informatie lezen in het volgende onderzoek: [TNO-onderzoek coronageluid](#).

3.6 Manier van kruisen Westerschelde

De kruising van de Westerschelde heeft een complex karakter. De Westerschelde is, zoals in paragraaf 3.5 benoemd, een Natura-2000-gebied met een dynamische morfologie. Daarnaast is de Westerschelde de toegangsroute tot de havens van Terneuzen, Gent en Antwerpen. Het garanderen van de nautische toegankelijkheid (waaronder voldoende doorvaarhoogte) van deze havens is van groot economisch belang. Om deze reden zijn er contacten met Vlaams(-Nederlandse) partijen, zoals de Haven van Antwerpen en Brugge en de Vlaams Nederlandse Schelde Commissie (VNSC) om te borgen dat deze aspecten op de juiste manier meegewogen worden. Deze complexiteit zorgt ervoor dat een ondergrondse kruising van de Westerschelde overwogen dient te worden. Om deze reden heeft TenneT een verkennend onderzoek naar de systeemimpact van een kabellengte van 7 km uitgevoerd. Hiermee is onderzocht of deze ondergrondse kruising nettechnisch een mogelijkheid kan zijn. Uit dit onderzoek is gebleken dat dit over een afstand van 7 kilometer nettechnisch mogelijk is, mits er compensatiemaatregelen, met name in de vorm van spoelen en filters, worden genomen. Wat nu nog nodig is, is dat ook onderzoek wordt gedaan naar de technische uitvoerbaarheid en de impact op ruimte en leefomgeving. Pas dan zal definitief duidelijk worden of een ondergrondse kruising van de Westerschelde met kabels aan de orde is

In het Voornemen en Voorstel voor Participatie zijn voor het kruisen van de Westerschelde vooralsnog zowel een bovengrondse als een ondergrondse uitvoering opgenomen. De bovengrondse uitvoering betreft een mastverbinding. Voor de ondergrondse uitvoering zijn er de volgende mogelijkheden; direct ingraven van de kabels, kabels in HDD-buizen en kabels in een tunnel. We gaan in de Notitie Onderzoeksalternatieven, als onderdeel van de concept-NRD, beschrijven welke uitvoeringsmogelijkheden verder onderzocht gaan worden. In de verkennende studie van DNV, zoals gepubliceerd op de website, zijn al de eerste oriëntaties gedaan naar de verschillende uitvoeringvormen en de effecten van de nieuwe verbinding. In het planMER en Integrale Effecten Analyse (IEA) zullen de aspecten milieu, techniek, kosten, toekomstvastheid en omgeving verder worden onderzocht. Hierbij worden ook voorkeuren vanuit bestuurlijke en ambtelijke organen meegenomen.

Single-utiliteitenkruising

In deze paragraaf wordt gedetailleerder ingegaan op de aanleg van kabels in een tunnel, gezien de complexiteit en omdat hier drie mogelijkheden voor bestaan. Daarbij gaat het om 1) aanleg in de bestaande Westerscheldetunnel, 2) aanleg in een single-utiliteiten kruising (SUK) en 3) aanleg in een multi-utiliteiten kruising (MUK). Aanleg in de bestaande Westerscheldetunnel is onderzocht in de verkennende studie van DNV. Daarbij is geconcludeerd dat deze mogelijkheid praktisch onhaalbaar is, aangezien de tunnelbuis dan volledig gereconstrueerd zou moeten worden. Een SUK betekent in dit geval een tunnel die alleen bedoeld is voor hoogspanning. Een MUK betekent dat er, naast de aanleg van hoogspanning, bijvoorbeeld ook transport van waterstof, water of andere stoffen via afzonderlijke buisleidingen in de tunnel (gebundeld) gerealiseerd kan worden. Dit noemen we aanvullende modaliteiten.

Zowel de SUK als MUK zijn door het Ministerie van EZK en TenneT nader onderzocht op technische haalbaarheid, veiligheid en kosten. Een tunnel heeft belangrijke aandachtspunten voor het beheer en onderhoud van de hoogspanningsverbinding. Zo vormt het garanderen van de leveringszekerheid een aandachtspunt, zeker als derden werkzaamheden moeten uitvoeren in de tunnel. Het combineren van hoogspanning met andere modaliteiten in één gezamenlijke tunnel wordt afgeraden in relatie tot veiligheid. De mogelijkheid van een MUK is daarmee geen reëel alternatief en een MUK wordt dan ook niet verder onderzocht binnen de scope van dit hoogspanningsproject. De SUK (tunnelvariant) blijft wel in beeld in dit project, maar uit het onderzoek is gebleken dat deze variant vanuit onder andere het oogpunt van leveringszekerheid alleen kans van slagen heeft als deze als dubbele tunnelbuis wordt uitgevoerd.

3.7 Schade

Inleiding

Voor de aanleg en het beheer van de hoogspanningsverbinding is het noodzakelijk dat TenneT gebruik kan maken van gronden die nodig zijn voor de nieuwe hoogspanningsverbinding. Voor het toekomstig hoogspanningsstation is het voor TenneT noodzakelijk om de gronden in bezit te hebben. In de fase waarin het project nu zit, zijn er meerdere onderzoeksalternatieven die worden onderzocht. Het is op dit moment niet bekend waar de nieuwe verbinding en hoogspanningsstation precies komt. Omdat er nog geen definitief tracé en locatie van het hoogspanningsstation zijn vastgesteld is er nog geen schadeveroorzakend besluiten is compensatie nog niet aan de orde. Hieronder is beknopt omschreven welke regelingen er op dit moment van toepassing zijn op het gebied van schadecompensatie. Meer informatie is te vinden in de [brochure Schade- & vergoedingengids – bovengrondse 380 kV-hoogspanningsverbindingen](#). Zie verder ook: [Bij een nieuwe hoogspanningsverbinding \(tennet.eu\)](#).

Regelingen bij schade

TenneT onderscheidt drie vormen van schade:

1. Schadevergoeding vanwege planschade

Voor de aanleg en het beheer van de 380 kV hoogspanningsverbinding wijzigen de planologische bestemming en de bijbehorende voorschriften van de grond, veelal door het toevoegen van een dubbelbestemming aan betreffende gronden. Als bekend is waar de nieuwe hoogspanningsverbinding komt te lopen en de stations gerealiseerd worden, kan worden bepaald wat de consequenties zijn voor omwonenden en gebruikers. De eventuele ontstane waardevermindering van woningen of in de bedrijfsvoering noemen we planschade. Hiervoor geldt een wettelijke regeling. Nadat het projectbesluit definitief is kan een belanghebbende die vindt dat er sprake is van inkomensschade of vermindering van waarde van bijvoorbeeld de woning, een verzoek om schadevergoeding vanwege planschade indienen bij Burgemeester en Wethouders van de gemeente waarin het perceel/gebouw gelegen is. De aanvraag wordt vervolgens doorgestuurd naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Daarover zullen te zijner tijd (in de fase van het projectbesluit) belanghebbenden worden geïnformeerd. Voor meer informatie over de planschaderegeling wordt verwezen naar de brochure 'Schade- & vergoedingengids; Bovengrondse 380 kV-hoogspanningsverbindingen' op de website: [Bij een nieuwe hoogspanningsverbinding \(tennet.eu\)](#).

2. Schadeloosstelling bij verwerven van eigendomsrecht

Indien TenneT eigendom dient te verwerven dat rechtstreeks en noodzakelijk is voor de realisatie van een hoogspanningsstation en hoogspanningsverbinding worden rechthebbenden en gebruikers volledig schadeloos gesteld op basis van de onteigeningssystematiek met bijbehorende jurisprudentie.

3. Schadeloosstelling bij vestigen zakelijk recht

Voor de aanleg en beheer van hoogspanningsverbindingen moet TenneT gebruik kunnen (blijven) maken van een strook grond rondom de hoogspanningsverbinding. Deze strook (de zakelijk rechtstrook, belemmerde strook of belaste strook) is vastgesteld op basis van het benodigde ruimtebeslag voor aanleg en beheer. Daarbij is rekening gehouden met veiligheidseisen. De breedte van de strook varieert, afhankelijk van de precieze uitvoering van de verbinding. Om gebruik te kunnen (blijven) maken van de grond in deze strook sluit TenneT een zakelijk recht overeenkomst (inclusief gebruiksovereenkomst) af met de eigenaar, de eventuele overige zakelijk gerechtigden (erfpachters, opstalhouders, et cetera) en de eventuele persoonlijk gerechtigden (huurder, pachters, et cetera). Uitgangspunt is dat TenneT op basis van volledige schadeloosstelling de schade vergoedt die het rechtstreekse gevolg is van de aanleg en instandhouding van de hoogspanningsverbinding.

3.8 Nut en noodzaak

Inleiding

Om Zeeuws-Vlaanderen aan te sluiten op het landelijke 380 kV-elektriciteitsnet is het nodig om een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding aan te leggen tussen de bestaande 380 kV-hoogspanningsverbinding Borssele-Rilland en een nieuw 380/150 kV-hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen. Op dit moment heeft Zeeuws-Vlaanderen met enkel een 150 kV-aansluiting een beperkte aansluitcapaciteit.

Elektrificatie Zeeuws-Vlaanderen

Onder regie van havenbedrijf North Sea Port en in samenspraak met industriecluster Smart Delta Resources (SDR) en de Provincie Zeeland is geïnventariseerd hoe de elektrische capaciteitsbehoefte in Zeeuws-Vlaanderen zich de komende jaren gaat ontwikkelen. De elektrische capaciteitsbehoefte bedroeg in 2020 ongeveer 600 MW. Verwacht wordt dat de vraag toeneemt van 1.545 MW in 2025 naar ongeveer 2.500 MW in 2030 en 5.200 MW in 2050. Via het bestaande 150 kV-net kan daar niet in worden voorzien. In de Cluster Energie Strategie (hierna: CES) Schelde-Deltaregio 2.0 wordt de stijgende energievraag beschreven en worden de volgende industriële projecten genoemd waarvoor de 380 kV-verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen belangrijk is:

- Elektrisch kraken (t.b.v. groene plastics en chemicaliën)
- Productie van groene waterstof (t.b.v. groene kunstmest en groen staal), waaronder projecten van Air Liquide en VoltHz
- Diverse CCS-projecten
- Vestiging van nieuwe industrie en bedrijvigheid
- Diverse elektrificatie projecten
- Aanlanding wind op zee

In de CES Schelde Deltaregio 3.0, welke momenteel in ontwikkeling is, zal hier naar verwachting een update op komen.

Maatwerkafspraken

Grote industriële bedrijven, zoals Dow, Zeeland Refinery en Yara, kunnen door de aansluiting op het 380 kV-stroomnet hun productieprocessen elektrificeren. Met de grootste industriële bedrijven worden maatwerkafspraken gemaakt hoe en wanneer hun CO₂ uitstoot omlaag gaat. Deze maatwerkafspraken geven extra inzicht om de elektrificatiebehoefte van grote bedrijven te staven. Dit zijn echter geen publieke documenten omdat deze bedrijfsgevoelige informatie bevatten. Om tot maatwerkafspraken met de industrie te komen, worden verschillende stappen gevolgd met uiteindelijk juridisch bindende maatwerkafspraken. Dat gebeurt zorgvuldig. Door o.a. Dow Benelux is begin 2023 een Expression of Principles getekend. Het kabinet wil met deze maatwerkafspraken de industrie stimuleren en ondersteunen om in Nederland haar processen te verduurzamen en daarmee voorkomen dat bedrijven uit Nederland vertrekken.

Nadere onderbouwing toekomstige elektriciteitsvraag kanaalzone Gent-Terneuzen

Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK)

Het nut en de noodzaak van deze verbinding is bevestigd in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK). Het project is sinds 2021 onderdeel van het MIEK. Het MIEK is een programma van nationale energie- en grondstoffeninfrastructuurprojecten die bijdragen aan de klimaattransitie. Het MIEK bevat projecten van nationaal schaalniveau. Dit zijn projecten die cluster Schelde Delta-regio overstijgend zijn, een internationaal karakter hebben en/of onderdeel uitmaken van het landelijke hoofdtransportnet.

De MIEK-waardigheid van projecten wordt getoetst aan vier criteria:

1. Toekomstbestendigheid: het project past in verschillende ontwikkelpaden van het energiesysteem. Ook past het project in de 2050-visie naar een klimaatneutrale keten en toekomstig ruimtegebruik.
2. Urgentie: er moeten tijdig besluiten worden genomen om de gewenste oplevering van infrastructuur en daarmee de doelen te behalen.
3. Klimaatwinst: er kunnen aanzienlijke hoeveelheden CO₂ gereduceerd worden.
4. Nationaal schaalniveau: het project overstijgt een cluster, bevat knelpunten die zonder landelijke regie niet oplosbaar zijn en/of betrekking hebben op de opwek, het transport, de conversie en opslag van energiedragers, grondstof of CO₂.

Opname in het MIEK houdt in dat, mede op basis van reflectie van de kennisinstellingen, urgentie, toekomstbestendigheid, nationaal schaalniveau en potentiële klimaatwinst van een project is aangetoond om het project verder te verkennen. In het MIEK 2021 is de uitbreiding van het 380kV-net naar Zeeuws-Vlaanderen dan ook omschreven als een 'no-regret' project.

Elektrificatie

Met het aanleggen van deze 380kV-verbinding wordt ook het kip-ei probleem doorbroken, d.w.z. een gebrek aan ontwikkeling van infrastructuur leidt tot gebrek aan duurzame initiatieven vanuit de industrie en omgekeerd. Infrastructuur die de transitie ondersteunt is onmisbaar als Nederland de energie-intensieve industrie wil behouden en nieuwe, duurzame industrie wil aantrekken. Huidige bedrijven werken aan alternatieve verduurzamingsroutes, in deze scenario's is een toename van elektriciteitsvoorziening voorzien (zoals eerder beschreven). Naast verhoogde elektriciteitsbehoefte van de huidige bedrijven, is de verwachting dat het aansluiten van Zeeuws-Vlaanderen op het landelijke 380 kV-elektriciteitsnet ook (grote) nieuwe bedrijven aantrekt, bijvoorbeeld voor de productie van groene waterstof. De volgende documenten geven ook inzicht in de manier waarop Nederland bezig is met een overgang naar een duurzame energievoorziening. We moeten flink investeren in de ontwikkeling, versterking en uitbreiding van ons elektriciteitsnet. De ontwikkelingen gaan snel, maar we kunnen steeds beter en verder vooruitkijken:

- [MIEK overzicht](#)
- [Investeringsplannen TenneT 2024-2033](#)
- [Nationaal Plan Energiesysteem \(NPE\)](#)
- [Programma Energie Hoofdstructuur \(PEH\)](#)

Netcongestie

Door de sterk toenemende vraag naar elektriciteit bereikt het landelijke hoogspanningsnet van TenneT zijn capaciteitsgrenzen in de provincie Zeeland. TenneT en Stedin hebben op 19 juli 2023 een [Voor aankondiging](#) van congestie gedaan voor Zeeland bij de Autoriteit Consument en Markt (ACM). In deze aankondiging was te lezen "De verwachte congestie komt door snelle ontwikkelingen in een groeiende vraag naar elektriciteit, waaronder industriële elektrificatie, grootschalige elektrolyse- en batterijsystemen. De hieruit voortvloeiende transportbehoefte kan niet volledig gefaciliteerd worden door de aanwezige transportcapaciteit van het huidige 150kV hoogspanningsnet. De aanwezige transportcapaciteit van het 150kV netwerk, rekening houdende met geldende wettelijke criteria voor netontwerp, in Zeeland is ongeveer 1300 MW. De gevraagde transportcapaciteit is ongeveer 2500 MW. Hiermee moet geconcludeerd worden dat de capaciteit ontoereikend is voor de voorziene vraag". De structurele oplossing bestaat uit het uitbreiden van de capaciteit en hierbij is het project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen als een van de drie relevante projecten benoemd. De huidige netcongestie laat dus zien dat het nu al knelt qua aanwezige transportcapaciteit van elektriciteit.

3.9 Interconnectie

Wat is een interconnector?

Een hoogspanningsverbindingen met het buitenland noemen we een interconnector. Een interconnector heeft als doel om de EU-elektriciteitsmarkt te faciliteren en te ondersteunen. Met een interconnector kan het elektriciteitsnet beter in balans worden gehouden. Het vergemakkelijkt de handel en uitwisseling van elektriciteit. Een interconnector is niet bedoeld om knelpunten in een bepaald land op te lossen. Zeeuws-Vlaanderen moet dus altijd een verbinding met het Nederlandse hoogspanningsnet krijgen.

EU-wetgeving

Zeeuws-Vlaanderen is Nederlands grondgebied en daar geldt de Nederlandse wet. Om te voldoen aan de EU-wetgeving, de Nederlandse wetgeving en Netcode zal een 380kV-hoogspanningsverbinding tussen België en Terneuzen altijd doorverbonden moeten worden met het 380kV-hoogspanningsnet in Nederland, waarbij dus een kruising van de Westerschelde noodzakelijk is. Een interconnector tussen Nederland en België dient altijd gekoppeld te zijn aan het landelijk 380kV-hoogspanningsnet. Als er middels de 150kV lijn een interconnector gerealiseerd zou worden die gebruikt wordt voor de stroomvoorziening in Zeeuws-Vlaanderen en voor Interconnectie met België, dan zou er direct congestie optreden. Een 380kV lijn heeft ongeveer 10 keer zo veel capaciteit en die capaciteit is in Zeeuws-Vlaanderen hard nodig, zelfs afgezien van een eventuele internconnectie ten behoeve van handel en uitwisseling tussen Nederland en België.

De Cluster Energie Strategie (CES) van industriecluster Smart Delta Resources (SDR) laten nadrukkelijk de wenselijkheid van een toekomstige interconnector open.

Industrie

De industrie in Zeeuws-Vlaanderen land heeft dezelfde rechten en plichten als ieder andere aangeslotene in Nederland. Hetzelfde geldt voor de tarieven die betaald moeten worden (los van eventuele voorwaarden voor het verkrijgen van subsidie). Als de industriële bedrijven in Zeeuws-Vlaanderen op basis van de Nederlandse wet een aansluiting op het hoogspanningsnet willen, dan is TenneT wettelijk verplicht deze aansluiting te verzorgen. Daarmee valt een ontsluiting via België niet onder dit project en is daarmee geen onderdeel van dit Voornemen.

Het staat industriële partijen vrij om een aansluiting op het Belgische net aan te vragen. Of deze gehonoreerd kan worden, zal door de betreffende netbeheerder bepaald moeten worden. Via de aansluiting van betreffende partij mag volgens de Netcode geen koppeling ontstaan tussen verschillende netten (150 kV en 380 kV en/of 380 kV Nederland en 380 kV België). De Zeeuws-Vlaamse industriële partijen hebben echter een aansluitverzoek gedaan bij TenneT en niet in België, vandaar dat TenneT, vanuit haar wettelijke aansluitplicht, deze mogelijk moet maken. Dit nog los van de vraag of en wanneer België stroom zou kunnen en willen leveren. Daarnaast speelt ook de samenhang met het programma VAWOZ een rol met een mogelijke aanlanding bij Terneuzen, iets waarvoor een koppeling met het Nederlandse landelijk 380kV-net noodzakelijk is.

Belgische netbeheerder Elia heeft medio 2023 een Memorandum of Understanding (MoU) met TenneT ondertekend, waarin de partijen zich ertoe verbinden om samen te onderzoeken hoe de onshore en offshore interconnectie capaciteit tussen beide landen kan worden geoptimaliseerd en uitgebreid. Eerste resultaten uit die onderzoeken volgen medio 2024. Maar zoals benadrukt in de bovenstaande uitleg gaat dit onderzoek niet over het ontsluiten van Zeeuws-Vlaanderen, maar over het optimaliseren van het Europese energienetwerk.

3.10 Ondergrondse of bovengrondse infrastructuur

Bovengronds, tenzij

In principe worden nieuwe hoogspanningsverbindingen (op land en boven water) bovengronds aangelegd; waarom is onlangs in het Programma Energiehoofdstructuur geduid. Alleen in gebieden met een bijzonder complexe omgeving, met name bij kortere trajecten waar inpassing bovengronds écht niet mogelijk is, kan ondergrondse aanleg worden overwogen.

Uit het Programma Energiehoofdstructuur;

Nieuwe hoogspanningsverbindingen op land in het landelijke transportnetwerk met een spanning van 220 kV en hoger worden in beginsel bovengronds en als wisselstroomverbindingen aangelegd. Verzwaring van bestaande verbindingen heeft de voorkeur boven realisering van een nieuw tracé. Het ondergronds aanbrengen van een hoogspanningsverbinding van 220 kV en hoger kan leiden tot verhoogde risico's met betrekking tot leveringszekerheid en elektrotechnisch gedrag, en daarmee de stabiliteit van het energiesysteem. Ook is de reparatietijd van een ondergrondse kabelverbinding ten opzichte van een bovengrondse verbinding significant langer.

Vanwege het cruciale belang voor de Nederlandse en Europese energievoorziening is het onaanvaardbaar om delen van interconnectoren, de landelijke ring of rechtstreekse verbindingen tussen de interconnectoren en de landelijke ring ondergronds aan te leggen. Indien een dergelijke verbinding uitvalt, kan dat zeer grote gevolgen hebben voor het hele Nederlandse en zelfs het Europese net. Een dergelijk risico is niet acceptabel en moet in genoemde cruciale verbindingen naar de huidige technische inzichten vermeden worden. Daarom dienen minimaal twee circuits van deze verbindingen altijd bovengronds uitgevoerd te zijn.

Nettechnisch onderzoek ondergronds op Zuid-Beveland

Gezien de complexiteit van dit project in een regio met vele grootschalige energieprojecten is de druk op de omgeving extra groot. Er is daarom besloten om – bij uitzondering – nettechnisch onderzoek te doen naar het ondergronds verkabelen van een kort tracé van ongeveer 3 à 4 kilometer op Zuid-Beveland. TenneT gaat daarvoor als eerste stap een nettechnische berekening uitvoeren. Als uit de berekening blijkt dat het mogelijk is, wordt verder onderzoek gedaan naar technische uitvoerbaarheid en de impact op ruimte en leefomgeving. Het feit dat TenneT een berekening gaat uitvoeren, betekent nog niet automatisch dat de verbinding ook daadwerkelijk kan worden aangelegd. Uit nader technisch onderzoek moet vervolgens blijken of ondergrondse aanleg mogelijk en aanvaardbaar is. De uiteindelijke besluitvorming moet daarna volgen uit de Integrale Effecten Analyse (IEA), de plan-MER en een integrale afweging op projectniveau.

Borselse en Zeeuwse voorwaarden

In de reacties op het thema 'Ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land' wordt door sommige indieners verwezen naar de Borselse Voorwaarden. In de Borselse Voorwaarden staat bijvoorbeeld in voorwaarde 4.3: 'Geen impact op het huidige landschap: geen hoogspanningsmasten en koeltorens'. Met het uitvoeren van het net-technische onderzoek, zoals in de vorige paragraaf beschreven, zal verkend worden welke mogelijkheden er zijn met betrekking tot deze voorwaarden. Uiteindelijk zal er een integrale afweging gemaakt worden binnen de projectprocedure van dit project, waarbij de Zeeuwse overheden die

zijn betrokken binnen deze procedure ook een regio-advies zullen geven. Dit resulteert in een voorkeursbeslissing welke door de ministers voor Klimaat en Energie en van BZK genomen zal worden.

De voorwaarden kunnen er niet toe leiden dat wordt vooruitgelopen op dit proces en al in deze fase van de projectprocedure tracés worden uitgesloten. Onderzoek (zoals gebruikelijk binnen de projectprocedure en hierboven omschreven) zal nodig zijn om een integrale afweging te kunnen maken tussen de verschillende tracéalternatieven, ook wat betreft bovengronds of ondergronds. Uiteindelijk is er een technisch realiseerbare uitvoeringsvariant nodig om Zeeuws-Vlaanderen aan te kunnen sluiten op het landelijke hoogspanningsnetwerk.

Meer informatie over hoe wordt omgegaan met de Borselse voorwaarden, is te vinden in hoofdstuk 3.12.

3.11 Integraliteit

Inleiding

Er zijn veel ontwikkelingen in zowel de Kanaalzone als het Sloegebied. Niet alleen nationale energieprojecten, maar ook vanuit de regio, zoals private initiatieven. We begrijpen heel goed dat de omgeving behoefte heeft aan een overzicht van al deze ontwikkelingen, evenals aan inzicht in het toekomstperspectief voor deze gebieden. Daarom leggen we graag uit welke visies er recent zijn gepubliceerd vanuit het Ministerie van EZK, maar ook welke processen er op dit moment lopen in het kader van de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX) mét de regio om projectoverstijgend en integraal te kijken naar de verschillende opgaven en de ruimtelijke impact daarvan.

In dit hoofdstuk lichten we eerst twee nationale plannen uit, vervolgens lichten we toe hoe provincie en Rijk gezamenlijk samenwerken, waarna we afsluiten met de aanpak vanuit dit project.

Langetermijnvisie en ruimtelijke borging

We begrijpen uit de ingediende reacties, maar ook uit gesprekken tijdens inloopavonden of werksessies, dat er een sterke behoefte is aan inzicht m.b.t. de nationale visie op de energietransitie. In december 2023 is het Nationaal Plan Energiesysteem gepubliceerd en in maart 2024 het Programma Energiehoofdstructuur (PEH). Beide documenten geven inzicht in hoe het kabinet naar een klimaatneutraal energiesysteem wil toewerken en welke keuzes daarin gemaakt (zullen) worden. Daarnaast werken Rijk (gecoördineerd vanuit het ministerie van BZK) én regio (provincie Zeeland) binnen NOVEX samen aan een ruimtelijk arrangement; afspraken waarin toekomstbestendige en ruimte-efficiënte keuzes gemaakt worden tussen verschillende opgaven, waaronder de energietransitie. Het PEH is daarbij één van de nationale opgaven die binnen het NOVEX is meegenomen. In dit hoofdstuk lichten we kort de documenten toe, via de links in de kopjes heeft u direct toegang tot deze documenten.

[Nationaal Plan Energiesysteem](#)

Het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) beschrijft hoe Nederland op alle schaalniveaus een (toekomstig) energiesysteem maakt dat past bij een klimaatneutrale samenleving én bij een energievoorziening die betaalbaar en betrouwbaar is. In dit plan vertelt het kabinet hoe het energiesysteem van de toekomst vorm gaat krijgen en hoe iedereen daar vanuit zijn eigen rol aan bij kan dragen. Het kabinet maakt met dit plan keuzes die de basis leggen voor een duurzaam energiesysteem die alle sectoren in Nederland in staat stelt om te verduurzamen. Het plan is daarmee het fundament van een klimaatneutrale samenleving.

Het NPE is opgesteld om richting te geven aan de energietransitie en daaraan gezamenlijk verder vorm te geven. Het NPE kijkt met een integrale blik en vanuit klimaatneutraliteit in 2050 naar de veranderingen die nodig zijn in de verschillende energieketens (elektriciteit, warmte, waterstof, koolstof). Het gaat hierbij om de opwek en de omzetting van energiedragers, het transport, de opslag tot aan het gebruik van energie in de gebouwde omgeving, de industrie, de landbouw en de mobiliteit.

Het klimaatneutrale energiesysteem van de toekomst heeft meer ruimte nodig dan het huidige energiesysteem. Proactief sturen op het tijdig realiseren van ruimte is daarom belangrijk. Programma's op regionaal en nationaal niveau geven hier richting aan, nationaal is daarvoor het Programma Energiehoofdstructuur opgesteld.

[Programma Energiehoofdstructuur \(PEH\)](#)

Het PEH richt zich op de benodigde ruimte voor de nationale onderdelen van het energiesysteem op land voor een klimaatneutraal energiesysteem in 2050. De verduurzaming van het energiesysteem zorgt voor veranderingen in het ruimtebeslag voor opwekking, transport, conversie en opslag van energie. We gaan van een centraal systeem, in hoofdzaak op fossiele bronnen gebaseerd, naar een meer decentraal energiesysteem gebaseerd op hernieuwbare bronnen.

Het PEH maakt ruimtelijk beleid voor het klimaatneutrale energiesysteem van 2050. Het Rijk geeft uitvoering aan het PEH via de Uitvoeringsagenda van het PEH. Daarbij is het aan de provincies om de informatie en de beleidskeuzes van het PEH te betrekken in ruimtelijke voorstellen. Deze ruimtelijke voorstellen dienen als input voor het NOVEX-proces, zie de volgende paragraaf.

[NOVEX North Sea Port District](#)

Er zijn 16 NOVEX-gebieden aangewezen in Nederland. In deze gebieden komen zoveel nationale en regionale ontwikkelingen samen dat daarvoor een apart proces is ingericht. Voor Zeeland is dit het NOVEX-gebied North Sea Port District dat ook grensoverschrijdend is met Vlaanderen. In dit gebied vindt een dusdanige transformatie plaats vanwege onder andere nationale opgaven en regionale opgaven, dat ordening, prioritering en regie op regionaal niveau belangrijk is. Het gaat daarbij niet alleen om de energietransitie, maar ook om opgaven vanuit bijvoorbeeld mobiliteit, water, natuur, woningbouw en economische ontwikkeling. Door hier binnen het NOVEX-gebied NSPD samen (Rijk, provincie Zeeland en betrokken Vlaamse partijen) afspraken over te maken kunnen er toekomstbestendige en ruimte-efficiënte keuzes gemaakt worden. Voor het NOVEX-gebied NSPD is daarbij een ontwikkelperspectief gemaakt. Voor de realisatie ervan zal samen met de provincie, de Vlaamse partijen en het Rijk een uitvoeringsagenda worden opgesteld.

Ruimtelijk voorstel provincie Zeeland

Alle 12 provincies zullen in overleg met het Rijk voor hun grondgebied een ruimtelijk voorstel maken. Aan de provincies is door het Rijk gevraagd de nationale opgaven daarin een plek te geven. De provincie Zeeland heeft met het Rijk ook voor haar provincie een ruimtelijk voorstel gemaakt. Over dit ruimtelijk voorstel zullen de provincie Zeeland en het Rijk een Ruimtelijk Arrangement samenstellen waarin wederkerige, bestuurlijke afspraken over de ruimtelijke inpassing en uitvoering van nationale opgaven staan omschreven. Dit betekent overigens niet dat lopende of nieuwe projectprocedures moeten wachten. Parallel aan (en in wisselwerking met) de uitwerking van projecten, kan er worden gewerkt aan het programmeren van ruimte voor mogelijke projecten in de toekomst. Het NOVEX traject gaat om keuzes en afwegingen tussen verschillende opgaven (waaronder energietransitie, maar o.a. ook natuur, mobiliteit en woningbouw), maar voorziet niet op projectniveau in de ruimtelijke inpassing van nationale energieprojecten, daarvoor geldt de projectprocedure. Het Rijk is verplicht een projectbesluit te nemen voor projecten van nationaal belang, zoals dit project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen. Voor het nemen van een projectbesluit geldt de projectprocedure (zie hoofdstuk 3.2).

Het ontwikkelperspectief en het ruimtelijk voorstel zijn projectoverstijgend, maar adresseren wel de uitdagingen met betrekking tot de energie-mix en de ruimtevraag in de toekomst: nationaal, maar ook regionaal.

Projectprocedure: stapeling met andere ruimtelijke opgaven

Voor de aanleg van het nieuwe hoogspanningsstation en de nieuwe hoogspanningsverbinding worden verschillende alternatieven onderzocht en met elkaar vergeleken. In het zoekgebied zijn echter ook andere functies aanwezig of in ontwikkeling. In delen van het zoekgebied spelen relevante (maatschappelijke) opgaven met een ruimtelijke impact, waarmee rekening gehouden moet worden bij het onderzoeken van de alternatieven voor de nieuwe verbinding.

De effecten op mens en natuur worden onderzocht op basis van een "referentiesituatie", waarbij niet alleen bestaande, maar ook toekomstige gebruiksfuncties (waarvan de ontwikkeling zeker en concreet is) worden meegenomen in de beoordeling. Een MER kijkt altijd naar de toekomst, naar te verwachten effecten. De toestand van het milieu in de referentiesituatie wordt altijd gebaseerd op de bestaande situatie van het milieu, samen met de gevolgen van de zogenaamde autonome ontwikkeling. Concreet houdt dit in dat de referentiesituatie ervan uitgaat dat vastgesteld overheidsbeleid (en de gevolgen daarvan) zal worden gerealiseerd. Het kan per geval verschillen of een ontwikkeling tot de autonome ontwikkeling mag behoren. Dit moet worden gemotiveerd. Het gaat erom dat de ontwikkeling voldoende zeker en concreet is. Vastgesteld beleid en projecten waarover al definitieve besluitvorming heeft plaatsgevonden, moeten dus worden meegenomen in de beschrijving van de referentiesituatie van het project. Op deze manier houdt de beoordeling rekening met een stapeling van functies en/of ontwikkelingen. Bestaande relevante gebruiksfuncties zijn bijvoorbeeld aanwezige bedrijventerreinen, landbouw, woonwijken, recreatiegebieden en windturbines. Voorbeelden van toekomstige ontwikkelingen zijn geplande woonwijken, uitbreiding of aanleg van bedrijventerreinen, geplande windparken en ook de andere energieprojecten van nationaal belang in of nabij het North Sea Port District. In het onderzoeksplan, de concept-NRD, zal dus gemotiveerd worden hoe andere ontwikkelingen worden meegenomen in de beoordeling.

Belang van omgevingskennis in de projectprocedure

Bovenstaande benadrukt het belang van participatie en inbrengen van omgevingskennis gedurende de projectprocedure. Vanuit de projectorganisatie is het daarom van belang deze omgevingskennis op te halen; dit vergt afstemming met medeoverheden, havenbedrijf en de stakeholders zoals weergegeven in het overzicht van het voorstel van participatie. Met betrekking tot de nationale energieprojecten, stemt het ministerie van EZK intern af, om ook samenhang en raakvlak te adresseren (en gezamenlijke communicatie en participatieactiviteiten uit te voeren, indien mogelijk). In het concept-NRD zal uitgelegd worden hoe raakvlakprojecten, externe ontwikkelingen en cumulatieve effecten in ogenschouw worden genomen binnen dit specifieke project.

Samenhang met andere nationale energieprojecten

De ontwikkeling van het project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen is een deel van de energie-infrastructuur die op dit moment wordt gerealiseerd binnen de provincie Zeeland. Dit project kent daarmee ook raakvlakken en/of samenhang met andere nationale energieprojecten of -programma's. In de afbeelding hieronder ziet u een overzicht van ruimtelijke procedures die op dit moment lopen.

In het voornemen en in dit hoofdstuk (figuur 2) staat een overzicht van de lopende nationale energieprojecten, in deze Reactienota worden twee projecten specifiek toegelicht waarmee raakvlakken zijn.

Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied

De inlissing vanuit dit project, 380 kV Zeeuws-Vlaanderen, op de bestaande verbinding Borssele-Rilland heeft geen directe relatie met het te realiseren hoogspanningsstation omgeving Sloegebied. Bij de verkenning van de verschillende tracés, en daarmee mogelijke plek waar de inlissing op het 380 kV Borssele-Rilland plaats zal gaan vinden, zal rekening gehouden worden met de geplande inlissing vanuit het hoogspanningsstation omgeving Sloegebied op het bestaande hoogspanningsnet en de mogelijke (visuele) impact op het landschap en leefomgeving.

Dit heet cumulatie van effecten en zal in de concept-NRD een plek krijgen. Daarin wordt omschreven hoe de impact van dit project onderzocht wordt in het MER in relatie tot andere projecten en ontwikkelingen zoals het hoogspanningsstation omgeving Sloegebied.

Figuur 2: Overzicht nationale energieprojecten regio Zeeland.

Raakvlakproject Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040

Tot aan 2030 wordt ongeveer 21 gigawatt (GW) aan windenergie op zee gerealiseerd. Dit is ongeveer 75% van het huidige elektriciteitsverbruik van ons land. Voor de verdere verduurzaming van Nederland heeft het kabinet de ambitie om extra windenergie op zee op te wekken na 2030. Tussen 2031 en 2040 wordt rekening gehouden met ongeveer 29 GW extra windenergie op zee (50 GW in totaal) als tussendoel, naar een totaal van ongeveer 70 GW in 2050. In het programma VAWOZ 2031-2040 worden mogelijke nieuwe aanlandingen (zowel elektrische als waterstof aanlanding) verkend, waaronder ook een mogelijke elektrische aanlanding richting Terneuzen of Borssele. De mogelijke aanlanding naar Terneuzen heeft daarmee een direct raakvlak met dit project: het 380/150 kV-hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen en de hoogspanningsverbinding zijn voorwaardelijk voor het eventueel kunnen aanlanden van windenergie op zee in of nabij Terneuzen.

Het programma VAWOZ 2031-2040 heeft 24 februari 2024 de concept-NRD gepubliceerd, hierin beschrijft het programma welke routes en locaties voor de aanlandingen van wind op zee tussen 2031 en 2040 onderzocht gaan worden, inclusief het onderzoeksplan.

3.12 Borselse voorwaarden

De Borselse Voorwaarden, net als de Zeeuwse voorwaarden, bestrijken een breed scala aan voorwaarden op verschillende onderwerpen en thema's, waarvan ook een deel betrekking heeft op dit project. Tussen Rijk en Regio zullen afspraken gemaakt worden met betrekking tot een rijk-regiopakket. De inbreng in de Borselse Voorwaarden levert echter ook relevante informatie voor de omgevingsdialoog als onderdeel van deze procedure. Denk hierbij aan onderwerpen zoals ondergrondse infrastructuur, vragen m.b.t. effecten op woon- en leefomgeving, participatie, compensatie en integraliteit. Een deel van de betreffende voorwaarden zal in de projectprocedure in bijvoorbeeld onderzoeken een plek krijgen.

De voorwaarden kunnen er niet toe leiden dat wordt vooruitgelopen op het besluitvormingsproces en al in deze fase van de projectprocedure stationslocaties of tracés worden uitgesloten. Onderzoek (zoals gebruikelijk binnen de projectprocedure en hierboven omschreven) zal nodig zijn om een integrale afweging te kunnen maken tussen de verschillende tracéalternatieven, ook wat betreft bovengronds of ondergronds. Uiteindelijk is er een technisch realiseerbare uitvoeringsvariant nodig om Zeeuws-Vlaanderen aan te kunnen sluiten op het landelijke hoogspanningsnetwerk.

Gedurende de projectprocedure zijn de provincie Zeeland (Zeeuwse Voorwaarden) en gemeente Borsele (Borselse Voorwaarden) betrokken op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De voorwaarden zullen deel uitmaken van de regionale en lokale inbreng tijdens de overleggen die het Ministerie van EZK met provincie en gemeente voert en zal gaan voeren.

3.13 Alternatieve manieren van energievoorziening

Inleiding

De nieuwe 380 kV-verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen is gericht op de elektrificatie van de industrie in het Nederlandse deel van de kanaalzone Gent-Terneuzen, als onderdeel van de energietransitie. Met betrekking tot de vraag of er alternatieven zijn voor deze manier van elektriciteitsvoorziening, wordt in dit hoofdstuk ingegaan op drie mogelijkheden. Dit is aanvullend op de mogelijkheden van interconnectie, zoals beschreven in hoofdstuk 3.9.

Directe elektriciteitsvoorziening vanaf zee

In verschillende reacties is de suggestie gedaan om met gelijkstroom kabels, al dan niet direct vanaf zee, te werken omdat deze makkelijker ondergronds kunnen worden gebracht. In deze paragraaf leggen we uit waarom dit helaas geen oplossing is. Als het gaat om het direct aan land brengen van de elektriciteit van de windparken op zee in de kanaalzone Gent-Terneuzen is dit technisch mogelijk, maar de stroom moet nog altijd van de windparken via het landelijke 380 kV-hoogspanningsnet getransporteerd worden. Zeeuws-Vlaanderen heeft op dit moment geen aansluiting op het landelijke 380 kV hoogspanningsnet. Dit zou er in de praktijk voor zorgen dat op een dag met veel wind een eventueel overschot aan elektriciteit, dus als er meer opwek dan verbruik is, niet afgevoerd kan worden. Het net raakt in zo'n geval overbelast. Andersom kan ook het geval zijn: als het windstil is zal er te weinig opwek zijn, waardoor de aangesloten industriële bedrijven te weinig elektriciteit krijgen. Door een aansluiting te maken met het landelijke 380 kV elektriciteitsnet kan vraag en aanbod altijd in balans worden gehouden.

Gelijkstroom en wisselstroom

Gelijkstroom (DC) en wisselstroom (AC) zijn twee verschillende soorten stroom. Het verschil is dat de spanning bij wisselstroom steeds van richting verandert en dat de spanning bij gelijkstroom altijd in dezelfde richting loopt. Het hele Europese elektriciteitsnet en vrijwel alle apparaten in huis werken op wisselstroom. Daar is voor gekozen omdat een wisselspanning eenvoudig en vrijwel zonder energieverlies met transformatoren is te wijzigen. Wisselstroom heeft ook een nadeel: bij transport op langere afstand treden er bij wisselspanning in ondergrondse kabels meer elektrische verliezen en netvervuiling op. In hoofdstuk 3.10 is hier meer over te lezen. De gelijkstroomkabels die vanaf de windparken op zee naar het land lopen, zijn 'klantaansluitingen'. Deze kabels op zee maken geen deel uit van het landelijke hoogspanningsnet. Als er iets misgaat met deze kabels, is dat vooral vervelend voor de eigenaar van het windpark, omdat ze hun elektriciteit niet kwijt kunnen. Maar het is niet zo dat er dan een hele regio opeens zonder stroom komt te zitten. We accepteren hier dus een grotere kans op storingen, dan bij het landelijke hoogspanningsnet. Als er in het landelijke 380 kV-hoogspanningsnet een storing optreedt, kan er namelijk wel direct een groot gebied zonder elektriciteit komen te zitten.

Vanuit het oogpunt van betrouwbaarheid van het 220/380 kV hoogspanningsnet verdient een wisselstroomverbinding de voorkeur boven een gelijkstroomverbinding. Het hele Europese elektriciteitsstelsel is – van energiecentrale tot stopcontact – gebaseerd op dit principe van wisselstroom. Bij een storing op een verbinding in het wisselspanningsnet verdeelt de stroom zich, zonder ingrijpen, automatisch. Zodra er een verbinding uitvalt, nemen de andere verbindingen automatisch het transport van de elektriciteit over. Binnen het vermaasde wisselstroomnet is het niet efficiënt om wisselstroom om te zetten in gelijkstroom en later weer van gelijkstroom in wisselstroom. Binnen West-Europa wordt gelijkstroom dan ook slechts zeer beperkt toegepast als onderdeel van het totale transportnet. De beschikbaarheid van een gelijkstroomverbinding is lager dan van een wisselstroomverbinding. De lagere beschikbaarheid vindt zijn oorzaak in het grote aantal elementen, bijvoorbeeld converterstations, dat nodig is om een gelijkstroomverbinding te realiseren en de storingsgevoeligheid en lange reparatietijden van kabelverbindingen. Op het moment van uitval van een AC-verbinding zal een DC-verbinding niet autonoom bijdragen aan de instandhouding van het landelijk hoogspanningsnet, hiervoor is actieve sturing nodig.

Vanuit de betrouwbaarheid en robuustheid van het 220/380 kV-net is het daarom niet aanvaardbaar om een transportknooppunt in dat hoogspanningsnet op te lossen met een DC-verbinding indien de oplossing met een AC-verbinding mogelijk is. Een oplossing in DC zou alleen overwogen kunnen worden indien dit vanwege specifieke omstandigheden (net)technisch een meer robuuste en doelmatige oplossing geeft (zo kan bijvoorbeeld gedacht worden aan DC voor bulktransport van opgewekte duurzame elektriciteit over lange afstanden in de toekomst).

Windenergie op Zee

In het Ontwikkelkader Windenergie op Zee zijn uitgangspunten beschreven voor het aan land brengen van op zee geproduceerde elektriciteit. Eén van deze uitgangspunten is dat de elektriciteit (de kabel) moet worden aangesloten op het landelijke 380 kV-hoogspanningsnet. Voor het aansluiten van windparken op zee worden 525 kV-gelijkstroomkabels gebruikt. Deze gelijkstroomkabels kunnen tientallen tot wel honderden kilometers lang zijn. Op een 'converterstation' op het land wordt de 525 kV-gelijkstroom vervolgens omgezet in 380 kV-wisselstroom. Daarna gaat de stroom via een 380 kV-hoogspanningsstation het hoogspanningsnet op.

Waterstof

Hynetwork Services (HNS) is van plan een transportnet voor waterstofgas aan te leggen vanaf de Belgische grens naar Vlissingen (Zeeland) en Moerdijk (Noord-Brabant). Het uitgangspunt voor dit waterstofnetwerk is het hergebruik van bestaande leidingen die nu nog in gebruik zijn voor aardgastransport. Deze grijze waterstof leidingen gaan benut worden voor groene waterstof. Deze capaciteit is nu al in gebruik. De groene waterstof zal het aardgas verbruik lokaal vervangen maar is ook bedoeld om via de havens te kunnen exporteren. Aangevoerde elektriciteit (380kV) wordt o.a. benut om lokaal groene waterstof te maken maar ook om andere industriële processen te elektrificeren zoals de fornuizen, de E-Boilers en de elektrolyzers. Het Waterstof netwerk en de 380kV verbinding zijn aanvullend op elkaar.

Zelfvoorzienende bedrijven

Theoretisch kan de industrie zelf in haar elektriciteitsbehoefte voorzien, dus zonder aansluiting op het landelijk hoogspanningsnet. Dit wordt een off-grid systeem genoemd. Normaal gesproken heeft de industrie echter onvoldoende ruimte om deze elektriciteit met eigen windturbines of zonnepanelen op te wekken. Daarnaast kan op deze manier waarschijnlijk niet alle benodigde elektriciteit worden opgewekt. Zo is zonne-energie bijvoorbeeld maar ongeveer 10 procent van de tijd per jaar beschikbaar. Daarnaast is het bij een off-grid systeem moeilijk om vraag en aanbod van grote hoeveelheden elektriciteit in balans te houden. Het houden van deze balans is belangrijk. Als er meer elektriciteit wordt opgewerkt dan er gebruikt kan worden, kan dit leiden tot schade aan elektrische verbindingen en apparaten. Te weinig aanbod leidt tot stroomuitval. TenneT bewaakt deze balans voor heel Nederland en werkt hierbij samen met 42 andere netbeheerders in Europa. Voor één of enkele bedrijven zijn er te weinig mogelijkheden om pieken in vraag en aanbod op te kunnen vangen.

Gebruik maken van de bestaande 150 kV-infrastructuur

De bestaande 150 kV infrastructuur naar Zeeuws-Vlaanderen kan niet voorzien in de verwachte forse stijging van de elektrische capaciteitsbehoefte in Zeeuws-Vlaanderen (ook niet na de verzwaring die momenteel wordt gerealiseerd). Onder regie van havenbedrijf North Sea Port en in samenspraak met industriecluster Smart Delta Resources (SDR) en de Provincie Zeeland is uitgezocht hoe de elektrische capaciteitsbehoefte in Zeeuws-Vlaanderen zich de komende jaren zal ontwikkelen. In paragraaf 3.8 (Nut en noodzaak) is meer te lezen over de verwachte stijging en waarom een 380 kV-verbinding als noodzakelijk wordt beschouwd.

3.14 Mastkeuze

Wintrackmasten en vakwerkmasten

Er zijn verschillende soorten hoogspanningsmasten. In Nederland worden twee typen masten toegepast voor 380-kV hoogspannings-verbindingen op land: wintrackmasten en vakwerkmasten. Op de foto's hieronder staan een vakwerkmast en een wintrackmast. Het project Zuid-West 380 kV West (Borssele-Rilland) is een voorbeeld van een project met wintrackmasten. Een wintrackmast kan twee- of vier 380 kV-circuits voeren. Een vakwerkmast zoals toegepast tussen Willem-Annapolder en Rilland kan twee 380 kV-circuits voeren. De afgelopen jaren zijn nieuwe 380 kV-verbindingen uitgevoerd met de wintrackmast. Dit type mast is ontwikkeld om een smallere magneetveldzone te bereiken dan de toenmalige vakwerkmasten. De vakwerkmast is inmiddels verder verbeterd en heeft, afhankelijk van het aantal circuits, vrijwel geen breder magnetisch veldgebied meer dan de wintrackmast. Vakwerkmasten zijn gemakkelijker in beheer en onderhoud. Daarnaast zijn vakwerkmasten veel goedkoper om te bouwen en te onderhouden dan wintrackmasten. Het uitgangspunt voor een nieuwe 380kV-hoogspanningsverbinding is daarom momenteel dat deze wordt gebouwd met vakwerkmasten. In het MER wordt een analyse opgenomen van de effecten op landschap, met een vergelijking tussen vakwerkmasten en wintrackmasten.

2 vakwerkmasten met 4 stroomcircuits

2 wintrackpylonen met 4 stroomcircuits

Keuze voor dit project

Welk type masten en welke kleur in dit tracé worden toegepast wordt pas duidelijk na een zorgvuldige afweging in de planMER. Mocht de Westerschelde bovengronds worden gekruist, dan kan dit vanwege de benodigde hoogte van de masten alleen met vakwerkmasten worden gerealiseerd.

3.15 De 150 kV-verbinding op Zuid-Beveland

Met het initiatief voor een 380 kV verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen, zijn er ook vragen gesteld met betrekking tot de bestaande 150 kV verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen en de mogelijkheid deze te verwijderen zodra de 380 kV verbinding in bedrijf is. Op dit moment ziet het ernaar uit dat de bovengrondse 150 kV-verbinding op Zuid-Beveland, tussen Ellewoutsdijk en de T-splitsing van de 150 kV-verbinding nabij de Oude Zanddijk, na voltooiing van de 380 kV-verbinding Zeeuws-Vlaanderen niet meer nodig is. Dat komt omdat de 380 kV verbinding op dat moment de voeding van het 150 kV-netwerk van Zeeuws-Vlaanderen overneemt.

In 2024 vindt een studie plaats waarin definitief wordt onderzocht wat het effect van de nieuwe 380 kV verbinding is op het 150 kV netwerk tussen Borssele - Goes de Poel - Terneuzen. Wanneer de uitkomst van deze studie bekend is en amoveren aan de orde is, wordt dit als apart project opgestart.

4. Alfabetisch overzicht organisaties en reactie nummers

Reactienummer	Organisatie
202303648	Behoud de Zak van Zuid-Beveland (BZZB), NISSE
202303656	Bewoners Borsselepolder, BORSSELE
202303664	Bewonersgroep Leefomgeving Borssele, BORSSELE
202303649	Departement Omgeving, Vlaamse overheid, BRUSSEL (BE)
202303661	Dorpsraad Borssele, BORSSELE
202303644	Dorpsraad Lewedorp, LEWEDORP
202303630	Dorpsraad Nieuwdorp, NIEUWDORP
202303658	Dorpsraad 's-Heerenhoek, S-HEERENHOEK
202303619	Dow Benelux B.V., HOEK
202303657	Evides Waterbedrijf N.V., ROTTERDAM
202303638	Gemeente Borsele, College van Burgemeester en Wethouders, HEINKENSZAND
202303605	Gemeente Borsele, College van Burgemeester en Wethouders, HEINKENSZAND
202303639	Gemeente Kapelle, College van Burgemeester en Wethouders, KAPELLE
202303651	Gemeente Reimerswaal, College van Burgemeester en Wethouders, KRUININGEN
202303628	Havenbedrijf Antwerpen-Brugge NV van publiek recht, ANTWERPEN (BE)
202303666	North Sea Port, TERNEUZEN
202303614	Provincie Zeeland, Gedeputeerde Staten, MIDDELBURG
202303641	Stichting Borsele tot de Kern, DRIEWEGEN
202303640	Stichting Dorpsraad Driewegen, DRIEWEGEN
202303603	TankOpslag en PijpleidingenNet N.V. (TOPN), GOES
202303634	Veiligheidsregio Zeeland, Veiligheidsregio, MIDDELBURG
202303643	Vlaamse Overheid, Departement MOW - beleid, BRUSSEL (BE)
202303635	Vogelbescherming Nederland, ZEIST
202303660	Zeeuwse Milieufederatie, MIDDELBURG
202303653	Zlto Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie, BIERVLIET

5. Beantwoording reacties op vragenformulier

Reactienummer	Nr	Samenvatting reactie	Antwoord
202303528	a	Indiener is van mening dat de verbinding niet via Zuid-Beveland dient te lopen omdat Zuid-Beveland al vol staat met energieinfrastructuur (kabels/masten/windmolens en een kerncentrale). In plaats daarvan stelt de indiener voor de kabel via de Westerschelde naar Rilland te laten lopen.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fasen van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven. In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding.
202303534	a	Indiener is van mening dat de hoogspanningsverbinding onder de grond en daarmee uit het zicht dient te komen om zo het platteland te behouden en uitzicht zonder hoogspanningsmasten te hebben.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fasen van het project. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. We zijn ons bewust van de invloed van de hoogspanningsmasten op het uitzicht/landschap.
202303535	a	Indiener geeft aan de verbinding onder de grond te willen. In ieder geval wil de indiener geen extra masten in de gemeente Borsele. Indiener vindt dat het landschap nu al erg aangetast wordt door het tracé wat nu geplaatst wordt (aangenomen wordt dat gedoeld wordt op realisatie Borssele-Rilland).	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land.
202303535	b	Als de verbinding niet ondergronds kan worden aangelegd stelt de indiener voor direct windenergie in Zeeuws-Vlaanderen aan land te brengen.	In hoofdstuk 3.13 wordt antwoord gegeven op deze reactie (tussenkop Directe elektriciteitsvoorziening vanaf zee).
202303535	c	Indiener geeft als suggestie een paginagrote vermelding in de PZC te doen met duidelijke beelden van de plannen (huidige landschap en intekening nieuwe hoogspanningsmasten). Dit zodat bewoners eerlijk kunnen worden voorgelicht wat de nieuwe masten inhouden voor hun leefomgeving.	Dank voor uw suggestie. Dit wordt meegenomen in de volgende fasen van het project. In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project.
202303536	a	Indiener geeft als voorkeur de stroom van zee direct te transporteren naar Zeeuws-Vlaanderen, in plaats van via Borssele.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.13 wordt antwoord gegeven op deze reactie (tussenkop Directe energievoorziening vanaf zee).
202303536	b	Indiener is van mening dat de directe omgeving van het dorp Borssele te veel wordt belast met alle ontwikkelingen m.b.t. de energietransitie. Er is een stapeling van toekomstige activiteiten onafhankelijk van elkaar en indiener mist goede regie. Indiener vraagt daarom uit te zoeken wat er nodig is om alles ondergronds te doen.	In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. Eventueel kunt u in hoofdstuk 3.6 lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen. Daarnaast kunt u in hoofdstuk 3.11 lezen over Integraliteit, waarbij ook wordt ingegaan op de stapeling van projecten.
202303537	a	Indiener refereert aan de Borselse Voorwaarden groep waarin als voorwaarde is gesteld om geen bovengrondse masten erbij te krijgen. Indiener vraagt om uit te zoeken wat nodig is om alles ondergronds te doen. Het traject Borssele - Rilland wordt als aantasting van het landschap ervaren en hier hebben inwoners achteraf heel veel kritiek op.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land en in hoofdstuk 3.12 over de Borselse voorwaarden.

202303537	b	Indiener suggereert om energie- en landschapsexperts te betrekken bij de verkenning.	In hoofdstuk 3.2 kunt u lezen over de verdere procedure. Verschillende experts, waaronder ecologen en energie-experts worden betrokken in de procedure. In hoofdstuk 3.5 kunt u lezen over het beoordelingskader. Daar is aangegeven dat in de procedure ook effecten op landschap worden meegewogen en onderzocht.
202303538	a	Indiener geeft een suggestie aan voor het tracé: Onder door de dijk bij de kerncentrale. Dit wordt ingebracht om omgevings- en horizonvervuiling te voorkomen.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé van de hoogspanningsverbinding.
202303538	b	Indiener geeft suggestie om de verbinding in de bodem van de Westerschelde te maken. Indiener vindt het belangrijk om omgevings- en horizonvervuiling te voorkomen.	In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303539	a	Indiener geeft aan voorkeur te hebben voor een ondergrondse oplossing om horizonvervuiling te voorkomen. Niet duidelijk is of indiener daarbij het stuk op land of kruising Westerschelde bedoeld.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303539	b	Indiener wil graag via de post betrokken worden bij de verkenning.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project (tussenkop Persoonlijke correspondentie).
202303542	a	Indiener geeft aan het belangrijk te vinden dat de uitvoering van de verkenning efficiënt en snel verloopt.	Hartelijk dank voor uw reactie. Er wordt inderdaad gestreefd naar een efficiënte, snelle, maar ook zorgvuldige uitvoering van de verkenning. In hoofdstuk 3.2 kunt u lezen over de verdere procedure.
202303543	a	Indiener geeft aan het prima en uiterst noodzakelijk te vinden dat het netwerk verzaamd wordt. De voorkeur daarbij is onder de grond omdat men zich in Zeeland ergert aan bovengrondse hoogspanningsleidingen.	Hartelijk dank voor uw reactie en fijn dat u de noodzaak van het project onderschrijft. In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303543	b	Indiener adviseert in de procedure actief alle betrokkenen op te zoeken, hoor en wederhoor te doen en te spreken met het provinciebestuur, de betreffende gemeenten, de bedrijven in de omgeving, bewoners, grondeigenaren etc.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project, wij nemen deze suggesties mee.
202303543	c	Indiener suggereert informatiebijeenkomsten duidelijk vroegtijdig kenbaar te maken, bijvoorbeeld door de gemeente een mail naar alle inwoners te laten sturen.	Informatiebijeenkomsten worden tijdig kenbaar gemaakt. In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project (tussenkop Aankondiging van activiteiten tijdens participatie). We werken nauw samen met de communicatie-afdelingen van medeoverheden en verzorgen o.a. (social)mediapakketten om procedurestappen kenbaar te maken.
202303546	a	Indiener is van mening dat het uitgangspunt van de opgave geheel onjuist is en dat het elektriciteitsverbruik in Zeeuws-Vlaanderen niet gaat toenemen. Indiener geeft aan dat de gehele basis van het project ontbreekt en dat geen geld is te verdienen met elektrisch kraken van nafta en ook dat polyethyleen goed te maken is met elektromotoren.	Hartelijk dank voor uw reactie. Hoofdstuk 3.8 van dit document beschrijft dat nut en noodzaak van deze verbinding zijn vastgesteld.

202303546	b	Indiener adviseert aan Dow op het hoogste niveau (Midland) te vragen op of ze met economische onderbouwing kunnen bevestigen dat er elektrisch gekraakt gaat worden in Terneuzen. En zo ja, hoeveel. Indiener geeft aan dat deze indien nodig een rekensom kan maken die aantoont dat ethyleen gemaakt met elektriciteit niet kan concurreren met olie of gasbasis krakers, maar adviseert dit eerst aan Dow te vragen.	Gesprekken met Dow zijn onderdeel van het participatieproces. In het voorstel voor participatie is de volledige lijst te zien van organisaties welke betrokken worden. In hoofdstuk 3.8 van deze nota beschrijven wij de nut en noodzaak van dit project. Dank voor het aanbod van de rekensom, maar wij achten dit niet nodig.
202303548	a	Indiener geeft aan voorkeur te hebben dat het hoogspanningsstation bij de Mosselbanken geplaatst zal worden en vraagt verder om te zoeken naar andere locaties.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven. In hoofdstuk 3.2 is meer te lezen over de vervolgprocedure, in de procedure zal inderdaad verder gezocht worden naar ook andere locaties voor het hoogspanningsstation.
202303548	b	Indiener geeft aan het belangrijk te vinden om te luisteren naar de bewoners van Wulpenbek en Knol en op tijd duidelijkheid te bieden	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project, luisteren naar bewoners is daar uiteraard onderdeel van. In hoofdstuk 3.2 is te lezen over de vervolgprocedure, daarin is te zien wanneer welke stappen gezet worden.
202303550	a	Indiener geeft aan voorkeur te hebben dat het 380/150 kV hoogspanningsstation bij de Mosselbanken geplaatst zal worden en de nieuwe hoogspanningslijn langs het oude (150kv) tracé.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.
202303550	b	Indiener geeft aan het belangrijk te vinden om te luisteren naar de omwonenden die bezwaar hebben tegen geluid, licht, magnetisch veld, waardevermindering (huis) en uitzicht en dat mensen ook per brief kunnen reageren.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. Luisteren naar bezwaren van bewoners is daar uiteraard onderdeel van. Reacties per brief zijn mogelijk, zie eventueel hoofdstuk 3.2 voor de verdere stappen in de procedure.
202303551	a	Indiener suggereert te kijken naar mogelijke locaties waar geen mensen wonen die hier hinder van ondervinden. En te zoeken naar locaties in de buurt van de bedrijven.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor de locatie van het hoogspanningsstation.
202303551	b	Indiener geeft aan de volgende aspecten belangrijk te vinden om mee te wegen bij de verkenning: geluidshinder, lichtvervuiling, uitzicht verlies, woongenot, woningwaarde verlaging.	In hoofdstuk 3.5 kunt u lezen over toepassing van het beoordelingskader in de volgende fases van het project. Wat betreft waardedaling van woningen: in hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatie.
202303551	c	Indiener geeft aan graag via informatieavonden en e-mails betrokken te worden bij de verkenning en hoort graag wat de geluidshinder zal zijn en eventuele vergoedingen voor verlies van woongenot en woningwaarde verlaging	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. In hoofdstuk 3.5 is meer te lezen over geluid. In hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatie.
202303553	a	Indiener geeft aan locatie Mosselbanken een geschiktere locatie te vinden voor het hoogspanningsstation i.v.m. minder omwonenden.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.

202303553	b	Indiener geeft aan geluids- en licht hinder voor omwonenden belangrijke punten te vinden voor het uitvoeren van de verkenning.	Dankzij de kennisgeving van het voornemen hebben wij veel criteria opgehaald die voor u en mede stakeholders belangrijk zijn. In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over toepassing van het beoordelingskader in de volgende fases van het project. De ministers maken na een zorgvuldige afweging van alle criteria een weloverwogen besluit.
202303553	c	Indiener vraagt om de meetresultaten te delen met de bewonersgroep Knol.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project, in deze tekst wordt ook ingegaan op het delen van informatie uit onderzoeken (kopje Inzage in onderzoeksrapporten).
202303554	a	Indiener geeft aan een andere locatie te prefereren i.v.m. de afstand omliggende bewoners. Vermoed wordt dat door indiener wordt bedoeld op het locatie alternatief voor het hoogspanningsstation uit het VenP bij de Grootweg.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.
202303554	b	Indiener geeft aan graag via de mail betrokken te worden bij de verkenning	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. Direct omwonenden van mogelijke routes van de hoogspanningsverbinding en mogelijke locaties van het hoogspanningsstation worden persoonlijk geïnformeerd over de plannen en de voortgang.
202303555	a	Indiener acht de locatie Grootweg niet geschikt voor het hoogspanningsstation in verband met geluid, straling, zicht en mogelijk brandgevaar in combinatie met de fabrieken in de buurt.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.
202303556	a	Indiener acht de locatie Grootweg niet geschikt voor het hoogspanningsstation in verband met geluid, straling, zicht en mogelijk brandgevaar in combinatie met de fabrieken in de buurt. Locatie de Mosselbanken lijkt de indiener meer geschikt omdat daar geen mensen wonen. Door de nabijheid van de industrie ervaart de indiener al geluidsoverlast en de indiener maakt zich zorgen dat het uitzicht, de reden waarom zij hier graag wonen, straks weg is. En dat dat ook negatieve invloed zal hebben op de waarde van hun woning.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven. Wat betreft waardedaling van woningen: in hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatie.
202303557	a	Indiener geeft aan voorkeur te hebben dat het hoogspanningsstation bij de Mosselbanken geplaatst zal worden of op een andere plaats (niet zijnde de Grootweg). Indiener wil niet dat het station bij de Grootweg geplaatst zal worden omdat dit veel te dicht bij het leefgebied is. Als redenen worden aangegeven: Explosiegevaar, laagfrequent geluid, elektromagnetische velden, gezondheidsschade op kortere of langere tijd, waardevermindering woningen, lichtvervuiling, natuurschade (leefomgeving dieren) en kans op hoog- frequente straling.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven. In hoofdstuk 3.5 gaan we in op aspecten zoals elektromagnetische velden. Wat betreft waardedaling van woningen: in hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatie.
202303557	b	Indiener heeft zeer sterk het gevoel dat alles op korte tijd "doorgedrukt" wordt en suggereert om veel gesprekken in groepsvorm met alle bewoners te houden.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. In hoofdstuk 3.2 is meer te lezen over de vervolgpprocedure, daarin is te

			zien wanneer welke stappen gezet worden. Dit gebeurt zorgvuldig en zaken worden niet (in korte tijd) doorgedrukt.
202303557	c	Indiener vraagt om elk detail schriftelijk te delen. Opbouw, gebruikte apparatuur, afmetingen, veiligheid, geluidsdruk apparatuur enz.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. Direct omwonenden van mogelijke routes van de hoogspanningsverbinding en mogelijke locaties van het hoogspanningsstation worden persoonlijk geïnformeerd over de plannen en de voortgang. Verder zal via de in het hoofdstuk genoemde websites veel informatie beschikbaar komen.
202303568	a	Indiener is van mening dat woongemeenschappen in buitengebied ook als dorpskern gezien moeten worden. In plaats van de Grootteweg is volgens de indiener de Mosselbanken een veel betere optie omdat dit al industriegebied is en er veel minder bewoners zijn in het gebied in vergelijking met het gebied rond de Grootteweg.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.3 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met reacties vóór of tegen de voorgestelde locaties voor het hoogspanningsstation in het Voornemen en Voorstel voor participatie.
202303568	b	Indiener suggereert om de verbinding volledig onder de grond te leggen.	In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land.
202303568	c	Indiener suggereert om hoogspanningsmasten van het 150KV systeem naast het reeds bestaande tracé te laten lopen. Omdat indiener spreekt van 150kv verbinding wordt aangenomen dat indiener suggereert om uitgaande verbindingen van het nieuwe hoogspanningsstation als deze niet ondergronds kunnen naast het reeds bestaande (150 kV) tracé te laten lopen.	In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding en/of de locatie van het hoogspanningsstation.
202303570	a	Indiener is van mening dat het (aangenomen wordt dat hier het hoogspanningsstation wordt bedoeld) beter past in afgelegen gebied.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding en/of de locatie van het hoogspanningsstation. Als vertrekpunt voor de locatiekeuze en tracering geldt inderdaad het ruimtelijke uitgangspunt om geen routes of hoogspanningsstation door dorps- of stadskernen te leggen.
202303570	b	Indiener vraagt om rekening te houden met omwonenden.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project, rekening houden met omwonenden is daar uiteraard onderdeel van.
202303570	c	Indiener wil graag via een buurtgesprek betrokken worden bij de verkenning.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project, bijeenkomsten met dorpsraden en omwonenden zijn daar onderdeel van.
202303571	a	Indiener stelt voor in plaats 380 KV wisselspanning (AC) hoogspanning masten te gebruiken om gebruik te maken van DC (gelijkstroom) zeekabels, door een of meer zeekabels die in Borssele aankomen door te trekken naar Terneuzen. De volgende voordelen van DC worden genoemd: een DC zeekabel kan ondergronds worden aangelegd, doortrekken van reeds lange zeekabel zal goedkoper zijn dan nieuwe 380kV masten en kabels, efficiënter transport op lange afstanden dan AC, het sluit goed aan bij de plannen voor een waterstoffabriek aan Zeeuws-Vlaamse kant (een waterstoffabriek draait namelijk op DC), door zowel een converter als	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.13 kunt u meer lezen over Alternatieve manieren van energievoorziening. Hier wordt ook ingegaan op Directe energievoorziening vanaf zee. Met een gasgestookte centrale kan je in theorie het tekort aan elektriciteit deels compenseren, maar een overschot aan elektriciteit op een winderige dag kan je niet afvoeren. Door een aansluiting te maken met het landelijke 380 kV elektriciteitsnet kan vraag en aanbod altijd in balans worden gehouden.

		hoogspanningsstation in Terneuzen te plaatsen i.p.v. te Borssele wordt het overvolle Sloegebied ontlast. Bij dunkelflaute (geen stroom van zee) kan volgens de indiener worden ingezet op gasgestookte (waterstof) centrales in Zeeuws-Vlaanderen. De leveringszekerheid voor Zeeuws-Vlaanderen is het beste gegarandeerd door de inzet van een complementaire combinatie van wind van zee en een gasgestookte centrale. 380 kV hoogspanningsmasten in een drukke vaargeul zijn volgens de indiener een stuk kwetsbaarder.	
202303571	b	Indiener vindt het belangrijk dat er wordt gekeken naar een robuuste gedistribueerde oplossing zonder de kwetsbaarheid van hoogspanningsmasten in een drukke vaargeul.	In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303571	c	Indiener vindt het belangrijk dat er wordt gekeken naar een toekomst vaste oplossing die rekening houdt met de enorme hoeveelheden stroom die van zee gaan komen en waarvoor in Zuid-Beveland onvoldoende afnemers zijn.	In hoofdstuk 3.8 van dit document beschrijven wij dat nut en noodzaak van deze verbinding zijn vastgesteld.
202303571	d	Indiener vindt het belangrijk dat de lusten en lasten evenredig verdeeld worden en realistisch te zijn ten aanzien van de werkelijke bereidheid van buitenlandse multinationals om goedkoop aardgas in te ruilen voor relatief dure stroom en zeer duur waterstofgas.	In hoofdstuk 3.8 van deze nota beschrijven wij de onderbouwing voor nut en noodzaak van deze verbinding.
202303571	e	Indiener adviseert te laten zien hoe de prijs van de toekomstige stroom en waterstof zich zal ontwikkelen ten opzichte van de prijs van aardgas i.c.m. met een CO ₂ heffing (voor zover die van toepassing is op grootverbruikers Yara en Dow).	In hoofdstuk 3.8 van deze nota leest u meer over het vaststellen van nut en noodzaak van deze verbinding, we achten het hierbij niet nodig hierbij ook hetgeen wordt beschreven in de reactie in kaart te brengen.
202303571	f	Indiener wordt graag betrokken door via de email op dit voorstel te reageren.	Iedereen die een reactie heeft achter gelaten krijgt een e-mail met een verwijzing naar deze Reactienota zodra deze klaar is. In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. Direct omwonenden van mogelijke routes van de hoogspanningsverbinding en mogelijke locaties van het hoogspanningsstation worden persoonlijk geïnformeerd over de plannen en de voortgang.
202303572	a	Indiener geeft aan voorkeur te hebben dat het hoogspanningsstation bij de Mosselbanken geplaatst zal worden i.v.m. leefbaarheid omgeving en is tegen locatie Grootteweg.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeks-alternatieven.
202303572	b	Indiener geeft aan het belangrijk te vinden dat de belangen van de omwonenden meegenomen worden in de verkenning. Indiener geeft aan dat een hoogspanningsstation op de Grootteweg op minder dan 1 km afstand van woningen de leefbaarheid in het geding komt (ernstige hinder met betrekking tot licht- en geluidsoverlast, elektromagnetische straling en zichtoverlast). Verder noemt de indiener risico op brandgevaar en waardedaling van woningen.	In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeks-alternatieven. Leefbaarheid is een aspect dat wordt meegewogen bij het vervolg van de procedure, net als risico's. In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het beoordelingskader. Wat betreft waardedaling van woningen wordt in hoofdstuk 3.7 ingegaan op het thema schade en compensatie.

202303572	c	Indiener adviseert om direct omwonenden steeds duidelijk op de hoogte houden via mail en brieven en daarbij steeds helder aan te geven in welke fase van het proces het project zich bevindt. Indiener vraagt om mogelijkheid te geven tot inspraak en daar ook naar te luisteren. Indiener suggereert om de inwoners van de buurtschappen Knol en Wulpenbek mee te nemen als omgevingspartij in de informatieavonden, werksessies en één-op-één overleggen.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. In hoofdstuk 3.2 is meer te lezen over de vervolgprocedure, daarin is te zien wanneer welke stappen gezet worden en wanneer u kunt reageren in het vervolg van de procedure. In het voorstel voor participatie en de projectwebsite www.rvo.nl/zeeuws-vlaanderen is te lezen hoe u dit kunt doen. De buurtschappen Knol en Wulpenbek zijn toegevoegd aan de lijst van stakeholders die worden meegenomen in het participatieproces. De lijst is te vinden in de nieuwe versie van het participatieplan, welke gelijktijdig met de NRD wordt gepubliceerd.
202303574	a	Indiener geeft aan het volstrekt oneens te zijn met de locatie Wulpenbek (Grootteweg) voor het hoogspanningsstation. Als redenen wordt gegeven dat deze locatie veel te dicht bij de bewoonde wereld is (denk aan bv stralingen en waardedaling huizen).	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven. In hoofdstuk 3.5 gaan we in op aspecten zoals elektromagnetische velden. Wat betreft waardedaling van woningen: in hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatie.
202303577	a	Indiener uit zorgen over de masten. Een van de voorgestelde tracés door de Zak van Zuid-Beveland en gaat dwars door een gebied dat nog rustig is. Een hoogspanningsverbinding tast het landschap aan. Indiener geeft de suggestie mee om de hoogspanningsverbinding ondergronds aan te leggen en vervolgens onder het water van de Westerschelde.	Hartelijk dank voor uw reactie. Wij snappen de zorg over de masten. In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. In hoofdstuk 3.6 kunt u lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303578	a	Indiener geeft de suggestie mee om de nieuwe hoogspanningsverbinding ondergronds aan te leggen. Hierbij worden de volgende overwegingen ingebracht: natuur, omgeving, mens en impact op de woonomgeving.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land en in 3.5 over het beoordelingskader waarin ook in wordt gegaan op de aspecten die in de reactie worden genoemd.
202303579	a	Indiener suggereert om de hoogspanningsverbinding aan te leggen volgens een rechtstreekse lijn vanaf Station Borssele naar het nieuwe hoogspanningsstation Terneuzen.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding.
202303579	b	Indiener vraagt om de verbinding absoluut niet via de Koekoek, Grindweg en Ellewoutsdijk aan te leggen.	In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeks-alternatieven
202303579	c	Indiener stelt voor om de hoogspanningsleiding via een buisleiding naast de Westerscheldetunnel aan te leggen.	In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen, een buisleiding is inderdaad een optie.
202303580	a	Indiener geeft de suggestie mee om de nieuwe hoogspanningsverbinding ondergronds aan te leggen.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land.
202303580	b	Indiener heeft – als het dan toch bovengronds moet – aanbeveling voor de kleur van de masten. De kleur van de masten van de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Borssele en Rilland wordt als lelijk ervaren. Indiener geeft de suggestie	Welke type masten en welke kleur in dit tracé worden toegepast wordt pas duidelijk na een zorgvuldige afweging in de concept-NRD. In hoofdstuk 3.14 kunt eventueel meer lezen over de mastkeuze.

		mee om voor de nieuwe hoogspanningsverbinding een grijze kleur voor de Wintrack masten te kiezen.	
202303581	a	Indiener geeft aan dat in het gebied in Ellewoutsdijk, langs buurtschap De Koekoek, wordt gegraven voor (aangenomen dat bedoeld wordt het verzwaren van de 150 kV) hoogspanningsverbinding naar Zeeuws Vlaanderen. Als de nieuwe hoogspanningsverbinding er moet komen, dan bij voorkeur niet door de Zak van Zuid-Beveland, langs de Koekoek. Indiener is van mening dat er in dit gebied rust moet komen, omdat de omgeving al zwaar is belast.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven. Wij zijn ons bewust van het feit dat er veel projecten spelen in omgeving, we gaan hier in hoofdstuk 3.11 verder op in m.b.t. de energieprojecten in Zeeland.
202303581	b	Een suggestie om de nieuwe verbinding van Borssele naar Terneuzen aan te leggen zou wat de indiener betreft het beste kunnen via het Sloegebied óf ondergronds/onder de Westerschelde.	In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding en/of de locatie van het hoogspanningsstation. In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303581	c	Indiener geeft aan graag in gesprek te willen over een zo goed mogelijke oplossing en vraagt om een afspraak te maken met hem/haar.	Er is inmiddels via telefoon en email overleg geweest. In hoofdstuk 3.1 kunt u eventueel meer lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project.
202303582	a	Indiener geeft aan dat hij/zij een ondergrondse verbinding als beste oplossing ziet omdat indiener van mening is dat Zuid-Beveland niet verder volgebouwd mag worden met hoogspanningsmasten.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land.
202303582	b	Indiener geeft aan dat hij/zij afspraken maken voor een nieuwe verbinding te maken met onze Belgische burens als beste oplossing ziet.	In hoofdstuk 3.9 kunt u lezen over Interconnectie met België.
202303582	c	Indiener geeft de suggestie mee om omwonenden via de post uit te nodigen voor informatiebijeenkomsten zoals deze in Heinkensand. Indiener is nu bij toeval op de hoogte gekomen van de bijeenkomst, maar had dit graag in een eerder stadium via een uitnodiging willen horen.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. Direct omwonenden van mogelijke routes van de hoogspanningsverbinding en mogelijke locaties van het hoogspanningsstation worden persoonlijk geïnformeerd over de plannen en de voortgang.
202303584	a	Indiener verwijst naar het uitgangspunt van de gemeente Borsele om geen nieuwe hoogspanningsmasten meer aan te leggen. Indiener vraagt zich af waarom er een informatiebijeenkomst is georganiseerd voor de aanleg van een nieuwe bovengrondse hoogspanningsverbinding en indiener vindt dat op zijn minst bijzonder.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land met in 3.12 een tekst over de Borselse voorwaarden.
202303584	b	Indiener vindt de nieuwe wintrack masten erg lelijk en wil daar geen uitbreiding van zien.	In hoofdstuk 3.14 kunt u lezen over de mastkeuze.
202303584	c	De woonomgeving van de indiener is volgens hem/haar ongeveer de enige locatie waar geen hoogspanningsmasten te zien zijn. Als het dan toch noodzakelijk is, dan zou de indiener deze hoogspanningskabel bij voorkeur ondergronds willen zien. Wat de indiener betreft gaat de nieuwe leiding dan rechtstreeks vanaf station	In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding en/of de locatie van het hoogspanningsstation. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.

		Borssele onder de grond en onder de Westerschelde door naar het nieuwe station in Terneuzen. Op deze manier wordt het buitengebied zo min mogelijk aangetast.	
202303586	a	Indiener geeft aan voorkeur te hebben dat het hoogspanningsstation bij de Mosselbanken geplaatst zal worden.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.
202303586	b	Indien adviseert een locatie voor het station te kiezen waar mensen die daar wonen, geen last hebben van de ontwikkeling.	In hoofdstuk 3.5. kunt u meer lezen over toepassing van het beoordelingskader in de volgende fases van het project. Als vertrekpunt voor de locatiekeuze en tratering geldt het ruimtelijke uitgangspunt om geen routes of hoogspanningsstation door dorps- of stadskernen te leggen. De ministers maken na een zorgvuldige afweging van alle criteria een weloverwogen besluit.
202303586	c	Indiener vindt leefbaarheid het allerbelangrijkste punt waarmee in de verkenning rekening moet worden gehouden.	In hoofdstuk 3.5. kunt u meer lezen over toepassing van het beoordelingskader in de volgende fases van het project.
202303586	d	Indiener wil betrokken worden bij alle ontwikkelingen over dit initiatief.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. In hoofdstuk 3.2 is meer te lezen over de vervolgpcedure, daarin is te zien wanneer welke stappen gezet worden en hoe u kunt reageren in het vervolg van de procedure. Direct omwonenden van mogelijke routes van de hoogspanningsverbinding en mogelijke locaties van het hoogspanningsstation worden persoonlijk geïnformeerd over de plannen en de voortgang. Verder zal via de in het hoofdstuk genoemde websites veel informatie beschikbaar komen.
202303587	a	Indiener vindt de voorgestelde locatie (aangenomen wordt dat de Grootteweg wordt bedoeld) voor het hoogspanningsstation geen goede oplossing. Als andere (betere) oplossing wordt gezien een gebied waar al industrie is, meer westelijk gelegen en waar geen of weinig mensen wonen. Nu lijkt de oplossing dwars door buurtschappen te gaan. Indiener verwacht dat er geluidsoverlast van het hoogspanningsstation en de hoogspanningsverbinding komt en men ervaart al geluidsoverlast van de sluisen (De Noordzeesluis).	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven en in hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding.
202303587	b	Als het hoogspanningsstation toch in het buurtschap moet komen, is de indiener van mening dat de Rijksoverheid moet onteigenen.	In hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatie.
202303588	a	Indiener vindt de voorgestelde locatie (aangenomen wordt dat de Grootteweg wordt bedoeld) voor het hoogspanningsstation geen goede oplossing.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.
202303588	b	Als andere (betere) oplossing ziet de indiener een gebied waar al industrie is, meer westelijk gelegen en waar geen of weinig mensen wonen. Nu lijkt de oplossing dwars door buurtschappen te gaan. Indiener verwacht dat er geluidsoverlast van het hoogspanningsstation en de hoogspanningsverbinding komt en men ervaart al geluidsoverlast van de sluisen (De Noordzeesluis).	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding.

202303588	c	Als het hoogspanningsstation toch in het buurtschap moet komen, is de indiener van mening dat de Rijksoverheid moet onteigenen.	In hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatie.
202303589	a	Indiener vindt de beoogde locatie Grootteveg geen goede optie en stelt de Mosselbank voor. Indiener woont dicht bij de locatie met jonge kinderen en maakt zich zorgen over de leefbaarheid en gezondheidsrisico's dichtbij hoogspanning. Indiener verwacht dat de woning onverkoopt wordt als het hoogspanningsstation op locatie Grootteveg wordt gebouwd.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fasen van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie tegen de voorgestelde locatie Grootteveg. Leefbaarheid en gezondheidsrisico's worden behandeld in hoofdstuk 3.5. beoordelingskader en in hoofdstuk 3.7. wordt ingegaan op regelingen bij schade.
202303590	a	Indiener vindt de Mosselbank de beste locatie voor een nieuw hoogspanningsstation. Indiener stelt Koegorspolder voor als eventuele alternatieve locatie.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fasen van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie voor een voorgestelde locatie van het nieuwe hoogspanningsstation en in hoofdstuk 3.4 hoe uw alternatieve locatie wordt meegenomen in de vervolgfase van het project.
202303590	b	Indiener stelt dat bij de keuze van een nieuw hoogspanningsstation de gewenste locatie eerst onteigend moet worden t.b.v. de ontwikkeling van industrie en dan pas een locatie voor een nieuw hoogspanningsstation aangewezen kan worden.	Dit wordt meegenomen in de volgende fasen van het project. In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor tracé hoogspanningsverbinding/locatie hoogspanningsstation. In hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatieregelingen waaronder onteigening.
202303591	a	Indiener stelt 2 nieuwe locaties van het nieuw te bouwen hoogspanningsstation voor. Zo dicht mogelijk bij Dow, de Nieuwe Neuzen polder of de Goesschepolder. De voorgestelde locatie (opsteller leest de Grootteveg) is te dichtbij gezinnen en tast de leefbaarheid aan.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fasen van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie tegen het nieuwe hoogspanningsstation aan de Grootteveg en in hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met uw ingebrachte ideeën voor een locatie van het nieuwe hoogspanningsstation.
202303591	b	Indiener stelt dat eerst het buurtschap bij de Grootteveg moet worden onteigend als daar een hoogspanningsstation wordt gebouwd.	In hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensaties en onder kop <i>Vergoeding bij verwerven van objecten</i> kunt u meer lezen over onteigening.
202303592	a	Indiener is tegen een nieuwe hoogspanningsverbinding en hoogspanningsstation. Indiener vindt de Mosselbanken de beste locatie voor een nieuw hoogspanningsstation.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.3. kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.
202303593	a	Indiener vindt het belangrijk dat er rekening wordt gehouden met leefbaarheid, gezondheid, economische schade en waardedaling van de woning bij het uitvoeren van de verkenning. Indiener stelt dat pas in 2028 duidelijkheid is waar het nieuwe hoogspanningsstation wordt gebouwd waardoor indiener "gegijzeld" wordt en niet weet waar hij/zij aan toe is bij bv verkoop van de woning.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen op welke manier de door u genoemde aandachtspunten worden meegenomen in het beoordelingskader in de volgende fasen van het project. In hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatieregelingen. Zoals u kunt lezen in hoofdstuk 3.2, is de planning dat er in 2026 een voorkeursbeslissing genomen zal worden voor tracé en locatie hoogspanningsstation.
202303593	b	Indiener stelt dat bewoners en belanghebbenden betrokken moeten worden en vindt dat niet alle belanghebbenden zijn betrokken. Met name wordt door indiener de gemeente Terneuzen, de Dorpsstraat Hoek en de bewoners van	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van Participatie en communicatie in dit project. Alle door u genoemde betrokken partijen zijn uitgenodigd om deel te nemen aan participatie bijeenkomsten.

		buurtschappen genoemd. De indiener stelt voor een plenaire bijeenkomst in Hoek te houden.	
202303598	a	Indiener stelt als locatie van het nieuwe hoogspanningsstation voor op het terrein van DOW richting Hoek omdat daar al faciliteiten zijn voor het afschermen van zicht en geluid.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor de locatie van het hoogspanningsstation.
202303598	b	Indiener vindt dat bij het uitvoeren van de verkenning rekening wordt gehouden met milieuaspecten, leefbaarheid en onderzoek naar magneetvelden.	In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van de door u genoemde aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van het project.
202303598	c	Indiener stelt voor omwonenden in de commissie MER te laten vertegenwoordigen. Indiener vindt dat er een barrière is om informatie over het project te vinden en vraagt om een eenvoudige leeswijzer, eenvoudig taalgebruik en wil graag een mail ontvangen met uitleg wat er gaat gebeuren, waar de informatie is te vinden en waar een reactie kan worden achtergelaten.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van Participatie en communicatie in dit project. De commissie MER is een onafhankelijke commissie en zij gaan zelf over de samenstelling. In hoofdstuk 3.2 kunt u lezen dat tijdens de project MER-fase het indienen van een zienswijze mogelijk is. We proberen waar dit mogelijk is op taalniveau B1 te schrijven en zo eenvoudig mogelijk maar ook correct te houden.
202303599	a	Indiener vindt dat de hoogspanningsverbinding ondergronds moet komen.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met uw suggestie.
202303599	b	Indiener vindt dat bij het uitvoeren van de verkenning rekening wordt gehouden met zicht, geluid, magneetvelden en woonplezier.	In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van het project.
202303599	c	Indiener wil graag op de hoogte gehouden worden via de mail en uitnodiging voor bijeenkomsten. Indiener vindt het belangrijk dat er wordt geluisterd naar omwonenden en suggesties worden meegenomen bij besluiten.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van Participatie en communicatie in dit project. Wij vinden het belangrijk te luisteren naar omwonenden en nemen uw suggesties mee in de vervolgfases van het project.
202303602	a	Indiener stelt dat degene die een beslissing neemt over de nieuwe 380kV Zeeuws-Vlaanderen een jaar in Zuid-Beveland moet wonen of op vakantie moet komen om te beseffen hoe mooi het landschap is. Indiener wil geen nieuwe hoogspanningsmasten omdat er al te veel staan en zeker niet in de Zak van Zuid-Beveland.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over uw verzoek aangaande hoogspanningsmasten en in hoofdstuk 3.5 over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van het project.
202303602	b	Indiener wenst een 150kV verbinding omdat dit ondergronds kan worden aangelegd. Indiener stelt dat er vooral behoefte is aan Waterstof bij de bedrijven en vindt dat dit met een 150kV kabel vanuit zee naar Terneuzen kan worden aangelegd en later een 150kV kabel vanaf Borssele naar Terneuzen ondergronds de Westerschelde te kruisen.	Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor tracé hoogspanningsverbinding. In hoofdstuk 3.13 kunt u meer lezen over Alternatieve energievoorzieningen of ander soort alternatief zoals een 150kV verbinding.
202303603	a	De indiener wijst op de belangen van buisleidingen. Hoogspanningsverbindingen kunnen effecten hebben op de veilige instandhouding van buisleidingen. Indiener verzoekt impactanalyses waarin onder andere de elektromagnetische beïnvloeding van de hoogspanningsverbinding op de buisleiding in kaart wordt gebracht in samenhang met de reeds al lopende initiatieven zoals opgenomen in 2.9 in het Voornemen. Indiener benadrukt i.v.m. de complexiteit van	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.

		<p>impactanalysesom snel aan te vangen met de benodigde berekeningen welke kunnen leiden tot alternatieve manieren van aanleg en aanvullende mitigerende maatregelen. Indiener heeft de voorkeur dat er geen enkel (negatief) effect op de buisleidingen is maar in geval van, dan is indiener bereid positief mee te denken, voor zover de veilige en ongestoorde ligging van de buisleidingen niet in het geding komt, en de effecten passen binnen het veiligheidsbeheerssysteem. Indiener benadrukt dat voorafgaande toestemming voor realisatie van de nieuwe verbinding onomstreden vastgesteld moet worden dat de effecten op de buisleidingsystemen binnen de hiervoor geldende normen blijven. Indiener stelt dat de in het plangebied gelegen ondergrondse infrastructuur te allen tijde vrij toegankelijk dient te zijn, zowel tijdens als na de werkzaamheden.</p>	
202303603	b	<p>Indiener wenst in overleg te treden wanneer rapporten van impactanalyses op de buisleidingen beschikbaar zijn. Indiener wenst als bijzondere stakeholder betrokken te blijven en heeft daar tot nu toe goede ervaringen mee. Indiener rijkt daarvoor contact gegevens aan.</p>	<p>Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project. Uw organisatie is een belangrijke stakeholder en wordt als zodanig uitgenodigd voor participatie bijeenkomsten.</p>
202303605	a	<p>Indiener wil geen nieuwe bovengrondse hoogspanningsverbinding op grondgebied van de gemeente Borsele. Indiener wil in fase 2 van het project (de verkenning) dat er ook tracé-alternatieven buiten Borsels grondgebied toegevoegd worden. Dit betreft minimaal de in het rapport van DNV genoemde alternatieven. Indiener is tegen de in het VenP opgenomen tracés.</p>	<p>Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé van de hoogspanningsverbinding.</p>
202303605	b	<p>Indiener wil dat het amoveren van de bovengrondse 150 kV-verbinding tussen Ellewoutsdijk en de T-splitsing (ter hoogte van de Zuiderlandseweg 7 te Heinkenszand) onderdeel (gaan) uitmaken van de scope en vanaf stap 2 in de procedure volwaardig wordt meegenomen in het verdere proces.</p>	<p>In hoofdstuk 3.15 kunt u meer lezen over het Amoveren van 150kV en dit onderdeel te maken van de projectscope.</p>
202303605	c	<p>Indiener verzoekt om bij de verkenning (voor alle tracés op land en Westerschelde) onderzoek te doen naar de maximale kabellengte die net technisch ondergronds uitgevoerd kan worden en de impact die daarmee gepaard gaat.</p>	<p>In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over het uit te voeren onderzoek.</p>
202303605	d	<p>Indiener stelt dat er dringend behoefte is aan een meer integrale aanpak/onderlinge afstemming van de impactvolle ontwikkelingen/projecten op het gebied van grootschalige energietransitie die op het grondgebied van Borsele samenkomen. De indiener verzoekt de Rijksoverheid hiertoe het initiatief te nemen en haar verantwoordelijkheid te pakken.</p>	<p>In hoofdstuk 3.11 kunt u meer lezen over Integraliteit op het gebied van de grootschalige energieprojecten.</p>
202303605	e	<p>Indiener verzoekt een zorgvuldige afweging van alternatieven en een transparante dialoog met de betrokken omgevingspartijen.</p>	<p>In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project. Alle omgevingspartijen zijn uitgenodigd voor dialoog over dit project.</p>

202303609	a	Indiener wil geen hoogspanningsstation in woon- en leefgebied (van locatie Grootteweg), vanwege de impact op de bewoners, natuur en wandelmogelijkheden, en vindt locatie Mosselbanken een betere locatie, omdat dit veiliger is voor de omgeving en aansluit bij de gevestigde industrie. Indiener uit zorgen m.b.t. verkoopbaarheid woning, geluidoverlast, extra verkeer, overlast tijdens de bouw, het mooie uitzicht wat verloren gaat, geen woongenot meer te hebben, lichtvervuiling en explosiegevaar/blikseminslag.	Wij danken u voor uw reactie. In hoofdstuk 3.3 geven wij aan hoe verder gaan met de reacties op de voorgestelde locaties voor het hoogspanningsstation uit het Voornemen en Voorstel voor Participatie en de ingebrachte alternatieven vanuit de omgevingsdialog. Bij de beoordeling van deze mogelijkheden passen wij het beoordelingskader toe, zoals beschreven in hoofdstuk 3.5, met daarbij o.a. aandacht voor de geluidsbelasting als gevolg van een hoogspanningsstation en wat de omgeving van de verschillende mogelijkheden vindt.
202303609	b	Stelt de vraag hoe groot de explosie- en hittestraling-effecten van kortsluiting zijn, zoals vlambogen en transformator-explosies. En komen deze tot aan de erfgrans?	Het antwoord op deze vraag is niet eenduidig te geven: of er effecten buiten het hekwerk te bemerken zijn is afhankelijk van wat er precies voor een incident optreedt. Bij een doorslag in een porseleinen isolator kunnen bijvoorbeeld scherven een behoorlijk eind wegschieten en kunnen theoretisch ook buiten het hekwerk terechtkomen. Maar tegenwoordig gebruikt TenneT kunststof isolatoren om dit risico te verminderen. Maar rondom transformatoren worden ook scherfwanden en/of brandwerende muren of geluidshuizen opgetrokken. Bij een brand in een transformator is het niet te voorkomen dat er effecten buiten het terrein gemerkt worden (rook), maar de hitte-straling is na een ca. 10-15 meter wel ver afgenomen. Ook worden brandwerende muren opgetrokken rondom een transformator. Een vlamboog kan nooit buiten het hekwerk komen, er is altijd voldoende veilige afstand. Een vlamboog zal door de hitte ook omhoog gericht zijn. Daarnaast: het hekwerk is geaard en zorgt zodoende automatisch voor een afscherming buiten het station. Verder zijn alle hoogspanningsinstallaties dubbel beveiligd, als er een fout optreedt wordt deze binnen 100 milliseconden geïsoleerd van de bron (het voedende elektriciteitsnet), zodat de fouten in beginsel al uitdoven voordat er echt grote effecten merkbaar worden.
202303609	c	Indiener wil dat bewoners De Knol en Wulpenbek persoonlijk worden geïnformeerd en per e-mail van de voortgang op de hoogte worden gehouden.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over hoe wij omgaan met de invulling van de participatie en communicatie in dit project, waaronder het persoonlijk informeren van belanghebbenden.
202303609	d	Indiener wil, in geval het de locatie Grootteweg wordt, eerst worden onteigend of financiële compensatie.	Hoe wordt omgegaan met schadevaststelling en -afhandeling kunt u lezen in hoofdstuk 3.7.
202303614	a	Indiener geeft aan geen kruising van de Westerschelde met masten te willen, in verband met de nadelige effecten op veiligheid, scheepvaartverkeer, natuur en landschap. Indiener pleit ook voor een ondergronds landtracé Zuid-Beveland, in verband met de al aanwezige grote hoeveelheid masten in de gemeente Borsele en de nog geplande energie-infraprojecten.	Hartelijk dank voor uw reactie. Als het gaat om het al dan niet plaatsen van hoogspanningsmasten als onderdeel van de nieuwe verbinding, waaronder het landtracé op Zuid-Beveland en het kruisen van de Westerschelde, geven wij in hoofdstuk 3.10 en 3.6 aan welke beoordelingen en afwegingen wij hiervoor later in het project gaan maken.
202303614	b	Indiener roept op tot tijdig onderzoek naar ondergronds landtracé.	In hoofdstuk 3.10 wordt ingegaan op de afweging bovengronds dan wel (deels) ondergronds realiseren van de verbinding. In dit hoofdstuk wordt ook een

			toelichting gegeven op het nader onderzoek dat door TenneT wordt uitgevoerd naar de (on)mogelijkheden van een ondergronds landtracé op Zuid-Beveland.
202303614	c	Indiener geeft aan dat, in geval masten technisch (deels) noodzakelijk zijn, compensatie dient plaats te vinden door het amoveren van het overbodige deel van de bestaande verbinding Goes-Ellewoutsdijk.	Wat met de bestaande 150 kV-verbinding tussen Goes en Ellewoutsdijk gaat gebeuren, nadat de nieuwe 380 kV-verbinding is gerealiseerd, wordt toegelicht in hoofdstuk 3.15.
202303619	a	Indiener geeft aan de locatie Mosselbanken te willen reserveren voor circulaire energietransitie-projecten. De gronden Mosselbanken zijn ruimtelijk bestemd en vergund voor toekomstige uitbreidingen van chemische industrie en opslag. Dit zijn unieke gronden waar nog steeds beperkte ruimte beschikbaar is voor industriële uitbreidingen met geen of minimale impact op de omgeving. Indiener vraagt deze ruimte beschikbaar te houden voor circulaire energietransitie-projecten. Indiener verzoekt verder een alternatieve locatie voor locatie Mosselbanken te zoeken, dit gezien de beperkte beschikbare ruimte ter plaatse van circa 60 hectare en een groot aantal aanvragen voor potentiële transitieprojecten voor deze locatie.	Wij danken u voor uw reactie. In hoofdstuk 3.3 wordt toegelicht hoe we de reacties op de voorgestelde locaties voor het hoogspanningsstation uit het Voornemen en Voorstel voor Participatie verder gaan verwerken, tezamen met de boordeling van de alternatieve locaties die zijn ingebracht vanuit de omgevingsdialoog.
202303619	b	Indiener verzoekt TenneT om uitgenodigd te worden voor alle relevante overleggen waar SDR en NSP worden uitgenodigd.	Aan dit verzoek zal gehoor worden gegeven.
202303620	a	Indiener wil geen hoogspanningsstation op de locatie Grootweg, gezien de nabijheid van woonbebouwing.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.3 wordt beschreven hoe wordt omgegaan met reacties vóór of tegen de mogelijke locaties voor het hoogspanningsstation, zoals opgenomen in het Voornemen en Voorstel voor Participatie.
202303620	b	Daar de belanghebbenden voor de afname van elektriciteit komen uit de industrie heeft indiener voorkeur voor een locatie op of nabij een industrieterrein en noemt als mogelijke locaties 1) Noordweg, 2) Sluiskil Oost (industrieterrein Yara), 3) Kruisweg Sluiskil, 4) Finlandweg Sluiskil, 5) Axelse Vlakte, 6) Autrichehavenweg, 7) Nijverheidsstraat Sas van Gent, 8) Zeedijk Perkpolder, 9) DOW Terneuzen.	Als het gaat om uw inbreng geven wij in hoofdstuk 3.4 nader aan hoe we ingebrachte alternatieven voor de locaties voor het hoogspanningsstation uit het Voornemen en Voorstel voor Participatie verder gaan verwerken.
202303620	c	Indiener vraagt aandacht voor belangen bewoners met betrekking tot gezondheids- en veiligheidsrisico's en planschade.	Het beoordelingskader dat daarbij wordt gebruikt, staat beschreven in hoofdstuk 3.5. Hierbij gaat het o.a. om zaken die te maken hebben met gezondheid en veiligheid. Hoe wordt omgegaan met planschade wordt toegelicht in hoofdstuk 3.7.
202303620	d	Indiener verzoekt gemeente en provincie te betrekken in de verdere verkenning.	Het betrekken van belanghebbenden, waaronder gemeente en provincie, in de voorbereiding en uitvoering van het project vormt een wezenlijk onderdeel van de projectaanpak. In hoofdstuk 3.1 wordt ingegaan op deze wijze waarop invulling wordt gegeven aan deze participatie, alsook hoe en op welke momenten de communicatie over het project plaatsvindt.

202303620	e	Indiener wijst op directe planschade als gevolg van de gevolgde procedure en het risico op schadeclaims.	In hoofdstuk 3.7 wordt beschreven hoe om wordt gegaan met de beoordeling en eventuele toekenning van schade.
202303621	a	Indiener wil het nieuwe 380 kV-hoogspanningsstation koppelen aan het bestaande 150 kV-netwerk in Zeeuws-Vlaanderen.	Hartelijk dank voor uw reactie. Als het gaat om de relatie van de nieuwe 380 KV-verbinding met het bestaande 150 kV-net in Zeeuws-Vlaanderen is het zo dat deze los van elkaar staan. De nieuwe 380 kV-verbinding zal vanaf het nieuwe hoogspanningsstation bij Terneuzen nieuwe uitgaande 150 kV-verbindingen naar de toekomstige afnemers (waaronder de industrie) krijgen, maar deze worden, nogmaals, onafhankelijk van de bestaande 150 kV-masten in Zeeuws-Vlaanderen gerealiseerd. Overigens worden deze nieuwe 150 KV-verbindingen in beginsel ondergronds, in de vorm van kabels, aangelegd. De bestaande 150 kV-verbindingen in Zeeuws-Vlaanderen zelf (Terneuzen – Westdorpe – Oostburg) blijven als regionaal netwerk bestaan. Die zorgen voor de voeding van de onderliggende hoogspanningsstations.
202303621	b	Indiener vindt dat hoogspanningsstation (en overige deel verbinding) voldoende afstand tot woonbebouwing en natuurgebieden moet hebben en geen gebruik mag maken van natuur- en landbouwgronden.	Dat voor de nieuwe hoogspanningsverbinding voldoende afstand wordt gehouden tot woonbebouwing en beschermd natuurgebieden maakt onderdeel uit van het beoordelingskader van de tracé-alternatieven en mogelijke locaties voor het hoogspanningsstation. Dit beoordelingskader wordt beschreven in hoofdstuk 3.5. Bouwen in beschermd natuurgebieden dient daarbij, daar waar mogelijk, voorkomen te worden. Gebruik als landbouwgrond vormt in beginsel geen reden om de locatie ongeschikt te maken voor de bouw van een hoogspanningsverbinding, omdat dit anders de mogelijkheden voor het vinden van geschikte ruimte sterk zou beperken.
202303621	c	Indiener verzoekt om omwonenden binnen een straal van bijvoorbeeld 5 km. van potentiële locaties van het hoogspanningsstation persoonlijk te informeren, bijvoorbeeld over gezondheidszaken en toekomstige ontwikkelingen.	Hoe we omgaan met het informeren van de omgeving vormt een onderdeel van onze participatie- en communicatieaanpak. Deze aanpak wordt toegelicht in hoofdstuk 3.1. Het persoonlijk informeren van omwonenden in de directe omgeving van potentiële locaties van het hoogspanningsstation maakt hier onderdeel van uit.
202303623	a	Indiener is niet overtuigd van de nut en noodzaak van de nieuwe verbinding.	Wij danken u hartelijk voor uw reactie. In hoofdstuk 3.8 wordt ingegaan op nut en noodzaak van de nieuwe verbinding.
202303623	b	Indiener is tegen een nieuwe verbinding door de Zak van Zuid-Beveland.	In hoofdstuk 3.3 wordt ingegaan hoe we de reacties op de voorgestelde tracés verder gaan verwerken, inclusief de alternatieven die zijn ingebracht als onderdeel van het participatietraject.
202303623	c	Indiener verzoekt nader onderzoek naar aansluitmogelijkheden Zeeuws-Vlaanderen op Belgisch netwerk, een onderbouwing van de (zekerheid van de) toekomstige electriciteitsvraag in de Kanaalzone Gent-Terneuzen, onderzoek naar de mogelijkheden van een ondergrondse verbinding op Zuid-Beveland en	In hoofdstuk 3.9 gaan wij in op de relatie met het Belgische netwerk. Een nader onderzoek is op dit punt vooralsnog niet voorzien. In hoofdstuk 3.10 gaan we in op de ondergrondse verbinding op land. De onderbouwing van nut en noodzaak van de nieuwe verbinding is terug te vinden in hoofdstuk 3.8, inclusief de

		onderzoek naar de risico's van de nieuwe verbinding voor mens, natuur en milieu. Er dient serieus onderzoek naar de nieuwe verbinding te worden gedaan.	onderbouwing van de verwachte toekomstige electriciteitsvraag in het Nederlandse deel van de kanaalzone Gent-Terneuzen.
202303623	d	Indiener wil geen masten in Nationaal Landschap Zuidwest-Zeeland (deelgebied Zak van Zuid-Beveland), gezien de bijzondere landschappelijke kwaliteiten van het gebied, met de meerwaarde voor wonen, werken en recreëren, en de financieel-economische consequenties (waardevermindering huizen, vermindering toeristische en agrarische opbrengsten en belemmering agrarische bedrijfsvoering).	In hoofdstuk 3.10 gaan we in op de ondergrondse verbinding op land. De zaken waarop de verschillende alternatieven voor het tracé en de locatie van het hoogspanningsstation zullen worden beoordeeld staan beschreven in hoofdstuk 3.5. Deze zaken hebben o.a. maken met de gevolgen van deze alternatieven voor mens, natuur en milieu.
202303623	e	Indiener verzoekt alle inwoners van Borsele persoonlijk per brief over de verdere voortgang te informeren.	Als het gaat om het informeren van de omgeving over het project wordt in hoofdstuk 3.1 aangegeven hoe wij hier invulling aan geven. Het persoonlijk informeren van alle inwoners van Borsele per brief maakt hier geen deel van uit. Wel kunnen inwoners van Borsele op de projectsite van TenneT (www.tennet.eu/380kvzeeuwsvlaanderen) zich aanmelden voor de nieuwsbrief, waarin periodiek verslag wordt gedaan van de voortgang van het project.
202303623	f	Indiener verzoekt aan te geven hoe verder wordt omgegaan met ingebrachte alternatieven voor het tracé.	Hoe wordt omgegaan met de ingebrachte alternatieven voor het tracé wordt toegelicht in hoofdstuk 3.4 van de nota en 3.2 waar uitleg volgt over de projectprocedure.
202303623	g	Indiener verzoekt de projectinformatie van EZK en TenneT te bundelen en aan te vullen met een schema van de projectfasering (met participatie- en beslismomenten), de bijbehorende planning en de status van reacties en zienswijzen.	De gebundelde projectinformatie, inclusief de projectfasering, staat op de RVO-website (www.rvo.nl/zeeuws-vlaanderen). Ook de Reactienota komt op deze website. Voor wat de status van de reacties betreft, deze zijn ontvangen en het verwerken hiervan heeft in de afgelopen periode plaatsgevonden. De antwoorden op deze reacties worden gedeeld in de onderliggende Reactienota. Een soortgelijk traject zal worden gevolgd bij toekomstige reacties en zienswijzen.
202303623	h	Indiener verzoekt aan te geven hoe de onderhavige reactie wordt betrokken bij de verdere procedure.	Hoe verder procedureel met deze reactie wordt omgegaan geven wij aan in hoofdstuk 3.2 van deze nota.
202303627	a	Indiener wenst geen nieuwe bovengrondse verbindingen in Borsele.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land met in 3.12 een tekst over de Borselse voorwaarden.
202303627	b	Indiener vraagt om onderzoek naar ondergrondse verbindingen op land	In hoofdstuk 3.10 leest u meer over het nadere nettechnische onderzoek dat TenneT gaat uitvoeren.
202303627	c	Indiener vraagt om meer participatie met bewoners en dorpsraden door onder andere flyers.	In hoofdstuk 3.1 leest u over het belang dat wij hechten aan participatie en wat dat voor u betekent.
202303627	d	Indiener vraag of buiten Zeeuws grondgebied aangelegd kan worden. D.w.z. vanaf Rilland door de Schelde naar Terneuzen.	In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen over hoe wij omgaan met ingebrachte alternatieven voor hoogspanningsverbindingen.

202303627	e	Indiener geeft aan dat het hoog tijd is dat de op stapel staande veranderingen samenhangend worden aangepakt. Er is gebrek aan overzicht en organisatie bij de overheid waardoor er tracés als deze onvoldoende worden uitgedacht.	Er vinden relatief veel energieprojecten in uw omgeving plaats. Wij hebben hier oog voor en zoeken ook de onderlinge samenwerking en afstemming met andere projecten. U leest hierover in hoofdstuk 3.11.
202303628	a	Indiener vindt het vanzelfsprekend de verdragen met betrekking tot de doorvaart van de Westerschelde nageleefd worden.	Bedankt voor uw reactie. Het niet hinderen van de scheepsvaart is een van de belangrijkste uitgangspunten. De afspraken in de verdragen zullen worden nageleefd. Meer over de manier van kruisen van de Westerschelde leest u in hoofdstuk 3.6.
202303628	b	Indiener vraagt om grondig objectief onderzoek naar een MUK (multi-utiliteiten kruising) of gebruik te maken van de bestaande Westerscheldetunnel.	Wij hebben inmiddels een verkennende studie uit laten voeren naar de mogelijkheden van de MUK. De combinatie van een aantal grondstoffen zoals bijvoorbeeld waterstof, zuurstof, of ammoniak, blijkt in combinatie met 380kV hoogspanning risico met zich mee te nemen. Momenteel wordt het toepassen van één of meerdere tunnels (single utility) nader onderzocht. Meer over de manier van kruisen van de Westerschelde leest u in hoofdstuk 3.6
202303628	c	Indiener verzoekt alle ontwikkelingen rondom de Westerschelde integraal te bekijken.	In hoofdstuk 3.11 leest u over de manier waarop wij integraliteit bij dit project nastreven.
202303628	d	Indiener vraagt om de aansluiting via het Belgische net te bekijken.	Wij hebben de mogelijkheden hiervan onderzocht, maar helaas blijkt dit wegens wetgeving en praktische redenen niet mogelijk. U leest meer over de mogelijkheden van interconnectie in hoofdstuk 3.9
202303628	e	Indiener wijst erop dat voor wat betreft ingraven of boren onder de bodem van de Westerschelde minimaal dezelfde voorwaarden gelden als bij de Borssele kabels.	Momenteel wordt nog onderzocht op welke manier de Westerschelde het best gekruist kan worden, u leest hier meer over in hoofdstuk 3.6.
202303628	f	Indiener vraagt aandacht voor de hedendaagse dekkingsproblemen en de minimale dekking. Gelet op de grote (en gewenste) morfologische dynamiek vraagt het havenbedrijf om stringenter voorwaarden voorop te stellen. Zowel de bestaande kabels die het windpark Borsele met het hoogspanningsstation in Borsele verbinden als de bestaande 150KV kabel naar Terneuzen worden momenteel geconfronteerd met dekkingsproblemen. Indiener vraagt om de vereiste minimale dekking opnieuw te toetsen, met name aan de hand van de berekening van de mogelijke penetratiediepte van een anker van één van de grootste schepen die op dit ogenblik het estuarium bevaren. Bij de berekening van de penetratiediepte van anker in het kader van de Borssele kabels werd er immers uitgegaan van een heel wat kleiner en lichter schip.	We nemen de ervaringen die opgedaan zijn bij genoemde projecten mee, waaronder het beoordelen van de minimaal vereiste dekking. We betrekken u graag bij het vervolg van de procedure.
202303628	g	Indiener wijst erop dat veilige doorvaart bij een bovengrondse verbinding gegarandeerd moet zijn. Indiener geeft aan dat de actuele richtlijnen vaarwegen 2020 van RWS - die een minimale vrije onderdoorvaarhoogte van 69,5m voorschrijven voor de Westerschelde - ruim onvoldoende zijn. De 100 meter vrije onderdoorvaarhoogte die voorlopig wordt aangenomen in het DNV rapport lijkt	De minimaal vereiste doorvaarhoogte zal in nader overleg met indiener worden vastgesteld.

		echter ook te krap bepaald. Naast de airdraft van de grootste containerschepen moet er ook rekening gehouden worden met speciale transporten van bijvoorbeeld containerkranen en moet de mogelijkheid worden opengehouden om zo nodig bergingsoperaties te kunnen uitvoeren.	
202303628	h	Indiener wijst erop dat bij funderingen rekening moet worden gehouden met erosie en kuilvorming van de bodem en vraagt om diepgaand onderzoek te doen om te bepalen of diepe erosiekuilen zoals bij de bouw van een wachtsteiger voor binnenvaart ter hoogte van de Ketelplaat op de Beneden Zeeschelde tussen de Van Cauwelaertsluis en de Kallosluis zich ook zou voordoen bij de fundering van pylonen van een eventuele luchtleiding van dit project.	De impact van de fundaties op de morfologie en vice versa dient nog onderzocht te worden, deze opmerkingen zullen meegenomen worden in de onderzoeken.
202303630	a	Indiener wenst geen bovengrondse verbinding over de Westerschelde naar Zeeuws-Vlaanderen omdat dit natura 2000 gebied is dat beschermd moet worden. Door op dit traject af te zien van hoogspanningsmasten levert dat minder obstakels op voor de vogels.	Bedankt voor uw reactie. In hoofdstuk 3.5 gaan wij in op hoe wij omgaan met Natura 2000 en in hoofdstuk 3.6 hoe wij omgaan met het kruisen van de Westerschelde.
202303630	b	Indiener wenst een zo kort mogelijke tunnel verbinding die toekomstbestendig is en weinig verstoring veroorzaakt	In hoofdstuk 3.6 leest u over de manier van kruisen van de Westerschelde.
202303630	c	Indiener vraagt alle ontwikkelingen op Borselse grondgebied integraal aan te pakken en een onafhankelijke gebiedsregisseur aan te stellen die zorgt dat alle huidige en toekomstige ontwikkelingen om in 2050 energieneutraal te zijn met alle partijen besproken worden.	In hoofdstuk 3.11 leest u over integraliteit. Vanuit het NOVEX maken Rijk en provincie op dit moment afspraken in de vorm van ruimtelijke arrangementen, waaronder de ruimte nodig voor een klimaatneutraal energiesysteem in 2050, dat ook ruimte vraagt (uitgelegd in het Programma Energie Hoofdstructuur).
202303631	a	Indiener vraagt om een locatie te zoeken nabij industriegebied en niet nabij woningen en vraagt locatie Grootweg te schrappen.	Bedankt voor uw inbreng en onderbouwing. We nemen dit mee in onze beoordeling van de locaties. Op dit moment is een keuze nog niet aan de orde. Meer hierover leest u in hoofdstuk 3.3 en 3.4.
202303631	b	Indiener wijst op ondermijning van het Zeeuwse landschap door een hoogspanningsstation. Alternatieven kunnen gevonden worden door het zoekgebied te verruimen.	In hoofdstuk 3.5 (beoordelingskader) geven wij aan dat landschappelijke aspecten deel uitmaken van het beoordelingskader.
202303631	c	Indiener vraagt om een open en eerlijke communicatie.	In hoofdstuk 1.3 is beschreven hoe wij hier mee omgaan.

202303631	d	Indiener vraagt in gesprek te blijven als de locatie Grootweg blijft en te compenseren.	Wij vinden het belangrijk dat iedereen kan bijdragen aan de plannen en suggesties en willen hierover met iedereen in gesprek. In het voorstel voor participatie is beschreven hoe we dit willen doen. Meer hierover leest u ook in hoofdstuk 3.1
202303631	e	Indiener vraagt leefbaarheid, gezondheid en veiligheid per definitie zwaarder te laten wegen.	Bedankt voor uw suggestie. In de fase van de MER en de IEA zullen alle aspecten geanalyseerd worden. U leest hier meer over in hoofdstuk 3.5
202303631	f	Indiener vraagt meer aandacht voor het gebied en de inwoners en de impact die dit project heeft.	In de beoordelingen en afwegingen besteden wij hier zeker aandacht aan. In hoofdstuk 3.5 gaan wij hier nader op in.
202303632	a	Indiener vraagt een besluit waarbij de industrie garandeert dat de gevraagde elektriciteit ook wordt afgenomen.	Bedankt voor uw reactie. Nut en noodzaak van dit project is vastgesteld. Waar deze op gebaseerd is leest u in hoofdstuk 3.8.
202303632	b	Indiener geeft aan dat ook directe aansluiting op het windpark via een gelijkstroom verbinding een optie is. Dan kunnen ze zelf daar wisselstroom van maken dat is geen leveringszekerheid maar die zal toch lastig worden in de toekomst.	Het is met name de wisselvalligheid van windenergie (dan te veel, dan te weinig) die het voor de schaalgrootte van een provinciedeel met een aantal grote bedrijven lastig bruikbaar maakt. Aansluiting op het landelijk net blijft alsnog nodig. Meer hierover kunt u lezen in hoofdstuk 3.13
202303632	c	Indiener verzoekt ondergrondse verbinding op land te onderzoeken.	TenneT onderzoekt de komende tijd of een ondergrondse verbinding op land net-technisch haalbaar is. Meer hierover leest u in hoofdstuk 3.10
202303632	d	Indiener vraagt om te onderzoeken of aangesloten kan worden op het Belgische net en wijst op een voorbeeld uit Corsica.	We hebben de mogelijkheden onderzocht, maar helaas biedt verbinding met België in dit geval geen volwaardig alternatief. Hoe dat komt leest u in hoofdstuk 3.9.
202303632	e	Indiener vraagt de waardevermindering van de woningen nu al te compenseren indien een betrokkene daarom verzoekt.	U kunt over schadevergoeding lezen in hoofdstuk 3.7.
202303632	f	Indiener vraagt aangeleverde alternatieven uit te werken en een openbaar antwoord te geven.	Hier zijn wij mee bezig. Deze antwoorden worden openbaar gepubliceerd en de aangeleverde alternatieven worden opgenomen in de Notitie Onderzoeksalternatieven. Meer is te lezen in hoofdstuk 3.4.
202303634	a	Indiener vraagt aandacht voor waterveiligheid en risico's van ongevallen met gevaarlijke stoffen bij de stationslocaties. Indiener is nagegaan dat impact van een overstroming nabij de Mosselbanken kleiner is dan voor de locatie nabij de Grootweg. Vanuit het oogpunt van waterveiligheid heeft de locatie in de nabijheid van de Mosselbanken de voorkeur.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over toepassing van het beoordelingskader in de volgende fases van het project. De ministers maken na een zorgvuldige afweging van alle criteria een weloverwogen besluit.
202303634	b	Indiener geeft aan dat zowel Mosselbanken als Grootweg met het oog op risico op ongevallen met gevaarlijke stoffen aanvaardbaar zijn, wat betreft de Grootweg op voorwaarde dat gekozen wordt voor een locatie op minimaal 200	Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project en in hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.

		meter van de N62 en het Kanaal Gent-Terneuzen. Indiener vraagt hen te betrekken bij de latere beheersmaatregelen.	
202303635	a	Indiener vraagt in te zetten op het meest milieuvriendelijke en vogelvriendelijke alternatief. Dat wil zeggen het alternatief dat de ecologische waarden en de ecologische opgaven voor de Westerschelde en haar omgeving niet of slechts minimaal raakt en ook niet in de weg staat aan de diverse natuurherstelopgaven en natuurontwikkelingstrajecten die spelen. Een alternatief dat ook het open waterlandschap van de Westerschelde ongemoeid laat.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.5 wordt concreet ingegaan op dit beoordelingskader.
202303635	b	Indiener vraagt om een verbinding onder de Westerschelde en is benieuwd wat de beweegreden is geweest om alsnog de bovengrondse optie te willen meenemen.	Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over de beweegredenen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur. In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303635	c	Indiener vraagt waarom een bovengrondse verbinding nog een optie is. Ook vraagt indiener zich af, nu containerschepen al hoogtes bereiken van 60-70 meter, hoe hoog de masten zijn die in het waterlandschap zouden moeten worden opgericht.	In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur en in hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303635	d	Indiener wenst verdere impact op Natura 2000 gebied te voorkomen.	In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.
202303635	e	Indiener vraagt ook op land zoveel mogelijk ondergronds aan te leggen, hiermee wordt het open ruimtebeslag van een 380kV-tracé beperkt.	In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergronds op land.
202303635	f	Indiener vraagt of een bepaalde alternatieve locatie een optie is. Daar waar bestaande bovengrondse leidingen (150 of 220 kV bijvoorbeeld) kunnen worden gesaneerd ziet indiener dat graag gebeuren.	In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding en/of de locatie van het hoogspanningsstation.
202303635	g	Indiener stelt nut en noodzaak aan de orde en of die er wel is. Indiener vraagt zich af in hoeverre er wordt voorzien in duurzame opwek van energie in Zeeuws-Vlaanderen zelf (wind, zon en overig) en wat is het beoogde aandeel daarvan t.b.v. de elektriciteitsvraag in de komende jaren. Dan gaat het over wat de concrete inzet is op energiebesparing vanuit de regio, zowel qua maatregelen als qua concrete doelen. Daarnaast is indiener benieuwd waar de enorme groei in de energiebehoefte vandaan komt, en of dat alleen transitie is, groei van bestaande bedrijven/ aantal nieuwe huishoudens of ook nieuwvestiging van nieuwe niet duurzame bedrijven. Ook vraagt indiener zich af of de bedrijven bijvoorbeeld zelf standaard zonnepanelen op hun gebouwen toepassen.	In hoofdstuk 3.8 van dit document beschrijven wij dat nut en noodzaak van deze verbinding zijn vastgesteld en in 3.13 gaan we in op de alternatieve energievoorziening.

202303635	h	Indiener vraagt in overleg te blijven met de diverse natuur- en milieuorganisaties.	In hoofdstuk 3.1 wordt een toelichting gegeven om het participatieproces en hoe ook natuur- en milieuorganisaties hierin worden betrokken.
202303635	i	Indiener vraagt zich af wat de verhouding is tot het project Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied. Ten behoeve van de NRD voor dat project heeft indiener destijds een reactie ingediend. Indiener wil weten of het om projecten gaat die helemaal los van elkaar staan, ook qua omgevingseffecten, of staan ze direct in verband met elkaar en kunnen definitieve keuzen t.a.v. het hoogspanningsstation Sloegebied en de daar te realiseren hoogspanningsleidingen gevolgen hebben voor de vormgeving en uitwerking van het project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen, VenP.	In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van het beoordelingskader in de volgende fases van dit project en in hoofdstuk 3.11 Integraliteit verwijzen wij o.a. naar het potentieel raakvlak met het Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied.
202303636	a	Indiener verzoekt het zoekgebied van het hoogspanningsstation te verruimen naar een locatie waar geen mensen wonen en te kijken welke locaties een industriële bestemming heeft.	Hartelijk bedankt voor uw reactie. In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over toepassing van het beoordelingskader in de volgende fases van het project.
202303636	b	Indiener vindt dat de gezondheid en uitzicht van bewoners niet in gevaar gebracht mag worden en verzoekt de locatie Grootweg te schrappen.	In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding en/of de locatie van het hoogspanningsstation.
202303636	c	Indiener vraagt in alle fases de inwoners en belanghebbenden te informeren en te luisteren.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project, rekening houden met omwonenden is daar uiteraard onderdeel van.
202303637	a	Indiener vraagt aandacht voor een alternatief tracé. Indiener stelt het volgende voor: gelijk afgetakt worden van het hoogspanningsstation Borssele en dan tussen de kerncentrale en het dorp Borssele rechtstreeks ondergronds naar de zeedijk. Daar onderdoor de Westerschelde naar Zeeuws-Vlaanderen. Ten oosten van Hoofdplaat weer aan land komen en dan naar een nieuw te bouwen hoogspanningsstation ten westen van de Dow (Mosselbanken).	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor het tracé hoogspanningsverbinding en/of de locatie van het hoogspanningsstation.
202303637	b	Indiener wijst erop dat een tracé met masten in Zuid-Beveland ontoelaatbaar is.	In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land.
202303637	c	Indiener vindt niet dat het hoogspanningsstation in Zeeuws-Vlaanderen niet bij woonhuizen mag komen, daarom is een plek bij de Dow in onbewoond gebied veel beter.	Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.
202303637	d	Indiener vindt dat de kruising van de Westerschelde ondergronds dient te worden gerealiseerd.	In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303637	e	Indiener vindt het belangrijk dat de verkenners ook de mening vragen van de bewoners/grondeigenaren in het beoogde tracégebied.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project.

202303638	a	Reactie tweemaal ontvangen.	Zie 202303605 (identiek)
202303639	a	Indiener vindt nut en noodzaak duidelijk. Er moet een nieuwe verbinding en hoogspanningsstation 380kV komen .	Hartelijk dank voor uw reactie. Fijn dat u de nut en noodzaak inziet. In hoofdstuk 3.8 kunt u meer lezen over nut en noodzaak van dit project.
202303639	b	Indiener vindt dat inlassing op grondgebied gemeente Kapelle niet gunstig is en maatschappelijk en landschappelijk niet draaglijk. Indiener wijst daarop naar de uitgangspunten zoals verwoord in het voornemen. Zoals bundeling met infrastructuur en een nieuwe verbinding zo kort mogelijk realiseren.	In hoofdstuk 3.3 kunt u lezen hoe er wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen een alternatief. In hoofdstuk 3.4 en 3.2 over hoe wij omgaan met ingebrachte reacties en op welke wijze de projectprocedure toewerkt naar besluitvorming. U zult in de nota onderzoeksalternatieven, welke gepubliceerd wordt met het cNRD, kunnen lezen hoe alternatieven zijn beoordeeld (o.a. op uitgangspunten).
202303639	c	Indiener vindt dat er zoveel mogelijk ondergronds aangelegd moet worden. Onderzoek uitvoeren of een grotere lengte mogelijk is.	In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over het nettechnisch onderzoek m.b.t. ondergrondse infrastructuur op Zuid-Beveland.
202303639	d	Indiener stelt dat er een ruime compensatie nodig is.	In hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatie. Voor 5 regio's, waaronder Zeeland, waar we veel infrastructurele projecten in ontwikkeling zien als gevolg van aanlanding windenergie, is een Gebiedsinvestering Netten op Zee beschikbaar gesteld aan de regio om de leefkwaliteit in deze gebieden te verbeteren.
202303639	e	Indiener vindt dat er zorgvuldiger, vollediger, open en persoonlijk betrekken van bewoners en ondernemers moet plaatsvinden. Indiener bemerkt dat door onder andere de stapeling van grote infrastructurele werken in de gemeente de zorgen van mensen toenemen.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project. In hoofdstuk 3.11 gaan wij verder in op de stapeling van projecten én opgaven en hoe Rijk en regio daarin samenwerken via o.a. het NOVEX-traject.
202303640	a	Indiener geeft een reactie over de noodzakelijkheid. De bedrijven werken ook aan alternatieve verduurzamingsroutes. Daarmee is de toekomstige vraag volgens de indiener verre van zeker en de voorgestelde netverzwaring voorbarig. Indiener vraagt de ontwikkelingen bij de industrie af te wachten en een duidelijk beslismoment in de procedure in te bouwen in samenhang met de verduurzamingsroute die industrie daadwerkelijk kiest.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.8 van dit document beschrijven wij dat nut en noodzaak van deze verbinding zijn vastgesteld. Daar staat onder andere te lezen dat hoewel bedrijven ook werken aan alternatieve verduurzamingsroutes ook in deze scenario's een flinke stijging van de elektriciteitsvraag voorzien is.
202303640	b	Indiener adviseert de 380kV koppeling met het Belgische net onderdeel uit te laten maken van het zoekproces. Volgend indiener staan de Europese regels dit niet in de weg.	In hoofdstuk 3.9 kunt u lezen over de Interconnectie met België. Europese regels is niet de enige factor die meespeelt.
202303640	c	Indiener wenst geen masten op land en bij kruisen Westerschelde bovengrondse en ondergrondse varianten gelijkwaardig meenemen en verwijst daarbij ook naar o.a. de Borselse voorwaardengroep. Indiener is van mening dat een kwetsbaar	In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land met in 3.12 een tekst over de Borselse voorwaarden. In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen. In de procedure wordt naast elektrotechniek ook aspecten als natuur en

		natuurgebied als de Westerschelde enkel vanuit de elektrotechniek wordt benaderd.	milieu meegewogen. Meer hierover is te lezen in hoofdstuk 3.5 beoordelingskader.
202303640	d	Indiener hoopt dat de door de inwoners ingegeven tracés een rol gaan spelen in de besluitvorming. Indiener vraagt of de suggesties die in de informatieavonden en werksessies zijn gedaan worden uitgewerkt en dat daarover wordt gerapporteerd.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project en in hoofdstuk 3.2 is meer te lezen over de vervolgprocedure, daarin is te zien wanneer welke stappen gezet worden. De ingegeven tracés worden uitgewerkt en navolgbaar beoordeeld in het vervolgproces, zoals toegelicht in hoofdstuk 3.4.
202303640	e	Indiener geeft aan dat op de kaarten in het Voornemen tracés en locaties staan ingetekend. Hoewel deze voorlopig zijn hebben deze volgens de indiener (straks als deze zouden worden gekozen) wel een directe invloed op de waarde van de huizen langs de tracés. Indiener verzoekt een compensatieregeling op te zetten i.v.m. verminderde verkoopbaarheid/waardedaling van huizen door eventuele plaatsing van masten.	In hoofdstuk 3.7 gaan we in op schade en compensatie.
202303641	a	Indiener stelt, o.a. verwijzend naar CES Schelde-Deltaregio en MIEK, dat de omvang van de toekomstige vraag expliciet nog onzeker is en dat van een noodzaak van de voorgestelde netverzwaring thans geen sprake is. Indiener verzoekt daarop een nadere analyse van de ontwikkelingen bij de industrie en acht dit noodzakelijk, inclusief een heldere procedure naar een "GO - NO GO"-besluit voor dit project in samenhang met het commitment van de industrie aan de beoogde verduurzaming.	Dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.8 van deze nota beschrijven wij waarom nut en de noodzaak aanwezig is voor het project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen.
202303641	b	Het Zeeuws-Vlaamse net kan volgens indiener het eenvoudigst aangesloten worden op het Belgische hoogspanningsnet vanuit het station Westdorpe, nabij de YARA-fabrieken gelegen. Op grond van de Europese afspraken tussen de nationale netbeheerders is dit goed mogelijk volgens indiener. Een dergelijke verbinding versterkt immers op efficiënte wijze zowel de netstructuur als de internationale handel. Daarop verzoekt indiener om een 380kV koppeling met het Belgische net ook te onderzoeken en als volwaardige variant mee te nemen in de volgende stappen.	In hoofdstuk 3.9 kunt u lezen over interconnectie met België.
202303641	c	Indiener mist een vooruitblik op de voltooiing van de ring in het Europese 380kV-netwerk met de verbinding Borssele - Westdorpe - Gent Rodenhuis.	In hoofdstuk 3.9 kunt u lezen over interconnectie met België en in hoofdstuk 3.13 kunt u meer lezen over alternatieve, eigen energievoorzieningen van (grote) bedrijven of ander soort alternatief.
202303641	d	Indiener geeft aan dat op verschillende niveaus (provincie, gemeente, Borselse voorwaardengroep, inwoners) Zeeland zich expliciet uitgesproken tegen het uitbreiden van het bovengrondse hoogspanningsnet. In het Voornemen signaleren het ministerie en TenneT deze uitspraken, maar kiezen er voor deze te negeren. Het kruisen van de Westerschelde met masten van meer dan 200 meter	In hoofdstuk 3.10 en 3.6 gaan we respectievelijk in op de aanleg (en daarbij behorende uitdagingen) voor de aanleg van ondergrondse infrastructuur alsook de manieren waarop de Westerschelde gekruist kan worden.

		hoog, toont aan dat ook een kwetsbaar natuurgebied als de Westerschelde enkel vanuit de elektrotechniek wordt benaderd. Indiener acht het daarom noodzakelijk dat voor de volgende stap ook de ondergrondse leidingvarianten worden onderzocht en dat deze een gelijkwaardige rol spelen in de daarna volgende processtappen.	
202303641	e	Tijdens de informatieavonden is gesteld dat alle opties nog open zijn aangaande de tracés en locaties van de transformatiestations. Indiener stelt dat uit het Voornemen een keuze blijkt te zijn gemaakt uit de eerder door technische consultants geadviseerde tracés. Dit leidt tot onduidelijkheid over de informatie en tot onzekerheid over de betekenis van de door leken geleverde input. Indiener stelt dat wanneer blijkt dat het advies van een technische consultant niet wordt overgenomen, het vertrouwen verdwijnt dat een door een leek ingetekend tracé wel overgenomen worden. Indiener geeft aan graag de uitwerking terug te willen zien van alle door bezoekers van de informatieavonden en werksessies ingetekende tracés en varianten.	<p>Het klopt dat er nog geen keuzes zijn gemaakt. In hoofdstuk 3.2 geven we uitleg over de projectprocedure en in hoofdstuk 3.4 leggen wij uit hoe verder invulling te geven aan de inbreng.</p> <p>Als u refereert aan het DNV-rapport: dit rapport betreft geen advies over tracés. Het rapport benoemt dat de tracés verre van alomvattend zijn en er eerst in een ruimtelijke procedure uitgebreider onderzoek plaats zal vinden in samenspraak met de omgeving.</p> <p>Het inbrengen van omgevingskennis, zoals alternatieven, maar ook andere ontwikkelingen in het gebied, draagvlak, is juist relevant bij onderzoeken en uiteindelijk het nemen van een integrale afweging.</p>
202303641	f	Indiener geeft aan dat het vertrouwen in het proces en de overheidspartijen reeds schade heeft geleden, herstel begint volgens indiener met een open en transparante communicatie en participatie over het project, de achtergronden, de onzekerheden, de samenhang met andere projecten en met lange termijn visies. Indiener vraagt een schriftelijk antwoord op deze reactie waarin een glasheldere motivatie van de tot nu toe gemaakte keuzes wordt gegeven. Ook vraagt indiener om in het vervolg van de procedure helder te zijn over de wijze waarop de geleverde input kan en zal worden gebruikt.	In hoofdstuk 3.1 geven wij uitleg over participatie, hoofdstuk 3.4 en 3.2 over hoe wij omgaan met ingebrachte reacties en op welke wijze de projectprocedure toewerkt naar besluitvorming. Met betrekking tot integraliteit verwijzen wij graag naar hoofdstuk 3.11.
202303641	g	Indiener geeft aan dat de getekende lijntjes op de kaart leiden tot directe schade van inwoners langs de geschetste tracés en locaties. Ook al is er nog lang geen besluit genomen, de aantrekkelijkheid van de woningen en bedrijven langs de nu geschetste tracés is onmiddellijk afgenomen en dat vertaalt zich in een waardedaling. Indiener verzoekt expliciet en publiek afstand te nemen van de in het Voornemen geschetste tracés en locaties. Indien dit niet mogelijk is, verwacht indiener direct compensatie voor waardevermindering van het ministerie of TenneT deze directe waardevermindering te compenseren indien een betrokkene daarom verzoekt.	Hoe we omgaan met de reacties op de in het voornemen geschetste tracés en locaties is te lezen in hoofdstuk 3.3. In hoofdstuk 3.7 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met schade en compensatie.
202303642	a	Indiener vraagt om de locatie Grootteweg te schrappen en suggereert om het zoekgebied van het hoogspanningsstation uit te breiden (andere locaties te	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een

		verkennen) naar plaatsen waar geen woningen in de buurt zijn. De baten zijn voor de industrie en als het station aan de Grootteveg komt worden de omwonenden volgens de indiener onterecht met de lasten (geluid, straling, waardevermindering van eigendommen en aantasting van het open landschap) opgezaald.	reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven voor de locatie van het hoogspanningsstation. In hoofdstuk 3.5 gaan we in op aspecten zoals elektromagnetische velden en geluid. In hoofdstuk 3.2 is meer te lezen over de vervolgpcedure, hierin zal inderdaad ook verder gezocht worden naar andere locaties voor het hoogspanningsstation.
202303642	b	Indiener vindt het belangrijk dat de gezondheid, leefbaarheid en het uitzicht van de bewoners gegarandeerd wordt en dat de agrarische omgeving en natuur niet aangetast wordt. Indiener vraagt te onderbouwen hoe er rekening wordt gehouden met de belangen van bewoners en hun omgeving.	In hoofdstuk 3.5 wordt concreet ingegaan op het beoordelingskader. In hoofdstuk 3.2 kunt u meer lezen over de projectprocedure hierin is te lezen hoe er rekening wordt gehouden met de belangen van bewoners en hun omgeving.
202303642	c	Indiener vraagt om open en eerlijk de bewoners uit de omgeving te informeren. Regelmatig tijdens de voortgang van het project overleggen met de bewoners, echt luisteren naar hun bezwaren en deze meenemen in het project. Zorg dat je weet welke impact het project op de mensen en de omgeving heeft.	In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project, luisteren naar bewoners is daar uiteraard onderdeel van.
202303643	a	Indiener reageert op een eventuele Bovengrondse kruising hoogspanning. Indiener begrijpt het Nederlandse uitgangspunt 'bovengronds' voor verbindingen van hoogspanning, maar geeft aan dat het hier een erg specifieke situatie betreft welke wat de indiener betreft bovengronds kuisen van de Westerschelde niet rechtvaardigt, zowel vanuit het aspect toegankelijkheid, natuur als morfologie. Als beide oevers met pylonen verbonden gaan worden zullen deze - ook al zijn deze van aanzienlijke hoogte - een beperking op de toegankelijkheid teweeg brengen. Nieuwe ontwikkelingen met bijvoorbeeld kranen, transport van werkeilanden en bergingswerken maken dat onmogelijk is de benodigde hoogte te benoemen. Tevens zijn er vanuit morfologisch oogpunt sterke bezorgdheden rond de inplanting van pylonen van aanzienlijke omvang. De funderingen op de oevers of in de rivier zullen onvermijdelijk een effect hebben op het stromingspatroon en getijdenwerking. Deze wijzigingen door fysieke ingrepen staan in schril contrast met de beheers-afspraken van het estuarium, waarbij menselijke ingrepen beperkt worden en de natuurlijke getijdenwerking zijn gang moet kunnen gaan. Het systeem is ook nu al moeilijk te modelleren. De impact op natuur is zonder verder studiewerk moeilijk te benoemen maar wordt tevens als significant en niet toelaatbaar ingeschat.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over het kruisen van de Westerschelde. Genoemde aspecten in de reactie zijn in beeld en zullen worden meegenomen in het vervolg van de procedure.
202303643	b	Indiener reageert op een eventuele Ondergrondse verbinding hoogspanning. Indiener geeft allereerst aan dat er voor het aanleggen van een hoogspanningskabel in de bodem van de Westerschelde in 2017 ambtelijke en politieke afspraken zijn gemaakt. Deze zijn ook leidend in toekomstige trajecten.	In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over het kruisen van de Westerschelde. Genoemde aandachtspunten nemen we mee in het vervolg van de procedure. Deels waren we hier ons al van bewust, maar deze specifieke aspecten helpen om het gesprek hierover goed te kunnen voeren.

		D.w.z. aanlegdiepte -25 LAT waar de vaargeul gekruist wordt en een minimale dekking van 3 meter als ondergrens (3.1 meter als interventiepeil). De ingraafdiepte was destijds gebaseerd op de mogelijke schade door een vallend anker en de penetratiediepte in de bodem. De evoluties sindsdien in ankergewicht lijken erop te duiden dat 3 meter niet meer voldoende is om schade (en aansprakelijkheid) te voorkomen. Onderzoek hierover dringt zich dus op en deze afspraken dienen mogelijk herbekeken te worden als resultaten dit nopen. Als extra aandachtspunt draagt indiener de ervaringen met het beheer van het reeds aangelegde kabeltracé aan (Kabeltracé Borssele), waarbij bijvoorbeeld de afspraken tot nu toe niet gehandhaafd werden. De extreme morfologische wijzigingen in de Westerschelde maken onderhoudswerken erg onvoorspelbaar en volgens TenneT soms zelf onuitvoerbaar.	
202303643	c	Indiener geeft voorkeur aan voor de voorgestelde alternatieven/technieken. Gezien de voornoemde risico's voor toegankelijkheid en morfologie lijkt een bovengrondse kruising ronduit ongunstig. De logica maar ook ervaringen opgedaan met de Borssele kabel wijzen richting de voorkeur voor een ondergrondse kruising.	Zie de antwoorden bij a en b.
202303644	a	Indiener geeft aan dat zij geen nieuwe bovengrondse hoogspanningsmasten wil, in dit geval richting Zeeuws-Vlaanderen via Borsels grondgebied en de Westerschelde. Hierbij verwijst de indiener ook naar o.a. de Borselse voorwaarden groep. Indiener vraagt om een objectief onderzoek naar de mogelijkheid om de aftakking van het tracé richting Zeeuws-Vlaanderen ondergronds te doen plaatsvinden.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land en in hoofdstuk 3.12 over de Borselse voorwaarden.
202303644	b	Voor de oversteek van de Westerschelde lijkt een kabeltunnel de indiener de meest logische oplossing, wat qua omvang betreft niet alleen voor deze kabel, maar ook voor de toekomst ruimte moet bieden.	In hoofdstuk 3.6 kunt u lezen over het kruisen van de Westerschelde, de kabeltunnel is inderdaad een optie voor het kruisen. Het is technisch niet mogelijk hier later extra kabels bij te leggen, het is niet mogelijk een modulair ontwerp te maken in dit geval.
202303644	c	Indiener vraagt om een aftakking van de bestaande 380 kV zo dicht mogelijk bij Sloegebied om daarmee de ruimtelijke belasting op het landelijk gebied in die omgeving zo minimaal mogelijk te laten zijn. Indiener ondersteunt de conclusie van de Borselse Voorwaarden Groep dat ook voor de infrastructuur van deze verbinding deze alleen gerealiseerd kan worden in het Sloegebied.	Dank voor deze suggestie. Hoe we omgaan met de in het voornemen geschetste tracés en locaties is te lezen in hoofdstuk 3.4 en in hoofdstuk 3.12 kunt u lezen over de relatie met de Borselse voorwaarden.
202303644	d	Indiener zou graag de redenen willen horen waarom een leiding niet vanuit België richting Zeeuws-Vlaanderen kan worden aangelegd. Voor zover de indiener weet zijn er Europese afspraken om stroomnetten van de lidstaten op elkaar af te	In hoofdstuk 3.9 kunt u lezen over interconnectie met België.

		stemmen om daarmee de stroomlevering zoveel mogelijk te garanderen voor de lidstaten.	
202303644	e	Indiener vraagt om een brede, integrale visie en aanpak van de ontwikkelingen in kader van de energietransitie o.a. om te voorkomen dat de grenzen van het Sloegebied opgerekt gaan worden.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project en in hoofdstuk 3.11 kunt u meer lezen over Integraliteit en project overstijgende aspecten. Nieuwe informatie wordt gepubliceerd op de website van het Rijk. Daarnaast wordt in samenwerking met gemeente Borsele, provincie Zeeland en andere partijen een informatiepunt ingericht waar dit ook een van de thema's is. We blijven met u in contact om indien nodig hierover het gesprek met elkaar te voeren.
202303645	a	Indiener suggereert te kijken naar aansluiting op het Belgische/Vlaamse net en ook naar alternatieve, eigen energievoorziening van (grote) bedrijven in de Kanaalzone.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.9 kunt u lezen over interconnectie met België en in 3.13 over alternatieve manieren van energievoorziening
202303645	b	Indiener vindt het belangrijk om gedegen en onafhankelijk onderzoek te doen naar (o.a.) aansluiting bij Belgische netwerk, ondergrondse (i.p.v. bovengrondse) verbinding, effecten op het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland (deelgebied Zak van Zuid-Beveland), effecten op leefomgeving en economische effecten (toerisme, waardedaling huizen etc.)	In hoofdstuk 3.9 kunt u lezen over interconnectie met België. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land en in hoofdstuk 3.5 beoordelingskader kunt u meer lezen over hoe we onderzoek doen naar effecten op natuur, leefomgeving en economie.
202303645	c	Indiener suggereert huis- aan huis te verspreiden van relevante informatie en beslismomenten en daarbij de ideeën, gevoelens en suggesties van de burger, provincie en gemeente Borsele en maatschappelijke organisaties serieus te nemen.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van Participatie en communicatie in dit project. Hopelijk blijkt voor u uit deze aanpak dat we ideeën, gevoelens en suggesties van de omgeving serieus nemen.
202303648	a	Indiener geeft teleurstelling aan met betrekking tot bovengrondse hoogspanningsmasten dwars door de Zak van Zuid-Beveland. Indiener geeft aan eerder te hebben laten weten dat nieuwe bovengrondse verbindingen door de Zak niet aanvaardbaar zijn. Na de achteraf alom betreurde bouw van het nieuwe 380kV-tracé mag volgens indiener niet weer de fout van te grootschalige	Hartelijk dank voor uw reactie. We begrijpen de teleurstelling. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. Daar is te lezen dat - bij wijze van uitzondering – besloten is toch een nettechnisch onderzoek te doen naar het verkabelen van een kort tracé van ongeveer 3 à 4 kilometer op Zuid-Beveland. Het feit dat TenneT een nettechnische

		infrastructuur plaatsvinden. Indiener vindt deze nieuwe aanslag op het waardevolle cultuurlandschap niet toelaatbaar en geeft aan met de ter beschikking staande juridische middelen zich daartegen verzetten.	berekening gaat uitvoeren, betekent overigens niet automatisch dat de verbinding ook daadwerkelijk ondergronds kan worden aangelegd.
202303648	b	Indiener stelt dat voor het ministerie en TenneT hoogspanningsmasten de voorkeur hebben. Ondergrondse kabels zijn niet onderzocht, met uitzondering van de lastige oversteek van de Westerschelde. Indiener refereert aan uitspraken van inwoners, Borselse Voorwaardengroep, gemeente en provincie tegen nieuwe tracés met hoogspanningsmasten in het waardevolle cultuurhistorische kleinschalige landschap. Indiener stelt dat deze opvattingen van betrokken inwoners dus niet serieus worden genomen. Indiener stelt dat TenneT ook kan luisteren en kiezen voor een andere techniek die wel ondergronds kan (ook kan worden gedacht aan lagere spanning of gelijkstroom). Indiener spoort aan ook de ondergrondse leidingvarianten te onderzoeken, zowel in het waardevolle cultuurlandschap van de Zak van Zuid-Beveland als in het Natura 2000 gebied de Westerschelde. Ook ziet indiener graag dat deze als voorkeursvariant meegenomen worden in de volgende stappen.	In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. Opvattingen van betrokken bewoners worden wel degelijk serieus genomen. In hoofdstuk 3.13 kunt u lezen over waarom gelijkstroom gebruiken voor deze verbinding niet mogelijk is.
202303648	c	Indiener stelt dat de Westerschelde niet als kwetsbaar natuurgebied wordt benaderd. Het lijkt alsof de techniek het enige wegingsaspect is.	In hoofdstuk 3.5 kunt u lezen over het beoordelingskader waarmee duidelijk wordt dat ook natuur een belangrijk aspect is om mee te wegen. In het Voornemen is al genoemd dat de Westerschelde is aangewezen als Natura 2000-gebied. Dit aspect wordt uiteraard meegewogen in het vervolg van de procedure.
202303648	d	Indiener verzoekt ook andere tracés te onderzoeken. Volgens indiener komen daarvoor in aanmerking komen de tracés Borssele – Hoofdplaat (direct naar de overkant) en Kruiningen – Perkpolder. Indiener pleit ervoor om ook die tracés ondergronds uit te voeren.	Hoe we omgaan met de in het voornemen geschetste tracers en locaties is te lezen in hoofdstuk 3.4. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303648	e	Indiener stelt dat deze nieuwe elektriciteitsverbinding wordt gebruikt om industriepolitiek te bedrijven. Indiener stelt dat innovatie van de industrie wordt gesubsidieerd waarvan we niet zeker weten of die in 2050 nog bestaat op deze plaats en met deze energiebron. Indiener stelt dat een zorgvuldig onderzoek naar de mogelijkheid en wenselijkheid van deze energie-intensieve industrie en de continuïteit van de bedrijvigheid in 2050 noodzakelijk is.	In hoofdstuk 3.8 kunt u meer lezen over nut en noodzaak van dit project.
202303648	f	In het voornemen staat vermeld dat Zeeuws-Vlaanderen niet op het Belgische hoogspanningsnet mag worden aangesloten. Het lijkt indiener een gemiste kans om niet in samenwerking met België dit vraagstuk te onderzoeken. Indiener verzoekt de aansluiting in goed overleg en in goed nabuurschap met de Belgen te bespreken.	In hoofdstuk 3.9 kunt u lezen over interconnectie met België en de Memorandum of Understanding (MoU) tussen TenneT en Belgische netbeheerder Elia.

202303648	g	Graag ziet indiener ook de variant van directe aanlanding van Wind op Zee (VAWOZ 2031 – 2040) op Zeeuws-Vlaanderen in het onderzoek op te nemen.	In hoofdstuk 3.13 kunt u meer lezen over Alternatieve manieren van energievoorziening. Hier wordt ingegaan op Directe energievoorziening vanaf zee.
202303649	a	Indiener vraagt om de mogelijke grensoverschrijdende milieu impact op Vlaams grondgebied in beeld te brengen. En of het mogelijk is om voorafgaand aan de participatiemomenten, het departement Omgeving via email te informeren over de mogelijkheid om advies te geven? Indien dit een publieke participatie betreft, zal het departement Omgeving zorgen voor een bekendmaking voor het Vlaamse publiek.	Dank voor deze suggesties, wij zullen beoordelen of het opportuun is om de mogelijke grensoverschrijdende milieu impact op Vlaams grondgebied in beeld te brengen. De participatiemomenten zullen in dit geval via email bekend gemaakt worden. In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project.
202303650	a	Indiener stelt dat de afname van de industrie niet zeker is. DOW en Yara kunnen kiezen voor waterstof en andere grond- en brandstoffen of de bedrijven verplaatsen naar het buitenland. Indiener verzoekt dat de industrie garandeert de gevraagde elektriciteit te gebruiken.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.8 kunt u meer lezen over het nut en de noodzaak van dit project en het overleg daarover met bedrijven.
202303650	b	Indiener stelt dat er wel op het Belgische hoogspanningsnet kan worden aangesloten en verzoekt om deze variant volwaardig te onderzoeken.	In hoofdstuk 3.9 kunt u meer lezen over de Interconnectie met België.
202303650	c	Indiener stelt dat alleen voor de complexe kruising Westerschelde een ondergrondse variant is onderzocht en andere mogelijkheden niet. Indiener verzoekt onderzoek naar een ondergrondse variant op land en deze op te nemen als voorkeursvariant. Indiener verwijst hierbij naar Borselse voorwaarden.	In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over de randvoorwaarden voor ondergrondse of bovengrondse infrastructuur en in hoofdstuk 3.12 kunt u lezen over de Borselse Voorwaarden.
202303650	d	Indiener verzoekt onderzoek naar een verbinding met lagere spanning en met gelijkstroom.	In hoofdstuk 3.13 kunt u meer lezen over alternatieve energievoorzieningen zoals 150 kV en gelijkstroom.
202303650	e	Indiener is tegen een hoogspanningslijn met wintrack masten dwars door een WCL gebied. Voorstel om als het niet anders kan tegen de rand van Zuid-Beveland te bouwen met vakwerkmasten en absoluut niet hoger.	In hoofdstuk 3.3. en 3.4 kunt u meer lezen over hoe respectievelijk wordt omgegaan met reacties op de voorgestelde tracés voor de hoogspanningsverbinding uit het voornemen en nieuwe ideeën hierover. Ook kunt u in hoofdstuk 3.14 meer lezen over de mastkeuze.
202303650	f	Indiener vraagt zich af waarom bestaande vakwerk-masten moeten verdwijnen, kunnen deze blijven staan en nuttig gebruikt.	Het verwijderen van masten komt vaak tot stand als onderdeel van een project. Zo is afgesproken dat de oude 380kV masten tussen Borssele en Rilland worden verwijderd wanneer de nieuwe 380kV West (Borssele-Rilland) verbinding in gebruik is genomen.
202303650	g	Indiener stelt dat de Westerschelde niet als kwetsbaar natuurgebied wordt benaderd en dat de techniek dicteert en mens, landschap en natuur ondergeschikt zijn.	In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.
202303651	a	Indiener stelt dat de nieuwe verbinding ook de gemeente Reimerswaal kan raken. Indiener is het eens met de twee voorgestelde tracé in het Voornemen en indiener vindt een inlissing in de gemeente Reimerswaal niet opportuun. Indiener is van mening dat gezien de geografische ligging en vormgeving van de gemeente	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven voor de nieuwe hoogspanningsverbinding.

		Reimerswaal (flessenhals), in relatie tot de reeds aanwezige dichtheid van de diverse infrastructuur binnen de gemeentegrenzen, er geen verdere belasting ten behoeve van een uitbreidingstracé voor Zeeuws-Vlaanderen over het grondgebied van de gemeente Reimerswaal kan plaatsvinden.	
202303652	a	Indiener stelt dat de afname van de Industrie niet zeker is. DOW en Yara kunnen kiezen voor waterstof en andere grond- en brandstoffen of de bedrijven verplaatsen naar het buitenland. Indiener verzoekt dat de industrie garandeert de gevraagde elektriciteit daadwerkelijk af te gaan nemen.	Hartelijk dank voor uw reactie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.8 kunt u meer lezen over de Nut en noodzaak van dit project en het overleg daarover met bedrijven.
202303652	b	Indiener stelt dat er wel op het Belgische hoogspanningsnet kan worden aangesloten en verzoekt om deze variant volwaardig te onderzoeken.	In hoofdstuk 3.9 kunt u meer lezen over de Interconnectie met België.
202303652	c	Indiener stelt dat alleen voor de complexe kruising Westerschelde een ondergrondse variant is onderzocht en andere mogelijkheden niet. Indiener vindt dat de ondergrondse leidingvarianten ook moeten worden onderzocht. Tevens stelt de indiener dat de ondergrondse variant als voorkeursvariant meegenomen moet worden. Indiener verwijst naar de Borselse voorwaarden.	In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur en in hoofdstuk 3.12 kunt u de reactie lezen op de Borselse Voorwaarden.
202303652	d	Indiener vindt dat verbinding met lagere spanning en gelijkstroom moeten worden onderzocht.	In hoofdstuk 3.13 kunt u meer lezen over alternatieve energievoorziening zoals lagere spanning en gelijkstroom.
202303652	e	Indiener stelt dat de Westerschelde niet als kwetsbaar natuurgebied wordt benaderd. De techniek dicteert en mens, landschap en natuur zijn ondergeschikt.	In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.
202303652	f	Indiener vindt dat de door de inwoners getekende tracés en varianten allemaal moeten worden uitgewerkt en dat er een openbaar antwoord op input van de inwoners moet komen.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project en in hoofdstuk 3.2 kunt u meer lezen over de Procedure van het project. Deze Reactienota is een openbaar document.
202303653	a	Indiener stelt dat de in 2024 aan te leggen 150 KV kabel alweer overbodig wordt. Indiener stelt dat de politiek de industrie wil elektrificeren en dat in de toekomst de politiek weer kan veranderen. Indiener vindt dat een mogelijk 380 KV en 150 KV verdeelstation op industriegrond gerealiseerd wordt, of zo dicht mogelijk bij de afnemers van de elektriciteit, dus dicht langs het kanaal van Sas van Gent naar Terneuzen.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.8 kunt u meer lezen over nut en noodzaak voor dit project en hoe politiek en bedrijven omgaan met de toekomstige vraag naar elektriciteit. In hoofdstuk 3.4 beschrijven wij hoe wordt omgegaan met ingebrachte alternatieven voor het hoogspanningsstation. In hoofdstuk 3.15 gaan we in op de bestaande 150 kV verbinding.
202303653	b	Indiener verzoekt bij aanleg van een ondergrondse verbinding die met een boring. Dan blijft de structuur van de bodem intact, wat belangrijk is voor een goed landbouwbeheer. Per saldo zal een boring niet duurder uitvallen dan een open sleuf graven, omdat er gedurende vele jaren veel minder structuur schade zal zijn, die dus ook niet moet worden vergoed.	Het toepassen van een gestuurde boring of een open ontgraven is afhankelijk van de tracékeuze, de bodemgesteldheid en technische eisen en mogelijkheden. Pas in het definitieve ontwerp van een project worden deze zaken vastgesteld.
202303653	c	Indiener vindt dat de aanleg van verbindingen gecoördineerd moet gebeuren en niet dat er ieder jaar nieuwe bouwputten ontstaan. Ook eventueel weer afbreken van bestaande verbindingen moet hierin worden meegenomen.	We streven ernaar zo min mogelijk overlast te veroorzaken. Toch kan het nodig zijn, vanwege bijvoorbeeld een storing, om vaker dan eens de grond te moeten roeren.

202303653	d	Indiener heeft een voorkeur voor vakwerk masten	In hoofdstuk 3.14 kunt u meer lezen over de mastkeuze.
202303653	e	Indiener stelt dat er voor de aanleg duidelijke afspraken moeten worden gemaakt met de grondgebruikers/eigenaren over de werkwijze. Tijdens het overleg traject over de 150 KV kabel zijn er wisselende projectleiders en rentmeesters geweest. Dit werkt stagnerend in het overlegproces.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project. We streven ernaar met iedereen goede werkafspraken te maken en het wisselen van medewerkers zoveel mogelijk te beperken.
202303653	f	Indiener wil meedenken en eventueel participeren over natuur of CO2 compensatie indien dit noodzakelijk is.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project. Bij voorbaat dank voor uw bijdrage.
202303656	a	Indiener wil weten of de mogelijkheden en onmogelijkheden van een interconnectie variant met het Belgische 380 kV hoogspanningsnet serieus worden verkend.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.9 kunt u meer lezen over Interconnectie met België.
202303656	b	Indiener is tegen een bovengrondse hoogspanningsverbinding. Benadrukt ook de Borselse voorwaarden en het standpunt van de gemeente in deze.	In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur en in hoofdstuk 3.12 kunt u meer lezen over de reactie op de Borselse Voorwaarden.
202303656	c	Indiener stelt dat het landtracé te kort is voor een bovengrondse verbinding.	In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse verbinding en het onderzoek dat wordt uitgevoerd. In hoofdstuk 3.4 beschrijven we hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor tracé hoogspanningsverbinding.
202303656	d	Indiener vindt dat de inlusing en de opstijpunten complex zijn om te bouwen en extreem dominant aanwezig zijn in de omgeving.	In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven. In hoofdstuk 3.4 beschrijven we hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor tracé hoogspanningsverbinding en in hoofdstuk 3.5 kunt u lezen hoe we uw aandachtspunten toepassen in het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.
202303656	e	Indiener stelt dat de samenloop van het project hoogspanningsstation Sloegebied en 380kV Zeeuws-Vlaanderen desastreuze gevolgen hebben voor de woon - en leefomgeving.	In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.
202303656	f	Indiener is bezorgd over gezondheidsrisico's voor mens en dier als gevolg van elektromagnetische velden en fijnstof. Indiener stelt dat bovengrondse 380 kV hoogspanningslijnen in natuur- en foerageergebieden op land en de Westerschelde extra sterfte van vogels veroorzaken (draadslachtoffers), zeker met nieuwe Wintrackmasten, waar de draden onder elkaar worden aangebracht. Luchtvaart markering in hoge masten over- en nabij de Westerschelde zullen tijdens avond en nacht afbreuk doen op het karakter van de omgeving.	In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.
202303656	g	Indiener wil weten hoe het plan 380 kV hoogspanningsverbinding met Zeeuws-Vlaanderen aan de Zuid Bevelandse zijde binnen de NOVEX cluster is ingedeeld? Is de ruimtelijke effectiviteit beoordeeld in combinatie met de negen Rijksinpassingsplannen die reeds zwaar op het gebied drukken? Indiener vindt	In hoofdstuk 3.11 kunt u meer lezen over Integraliteit en ontwikkelingen zoals NOVEX en de samenhang met andere nationale energieprojecten. Binnen het NOVEX maken provincie en Rijk afspraken d.m.v. ruimtelijke arrangementen, dit

		dat lusten en lasten evenredig verdeeld moeten worden tussen verschillende gemeentes/gebieden en niet alle druk op een gebied moet worden gelegd.	<p>ziet echter niet toe op de ruimtelijke inpassing van projecten; daarvoor zal de projectprocedure zoals omschreven in 3.2 doorlopen worden.</p> <p>Nederland werkt aan een toekomst met duurzame energie. Daarbij maken we steeds meer gebruik van duurzame energiebronnen, zoals windenergie die op zee wordt opgewekt. Onze energie-infrastructuur moet hiervoor worden uitgebreid en aangepast; de overgang naar duurzame energie kan overlast opleveren en impact hebben op de leefomgeving; op Home - Energieprojecten Nederland kunt u zien dat er door heel Nederland energieprojecten worden gerealiseerd. Voor 5 regio's, waaronder Zeeland, waar we veel infrastructurele projecten in ontwikkeling zien als gevolg van aanlanding windenergie, is een Gebiedsinvestering Netten op Zee beschikbaar gesteld aan de regio om de leefkwaliteit in deze gebieden te verbeteren.</p>
202303656	h	Indiener heeft een aantal voorstellen voor de oversteek van de Westerschelde: 1. Geheel westelijk op begrenzing zoekgebied. (Ondergronds) 2. Oversteek Schore Hontenisse (Hybride). Er is een gedetailleerde uitwerking van deze opties in de bijlage van de reactie beschreven.	In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303657	a	Indiener wenst formeel te participeren in de ontwikkeling van de hoogspanningsverbinding om de functionaliteit en bedrijfsvoering van de leidingnetten en productie-installaties die wettelijk geborgd zijn in de Drinkwaterwet en Drinkwaterbesluit te beschermen.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project. Uw organisaties is opgenomen in de stakeholderlijst voor dit project.
202303658	a	Indiener wil geen nieuwe bovengrondse hoogspanningsverbindingen op land of de Westerschelde. De Westerschelde is aangemerkt is als Natura 2000 gebied wat continu beschermd moet worden. Door op dit traject af te zien van hoogspanningsmasten levert dat minder obstakels op voor natuur en milieu.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u meer lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur en in hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.
202303658	b	Indiener vindt dat de inlissing zo dicht mogelijk bij het Sloegebied moet plaatsvinden om ruimtelijke belasting zo minimaal mogelijk te laten zijn.	In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën en aandachtspunten voor het tracé en de inlissing van de nieuwe hoogspanningsverbinding. Ook kunt u in hoofdstuk 3.5. lezen hoe aandachtspunten worden meegenomen in het beoordelingskader.
202303658	c	Indiener vraagt om een objectief onderzoek naar de mogelijkheid om de verbinding ondergronds plaats te laten vinden door middel van een toekomstbestendige kabeltunnel in de bodem van de Westerschelde, welke ruimte biedt voor eventuele toekomstige behoeften.	In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303658	d	Indiener vindt dat de aanleg van de 380 kV-verbinding onder alle omstandigheden een (tijdelijke) verstoring zal geven in het unieke ecosysteem van de Westerschelde (Natura 2000-gebied). Zorg dat de verstoring eenmalig is.	In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.

202303658	e	Indiener vraagt voor alle uitbreidingen in het Sloegebied zowel wettelijke als bovenwettelijke compensatie aan. De uitbreidende ontwikkelingen zorgen voor blijvende schade van woon- en leefomgeving.	In hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatieregelingen.
202303658	f	Indiener ondersteunt de conclusie van de Borselse Voorwaarden Groep om alle toekomstige ontwikkelingen in het kader van de energietransitie integraal aan te pakken. Een brede, integrale visie is volgens indiener nodig om ervoor te zorgen dat de leef- en woonomgeving rondom het Sloegebied en de aangrenzende dorpen 's-Heerenhoek, Borssele, Lewedorp en Nieuwdorp als een vast gegeven wordt gezien. Waarbij de grenzen van het Sloegebied duidelijk op de kaart zichtbaar zijn en waaraan iedere overheidsinstantie en industrie zich houdt.	In hoofdstuk 3.11 kunt u meer lezen over Integraliteit en de samenhang met de nationale energieprojecten en andere ontwikkelingen in de regio en in hoofdstuk 3.12 kunt u de reactie lezen op de Borselse Voorwaarden.
202303658	g	Indiener zou het op prijsstellen om als gezamenlijke Sloedorpen een reactie op een integrale visie, plan van aanpak en het uiteindelijke plan van realisering kunnen geven. Indiener wil daarvoor op korte termijn een uitnodiging ontvangen.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project en in hoofdstuk 3.11 kunt u meer lezen over Integraliteit en project overstijgende aspecten. Nieuwe informatie wordt gepubliceerd op de website van het Rijk. Daarnaast wordt in samenwerking met gemeente Borsele, provincie Zeeland en andere partijen een informatiepunt ingericht waar dit ook een van de thema's is. We blijven met u in contact om indien nodig hierover het gesprek met elkaar te voeren.
202303660	a	Indiener vindt gezond leefmilieu, landschappelijke inpassing, bescherming van natuur(waarden) en milieu belangrijk bij het uitvoeren van de verkenning.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.5 kunt u meer lezen over het toepassen van uw aandachtspunten in het beoordelingskader in de volgende fases van dit project.
202303660	b	Indiener wil dat individuele organisaties worden opgenomen in het voorstel van participatie i.p.v. van een samenwerkingsverband zonder rechtspersoon.	In hoofdstuk 3.1 kunt u meer lezen over het inzetten van participatie en communicatie in dit project. De individuele organisaties worden uitgenodigd.
202303660	c	Indiener stelt dat naast dit grootschalige infrastructurele energieproject er meerdere omvangrijke complexe energieprojecten zijn geïnitieerd die de komende jaren zullen worden uitgevoerd in en rondom Zeeland. Indiener vindt dat er een zekere bundeling kan plaatsvinden of op een andere manier capaciteit kan worden georganiseerd om het proces te stroomlijnen door het aanwijzen van een specifiek aanspreekpunt en/of het aanstellen van een omgevingsmanager bij de provincie Zeeland.	In hoofdstuk 3.11 kunt u meer lezen over Integraliteit. We zullen uw verzoek voor het aanstellen van een omgevingsmanager bij de provincie Zeeland delen met de provincie Zeeland. Om tegemoet te komen aan uw verzoek tot een aanspreekpunt, wordt in samenwerking met gemeente Borsele, provincie Zeeland en andere partijen een informatiepunt ingericht dat op korte termijn geopend zal gaan worden in Borssele.
202303661	a	Indiener vindt het standpunt - geen bovengrondse hoogspanningsverbindingen - belangrijk bij het uitvoeren van de verkenning.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land.
202303661	b	Indiener vindt een integrale benadering belangrijk bij het uitvoeren van de verkenning. Omdat dit project niet het enige project is in de omgeving, stelt de indiener dat instanties, verantwoordelijk voor deze energieprojecten verantwoordelijkheid moeten nemen voor behoud van de kwaliteit van het landschap en de leefomgeving.	In hoofdstuk 3.11 kunt u meer lezen over Integraliteit en stapeling van projecten. In hoofdstuk 3.5 kunt u lezen over onderzoek naar de effecten op leefomgeving, natuur en milieu. Daar is aangegeven dat ook effecten op landschap en de leefomgeving worden onderzocht in de procedure.

202303661	c	Om ervoor te zorgen dat niet bij ieder project apart uitvoerig gekeken hoeft te worden naar financiële en landschappelijke compensatie, adviseert de indiener een overkoepelend project te starten: “Het realiseren van een optimale inpassing van alle toekomstige energieprojecten en het realiseren van verdere maatregelen om de kwaliteit van het landschap te verbeteren”. Indiener verwijst hierbij o.a. naar het compensatieplan van 2021 waarin werd voorgesteld een koppeling te leggen tussen de energieprojecten en de maatregelen voor behoud van de leefomgeving. Als het onmogelijk is een overkoepelend project te starten, dan verwacht de indiener direct financiële en landschappelijke compensatie voor dit project.	In hoofdstuk 3.11 kunt u meer lezen over Integraliteit. Een overkoepelend project starten is niet mogelijk, maar er wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met integraliteit en ook bijvoorbeeld het compensatieplan Borssele wat nu onder de noemer Gebiedsinvesteringen Netten op Zee is geplaatst. In hoofdstuk 3.7 wordt ingegaan op schade en compensatie.
202303661	d	Indiener ziet één passend tracé alternatief voor dit project en dat is een rechtstreekse verbinding vanuit het bestaande (of nog nieuw aan te leggen) hoogspanningsstation in het Sloegebied naar Temeuzen en verzoekt dit directe tracé op te nemen in het onderzoek. Met rechtstreeks vanuit het Sloegebied bedoeld de indiener dat de nieuwe verbinding de grens tussen het Sloegebied en de Borselse polder niet kruist. Indiener geeft daarbij aan dat op deze manier de Borselse polder niet verder wordt aangetast, impact op Natura2000 geminimaliseerd, scheepvaart niet gehinderd en wellicht levert het ook voordeel op dat er geen inlusing plaatsvindt en de capaciteit van de bestaande verbinding tussen Borssele en Rilland volledig gehandhaafd blijft.	In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor tracé hoogspanningsverbinding/locatie hoogspanningsstation.
202303661	e	Indiener adviseert de Westerschelde ondergronds te kruisen	In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303661	f	Indiener verwacht grote en onomkeerbare impact die bovengrondse verbindingen op het Borselse landschap zouden hebben. Indiener spreekt zich uit tegen het aanbrengen van bovengrondse verbindingen en gaat indiener ervan uit dat in de vervolgonderzoeken wordt uitgegaan van ondergrondse verbindingen. Dit geldt ook voor de kruising van de Westerschelde.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land. In hoofdstuk 3.6 kunt u meer lezen over de manieren om de Westerschelde te kruisen.
202303661	g	Uitgaande van ondergrondse verbindingen verzoekt indiener bij alle tracéalternatieven ook ruime aandacht te geven aan de plaats van de daadwerkelijke inlusing op de bestaande verbinding Borssele – Rilland, vanwege de impact op het landschap. Indiener verzoekt zodra er gekozen wordt voor een bepaald traject opnieuw in gesprek te gaan met alle betrokken partijen.	Dank voor uw suggestie. Dit wordt meegenomen in de volgende fases van het project. In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project.
202303661	h	Ten aanzien van het traject langs de bestaande 150KV verbinding verzoekt indiener tevens in het onderzoek de kosten van verkabeling van deze verbinding versus de toegezegde ontmanteling van de verbinding mee te nemen.	Hierover kunt u lezen in hoofdstuk 3.15.

202303661	i	Indiener vraagt of het mogelijk is een 150KV (geen 380KV) verbinding vanuit België voor de zware industrie en de bestaande 150KV vanuit Zuid-Beveland te gebruiken voor de overige aansluitingen. Mocht deze oplossing voldoen aan de capaciteitswens, dan hoeft er alleen een nieuwe 150KV leiding aangelegd te worden vanaf de zware industrie richting Zuid-Beveland. Een verbinding die veel makkelijker onder de grond aan te leggen is.	In hoofdstuk 3.9 kunt u meer lezen over Interconnectie met België.
202303661	j	Indiener verzoekt om een intensievere samenwerking te zoeken met België omdat er toekomstgericht ook een goede samenwerking nodig is voor de toekomstige aanlanding van offshore windenergieproject. Indiener geeft aan dat hier wellicht creatieve oplossingen uit voort zouden kunnen komen.	Dank voor de suggestie. In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project. Met verschillende partijen in België lopen al gesprekken en zij zijn ook opgenomen in de lijst stakeholders in het participatieplan van dit project.
202303662	a	Indiener sluit zich aan bij de reactie van de gemeente Borsele en dorpsraad Borssele. Indiener vindt het behoud van de kwaliteit van het landschap erg belangrijk en dat daarbij geen nieuwe bovengrondse verbindingen passen.	Dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 kunt u lezen over ondergrondse of bovengrondse infrastructuur op land.
202303662	b	Indiener vindt een integrale benadering van groot belang, omdat volgens de indiener in het Sloegebied en de dorpen daaromheen sprake is van een opeenstapeling van projecten met grote impact op het landschap.	In hoofdstuk 3.11 kunt u meer lezen over Integraliteit en gaan we in op stapeling van projecten.
202303662	c	Indiener vindt het belangrijk dat er goed onderzoek gedaan wordt naar alternatieven voor bovengrondse verbinding en stelt voor om vooruitlopend op Target Grid alvast te beginnen met een gelijkstroomverbinding naar Terneuzen waarmee elektriciteit van windparken IJmuiden-Ver en Nederwiek ondergronds kan worden aangevoerd.	In hoofdstuk 3.13 kunt u meer lezen over Directe elektriciteitsvoorziening vanaf zee.
202303663	a	Indiener geeft aan geen andere oplossingen aan te dragen of reëel te achten. Om mogelijk te maken dat belangrijke industriële spelers in de Kanaalzone de transitie kunnen maken, acht indiener de nieuwe hoogspanningsverbinding noodzakelijk.	Hartelijk dank voor uw reactie, fijn dat u de nut en de noodzaak van de verbinding onderschrijft.
202303663	b	Indiener ziet locatie Grootteweg als de meest logische keuze vanuit het oogpunt van de belangrijkste spelers (TenneT en industrie).	In hoofdstuk 3.3 leest u hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.
202303663	c	Indiener geeft aan de ruimtelijke inpassing belangrijk te vinden binnen deze verkenning.	In hoofdstuk 3.2 kunt u meer lezen over hoe bevoegd gezag en initiatiefnemer de komende periode vervolg zal geven aan de ruimtelijke inpassing van dit project. Wij geven hier invulling aan door de projectprocedure te volgen in lijn met de Omgevingswet.
202303663	d	Indiener geeft aan dat geheel volgens wettelijke voorschriften en procedures wordt gehandeld, maar stelt dat direct betrokken tot op heden zeer onpersoonlijk behandeld en niet als serieuze belanghebbende. Indiener verzoekt hier serieus notie van te nemen en werk van te maken om enig draagvlak te kunnen creëren. Indiener geeft aan de wijze waarop TenneT en het ministerie tot op heden direct	In hoofdstuk 3.1 geven wij aan hoe wij verder invulling geven aan participatie en communicatie. De inbreng van de afgelopen periode helpt ons om participatie verder af te stemmen met de omgeving. Wij zullen daarop het participatievoorstel per fase actualiseren (en publiceren). In hoofdstuk 3.5 staat omschreven hoe wij verder locaties zullen gaan onderzoeken en beoordelen aan de hand van een

		belanghebbenden hebben betrokken bij deze verkenning ondermaats en teleurstellend. De afstand van onze woning tot locatie Grootteweg bedraagt minder dan 500 meter en zal bij realisatie aldaar een levensveranderende en blijvende negatieve impact hebben op ons gezin, onze (financiële)toekomst en ons welzijn. Indiener stelt dat de manier waarop indiener tot op heden als direct belanghebbenden en mogelijk gedupeerde betrokken wordt geenszins recht doet aan de mogelijk enorme impact die dit project zal kunnen hebben op indiener als persoon en gezin en doet absoluut geen recht aan indieners positie binnen deze verkenning.	beoordelingskader, waar mens, natuur en leefomgeving zeker aan bod zullen komen.
202303663	e	Indiener vindt de informatievoorziening zeer algemeen, summier en onvolledig, voor de gemiddelde burger onvindbaar en onbegrijpelijk. Door de algemeenheid van de informatievoorziening voelen wij als direct betrokkenen ons niet serieus genomen en komen tot de conclusie dat onze positie als burger van Nederland ondergeschikt is aan het belang van het project.	Dank voor uw terugkoppeling. In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project.
202303663	f	Indiener doet een suggestie m.b.t. betrekken bij de verkenning: om alle omwonenden binnen een straal van 1 kilometer persoonlijk en als aparte bewonersgroep grondig en volledig te informeren over de impact van het project op hun situatie. Dit vraagt maatwerk met een vast aanspreekpunt.	Dank voor de suggestie. In hoofdstuk 3.1 kunt u lezen over de participatie en communicatie aanpak van dit project.
202303664	a	Indiener geeft aan al langere tijd ernstige zorgen te hebben over het groot aantal energieprojecten in de directe leefomgeving en noemt daarbij voorbeelden. Indiener geeft aan dat een integrale visie en aanpak tot nu toe ontbreekt, en dat het daarmee voor inwoners onnavolgbaar is hoe al deze projecten moeten passen, welke invloed en impact de projecten hebben op elkaar maar ook op de leefomgeving. Verbindingen lopen veelal door de Borsselepolder en vormen daarmee een regelrechte bedreiging voor woon- en leefomgeving. Indiener geeft dan ook aan kritisch te zijn op de komst van nog een project, 380 kV Zeeuws-Vlaanderen. Indiener vraagt te kijken om oplossingen buiten de Borsselepolder te realiseren, zodat het gebied wordt ontzien, maar ook de lasten eerlijker worden verdeeld.	<p>Dank voor uw reactie. We begrijpen goed dat de hoeveelheid projecten in de regio tot vragen leidt. In hoofdstuk 3.11 leggen we uit hoe de nationale visie (NPE, PEH) in relatie tot de energietransitie in Zeeland wordt vormgegeven, o.a. door afspraken tussen Rijk én regio te maken in het kader van NOVEX. Bij de publicatie van de concept-NRD zal er eveneens uitleg gegeven worden wat de samenhang is met andere projecten en hoe eventueel cumulatie van effecten inzichtelijk gemaakt wordt.</p> <p>Nederland werkt aan een toekomst met duurzame energie. Daarbij maken we steeds meer gebruik van duurzame energiebronnen, zoals windenergie die op zee wordt opgewekt. Onze energie-infrastructuur moet hiervoor worden uitgebreid en aangepast; de overgang naar duurzame energie kan overlast opleveren en impact hebben op de leefomgeving; op Home - Energieprojecten Nederland zult u zien dat er door heel Nederland energieprojecten worden gerealiseerd. Voor 5 regio's, waaronder Zeeland, waar we veel infrastructurele projecten in ontwikkeling zien, is een Gebiedsinvestering Netten op Zee beschikbaar gesteld aan de regio om de leefkwaliteit in deze gebieden te verbeteren.</p>

202303664	b	Indiener geeft aan het voorgestelde tracé voor een bovengrondse hoogspanningsverbinding langs de Westerscheldetunnelweg ongunstig gekozen en onacceptabel te vinden. Indiener wijst o.a. de inkapseling van de Borsselsepolder met energie-infrastructuur, de open en unieke landbouwpolder en de ruimte die nodig zal zijn langs de Westerscheldetunnelweg. De Westerscheldetunnelweg is toentertijd ontworpen om zo min mogelijk te laten opvallen, bundeling van infrastructuur met hoogspanningsmasten zal het tegenovergestelde effect geven. Door de komst van de Westerscheldetunnel in 2003 is er al veel gereorganiseerd, indiener wijst erop dat er een grens is aan wat een gebied aan kan en incasseringsvermogen van bewoners.	In hoofdstuk 3.3 kunt u lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven.
202303664	c	Indiener doet een aantal tracévoorstellen, zoals een ondergrondse aansluiting vanuit de Sloehaven via de Westerschelde naar Terneuzen, een tracéaansluiting op het Belgische 380 kV hoogspanningsnet, of een tracé via Zeeuws Vlaanderen richting Ossensisse met oversteek naar Eversdijk. De Westerschelde is op deze plek smaller en ook de aantakking op de 380 kV hoeft aan Zuid-Bevelandse zijde niet ver over land. Bovendien is bij Eversdijk al sprake van een energielandschap.	In hoofdstuk 3.10 leest u hoe binnen de projectprocedure vervolg zal worden gegeven aan de oproep ondergrondse kabels te onderzoeken. In hoofdstuk 3.4 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor de locatie van het hoogspanningsstation. Daarnaast kunt u in hoofdstuk 3.9 lezen over interconnectie met België.
202303664	d	Indiener geeft aan dat ondergronds de norm moet worden, want bovengrondse verbindingen zijn onacceptabel, tasten landschap en leefomgevingen aan. Indiener geeft aan dat deze mening breed wordt gedragen, ook door gemeente Borsele, en verwijst naar de Borselse Voorwaarden Groep.	In hoofdstuk 3.10 leest u hoe binnen de projectprocedure vervolg zal worden gegeven aan de oproep ondergrondse tracés te onderzoeken. In dit hoofdstuk geven we ook aan waarom de aanleg van 380-kV ondergrondse infrastructuur een technische uitdaging is en veel nadelen kent.
202303664	e	Indiener denkt dat veel meer moet worden ingezet op opwekking en opslag ter plaatse en rechtstreekse verbindingen (van windparken op zee) naar Zeeuws Vlaamse bedrijven met een grote energievraag. Zo wordt voorkomen dat grote trajecten over land moeten worden aangelegd. De windparken op zee worden immers vooral aangewend om grote industrieclusters te vergroenen. Dan moeten de verbindingen ook op de industrieterreinen worden gelegd en niet afgewenteld worden op de omgeving. Energietransitie en vergroening van de industrie vindt indiener belangrijk maar mag niet ten koste gaan van landschap en leefomgeving!	In hoofdstuk 3.13 kunt u meer lezen over alternatieve, eigen energievoorzieningen van (grote) bedrijven of ander soort alternatief. In hoofdstuk 3.8 van dit document beschrijven wij dat nut en noodzaak van deze verbinding zijn vastgesteld.
202303664	f	Indiener vindt dat lokale mensen intensief betrokken moeten worden bij de planvorming en het vervolgproces.	In hoofdstuk 3.1 geven wij aan hoe wij verder invulling geven aan participatie en communicatie. De inbreng van de afgelopen periode helpt ons om participatie af te stemmen met de omgeving. Wij zullen daarop het participatievoorstel per fase actualiseren (en publiceren).

202303666	a	Indiener geeft suggestie als nader te onderzoeken alternatieve locatie voor het 380kV-hoogspanningsstation toe te voegen een locatie ter hoogte van de Innovatieweg. Indiener heeft hierbij een afbeelding toegevoegd.	Dank voor uw inbreng, uw suggestie zullen we beoordelen. In hoofdstuk 3.4 kunt u meer lezen hoe wordt omgegaan met nieuwe ideeën voor de locatie van het hoogspanningsstation.
202303666	b	Indiener benoemt dat deze 380kV-verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen cruciaal is voor zowel het bedrijfsleven als de bredere regio van de Kanaalzone en ondersteunt dit project ten volle om de uitdagingen bij de energietransitie op een kwaliteitsvolle manier te kunnen aanpakken. Indiener geeft aan dat optimaal gebruik gemaakt dient te worden van de huidige en nieuwe (nautische-) infrastructuur en de schaars beschikbare gronden binnen de haven voor verduurzamingsprojecten ten behoeve van zowel de industrie, logistiek als de omgeving en het klimaat. Indiener gaat hierover graag in contact met TenneT	Wij waarderen uw steun voor dit project en bespreken graag verder hoe invulling te geven binnen het havengebied aan de energietransitie.
202303667	a	Indiener stelt als alternatief het ontsluiten van Zeeuws-Vlaanderen via een interconnectie met het Belgische 380 kV hoogspanningsnet. Deze variant is technisch minder complex, sluit beter aan op de totale industrie in de kanaal zone Temeuzen- Gent waar grenzen slechts fictief zijn. Deze optie is wellicht goedkoper en gemakkelijker te realiseren en biedt wellicht op termijn meer leveringszekerheid. Indiener vraagt dat de mogelijkheden en onmogelijkheden van deze variant serieus worden verkend.	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.9 kunt u meer lezen over Interconnectie met België.
202303667	b	Indiener stelt dat het nog lang niet zeker is dat de industrie gaat verduurzamen en dit meer elektriciteit zal vragen. Indiener stelt dat DOW en YARA ook kunnen kiezen voor de import van groene waterstof of gebruik maken van andere brandstoffen en grondstoffen. Indiener stelt dat het nog maar zeer de vraag is of de fabrieken in Nederland zullen blijven. Indiener refereert hierbij naar de ontslagronde die is aangekondigd en een bericht van omroep Zeeland omroep Zeeland dat Dow zich in zwaar weer bevindt. Het lijkt indiener niet vreemd te bedenken dat uit commerciële overwegingen dat Dow en Yara overwegen zich te verplaatsen naar het buitenland. Een besluit over dit ingrijpende (en dure) project mag volgens indiener dan ook pas genomen worden nadat de industrie garandeert om de gevraagde elektriciteit ook echt te gaan te gebruiken. En deze op voorhand een garantstelling afgeven dat bovengenoemde bedrijven ook daadwerkelijk de komende 20 jaar of langer in Nederland gevestigd blijven. Een deel van deze garantstelling dient direct te worden uitgekeerd aan de direct betrokkene inclusief de bewoner van het dorp Borssele.	Dank voor uw reactie. Dat u overtuigd wilt worden van de nut en noodzaak van de nieuwe verbinding vinden wij niet meer dan logisch. In hoofdstuk 3.8 van dit document kunt u de onderbouwing en vaststelling van nut en noodzaak terugvinden.

202303667	c	Indiener refereert aan het "Bovengronds, tenzij"-principe en stelt dat in Borsele breed maatschappelijk en politiek draagvlak ontbreekt, refererend aan de raadsvergadering, uitspraak wethouder Borsele en de Borselse Voorwaarden. Daarbij stelt indiener de vraag of voor dergelijke korte afstanden überhaupt wel bovengronds de overweging is, gezien dit korte afstanden betreft, refererend aan het tracé Delft-Pijnacker. Indiener stelt de vraag of actueel technisch inzicht van deze tijd niet vigerend is?	Dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.10 leest u hoe binnen de projectprocedure vervolg zal worden gegeven aan de oproep ondergrondse tracés te onderzoeken, maar geeft ook aan waarom de aanleg van 380-kV ondergrondse infrastructuur een technische uitdaging is met bijkomende nadelen.
202303667	d	Indiener stelt dat hoogspanningsmasten met kabelbundels een waardevermindering van het totale aanwezige onroerend goed en (landbouw) grond tot gevolg zal hebben. Met inbegrip van het totale dorp Borssele. Indiener stelt dat TenneT nu alleen de mensen uitkoopt die direct onder de masten wonen maar het is problematischer in het geval iemand (net) buiten de zone woont en zijn woningwaarde fors ziet dalen. Ook bewoners van het geliefde dorp Borssele zullen op termijn te maken krijgen met een drastische waardevermindering van hun onroerend goed.	Dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.7 kunt u lezen hoe wordt omgegaan met schade en compensatie.
202303667	e	Indiener geeft zorgen aan voor gezondheidsrisico's voor mens en dier als gevolg van elektromagnetische velden, laagfrequent geluid en fijnstof. De wetenschap is nog niet in staat om definitieve uitspraken te doen over de gezondheidseffecten op lange termijn ten gevolge van magnetische velden van hoogspanningsleidingen of schakelstations. Indiener stelt dat zolang er nog geen wetenschappelijke consensus en uniforme regelgeving is over de gevaren van blootstelling aan magnetische velden en fijnstof, mensen zich zorgen blijven maken.	In hoofdstuk 3.5 beoordelingskader gaan we in op aandachtspunten zoals impact op natuur, mens en leefomgeving welke verder in de projectprocedure onderdeel zijn van de integrale afweging die zal volgen.
202303667	f	Indiener wijst erop dat eventuele bovengrondse 380 kV hoogspanningslijnen in natuur- en foerageergebieden in onze omgeving en de Westerschelde extra sterfte van vogels veroorzaken (Draadslachtoffers), zeker met nieuwe Wintrackmasten, waar de draden onder elkaar worden aangebracht. Indiener stelt dat de Westerschelde wordt niet als kwetsbaar natuurgebied benaderd en stelt dat de techniek dicteert en mens, landschap en natuur zijn ondergeschikt.	In hoofdstuk 3.5 beoordelingskader gaan we in op aandachtspunten zoals impact op natuur, mens en leefomgeving die verder in de projectprocedure wel degelijk onderdeel zijn van de integrale afweging die zal volgen.
202303667	g	Indiener wijst erop dat luchtvaartmarkering in hoge masten over- en nabij de Westerschelde afbreuk doen op het karakter van de omgeving tijdens avond en nacht.	Dank voor uw inbreng, Hoofdstuk 3.6 geeft een nadere toelichting op de mogelijkheden om de Westerschelde te kruisen. Hiertoe behoren andere mogelijkheden dan een kruising met masten.
202303667	h	Indiener wijst op hoekverdraaiingen van ca. 90 graden die bij bepaalde varianten nodig zullen zijn. In totaal worden dan twee hoeken overbrugd (1x Oost en 1x West) en wijst op de complexiteit en opstijpunten. Een inlussings-configuratie is complex en grootschalig en zal zich extreem dominant aftekenen op de directe	In hoofdstuk 3.11 geven we de relatie aan met het hoogspanningsstation omgeving Sloegebied en het terechte aandachtspunt rekening te houden met de mogelijke impact wanneer de inlussing vanuit dit project in de buurt komt van de inlussing die u benoemt.

		omgeving. Daarnaast spelen in de Borsselepolder nog mogelijke opties voor inlussingen aan de noordzijde voor het nieuw te bouwen 380 kV hoogspanningsstation omgeving Sloe. Indiener wijst erop dat een mogelijke samenloop van deze projecten desastreuze gevolgen zal hebben voor woonbeleving en leefomgeving.	
202303667	i	Indiener stelt vragen m.b.t. het voornemen, waarin is uitgelegd dat in de projectprocedure van grof naar fijn wordt gemaakt en stelt dat dit in contrast staat met de tekst over NOVEX. Indiener vraagt hoe het plan 380 kV hoogspanningsverbinding met Zeeuws-Vlaanderen aan de Zuid Bevelandse zijde binnen de NOVEX clusters is ingedeeld. En of de ruimtelijke effectiviteit beoordeeld is in combinatie met de 9 stuks Rijksinpassingsplannen die reeds zwaar op ons gebied drukken?	<p>In hoofdstuk 3.11 leggen we uit hoe nationaal beleid (NPE, PEH) in relatie tot de energietransitie in Zeeland wordt vormgegeven en hoe via NOVEX o.a. afspraken tussen het Rijk en provincie Zeeland worden gemaakt. Het NOVEX deelt niet energieprojecten van nationaal belang in (daarvoor stelt de Omgevingswet dat de projectprocedure nodig is voor het uitvoeren van een Projectbesluit). Binnen het NOVEX worden wel ruimtelijke afspraken gemaakt in relatie tot meerdere nationale programma's die allemaal een ruimtevraag hebben. Het klopt dus dat de uitleg van de projectprocedure anders is dan het NOVEX.</p> <p>Bij de publicatie van de concept-NRD zal er ook uitleg gegeven worden wat de samenhang is met andere projecten en hoe eventuele cumulatie van effecten inzichtelijk gemaakt wordt.</p>
202303667	j	Indiener stelt dat verwacht mag worden dat lusten en lasten evenredig verdeeld worden tussen verschillende gemeentes/ gebieden en niet alle druk op 1 gebied wordt gelegd?	Nederland werkt aan een toekomst met duurzame energie. Daarbij maken we steeds meer gebruik van duurzame energiebronnen, zoals windenergie die op zee wordt opgewekt. Onze energie-infrastructuur moet hiervoor worden uitgebreid en aangepast; de overgang naar duurzame energie kan overlast opleveren en impact hebben op de leefomgeving; op Home - Energieprojecten Nederland kunt u zien dat er door heel Nederland energieprojecten worden gerealiseerd. Voor 5 regio's, waaronder Zeeland, waar we veel infrastructurele projecten in ontwikkeling zien als gevolg van aanlanding windenergie, is een Gebiedsinvestering Netten op Zee beschikbaar gesteld aan de regio om de leefkwaliteit in deze gebieden te verbeteren.
202303668	a	Indiener stelt dat het voornemen en de twee voorgestelde tracés een verwoestend effect heeft op het unieke indijkingslandschap van de Zak van Zuid Beveland. Nergens ter wereld vinden we een evenknie van dit bijzondere landschap met exceptioneel cultuur-historische waarde dat je ongeschonden dient door te geven aan komende generaties. De grootschalige ontwikkeling van de 380 KV masten zijn desastreuus voor het kleinschalige landschap waar ze doorheen worden geleid. Indiener stelt, wanneer een nieuw 380-traject overtuigend verantwoord wordt, dat kabels dan onzichtbaar, dus in de ondergrond te worden aangebracht. Het unieke landschap van de Zak moet onaangetaast blijven en de	Hartelijk dank voor uw reactie. In hoofdstuk 3.3 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met een reactie vóór of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven. In hoofdstuk 3.10 leest u hoe binnen de projectprocedure vervolg zal worden gegeven aan de oproep ondergrondse tracés te onderzoeken, maar geeft ook aan waarom de aanleg van 380-kV ondergrondse infrastructuur een technische uitdaging is en nadelen kent. Met betrekking tot Natura2000, verwijzen wij naar hoofdstuk 3.5, waar ingaan op het beoordelingskader.

		<p>kwaliteitskenmerken en leefgebieden van het natura 2000-gebied van de Westerschelde en de directe omgeving mag volgens de Europese wetgeving niet worden geschonden.</p>	
202303668	b	<p>Indiener stelt het uiterst serieus nemen van geldige, steekhoudende argumenten, deze respecteren, en eventueel valideren van belang. Deze argumenten mogen niet worden overvleugeld door het argument van groot maatschappelijk belang of het opvoeren van nieuwe wetten die het voornemen kunnen legitimeren.</p>	<p>In hoofdstuk 3.4 leest u hoe wij verder zullen gaan met alle ingebrachte ideeën. De beoordeling van en argumentatie bij alle ingebrachte ideeën zullen gepubliceerd worden, net als de uitleg welke alternatieven in verder onderzoek overblijven.</p>
202303668	c	<p>Indiener vraagt de mogelijkheid te verkennen voor energielevering via het Vlaamse net. Deze voorkomen verwoesting van de Zak en het Natura 2000 gebied.</p>	<p>In hoofdstuk 3.9 kunt u meer lezen over Interconnectie met België. Met betrekking tot Natura2000, geeft hoofdstuk 3.5 inzicht in het beoordelingskader waar ook rekening gehouden zal worden met de Natura2000-status van de Westerschelde.</p>
202303668	d	<p>Indiener geeft aan een doorwrochte studie te eisen naar nut en noodzaak van de door de bedrijven gevraagde stroom. Tot nu toe zijn er geen publiek gemaakte concrete plannen van Yara, Dow en andere bedrijven voor de transitie naar fossielvrij en circulair verschenen die de rampzalige plannen rechtvaardigen. Indiener stelt dat bedrijven, met name de grote energievragers, hun transitieplannen voor na 2030 openbaar dienen te maken. Zonder die informatie mag het voornemen niet worden gerealiseerd. Voordat van uitvoering sprake kan zijn dienen de duurzame, toekomstgerichte investeringen van de grote bedrijven publiek en klip en klaar te zijn.</p>	<p>Dat u overtuigd wilt worden van de nut en noodzaak van de nieuwe verbinding vinden wij niet meer dan logisch. In hoofdstuk 3.8 van deze nota beschrijven wij waarom nut en noodzaak zijn vastgesteld voor het project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen.</p>
202303670	a	<p>Indiener stelt de vraag of de bedrijven die in de toekomst van energie voorzien moeten worden in Zeeuws-Vlaanderen, hier over 10, 20, 30 jaar nog zitten en of deze installaties dus nog nodig zijn. Indiener stelt daarbij de vraag welke verantwoordelijkheid deze buitenlandse bedrijven nemen voor wat ze de omgeving aandoen, qua lucht- bodem- watervervuiling, volksgezondheid, het huisvestingsprobleem van de arbeidsmigranten (om de pensionering van de naoorlogse geboortegolf op te vangen) en de sociale impact hiervan op de omgeving? De bedrijven houden zich stil, strijken de winst op en laten anderen de problemen oplossen. Het economisch groeimodel mag op de schop en worden ingewisseld door consuminderen. De wereld kan zonder meer plastic en kunstmest.</p>	<p>Dank voor uw reactie. Dat u overtuigd wilt worden van de nut en noodzaak van de nieuwe verbinding vinden wij niet meer dan logisch. Hoofdstuk 3.8 van dit document beschrijft dat nut en noodzaak van deze verbinding zijn vastgesteld.</p>
202303670	b	<p>Indiener vraagt dat er zeer terughoudend wordt omgaan met de grote landschappelijke aanpassingen. Horizonvervuiling door bijvoorbeeld grote masten voorkomen, geen geluidsoverlast, geen gezondheidsschade door elektromagnetisme, geen lichtvervuiling in de avond/nacht tijdens</p>	<p>Wij begrijpen uw oproep en zorgen met betrekking tot gezondheid, geluid etc. Komende periode zullen we het onderzoeksplan opstellen, waar wij graag uw mening ook op ontvangen, in hoofdstuk 3.5 gaan we daarbij al in op een aantal thema's die terugkomen in het beoordelingskader.</p>

		bouwwerkzaamheden of erna. Dat er voor de bouw/ het ontwerp eisen worden gesteld aan dat deze projecten natuur en milieu niet alleen ontzien, maar ook ten goede komen/ versterken. Dat de bouw en de opbrengsten uit exploitatie grotendeels ook ten goede komen aan deze omgeving. Dat er eerlijke en volledige informatie wordt gegeven over de impact van de komst van bijvoorbeeld de 380 kV-leiding en het station.	
202303670	c	Indiener stelt voor een voorwaardengroep van inwoners, zoals bij Borsele, in te stellen. Deze kan een soort visie op de omgeving ontwikkelen met betrekking tot de grote energietransitieprojecten. Indiener stelt dat daarbij geen ministers of hoogwaardigheidsbekleders hoeven te worden uitgenodigd. Wel diverse belangengroepen hierin een podium geven.	In hoofdstuk 3.1 geven wij aan hoe wij verder invulling geven aan participatie en communicatie. De inbreng afgelopen periode helpt ons om participatie af te stemmen met de omgeving. Wij zullen daarop het participatievoorstel per fase actualiseren (en publiceren). Met betrekking tot integraliteit, geven we in hoofdstuk 3.11 toelichting op lopende processen, zoals NOVEX.
202303670	d	Indiener geeft suggesties met betrekking tot informatievoorziening: verspreid een huis-aan-huis krant over alle grote energieprojecten die in de Kanaalzone op stapel staan, geef eerlijke informatie en maak het visueel. Organiseer daarna een bijeenkomst waar de omgeving volledig en transparant wordt geïnformeerd en voeg bijvoorbeeld tekeningen /artist impressions toe van hoe een maatregelen van bijvoorbeeld bovengrondse masten eruitzien in een open landschap. Geef inwoners een kans om met de initiatiefnemers en elkaar in gesprek te gaan, in plaats van informatieavonden met panelen, waar het niet duidelijk is wie aangesproken kan worden en discussie vermijdt. Indiener stelt dat provincie daar ook bij aanwezig zou moeten zijn.	In hoofdstuk 3.1 geven wij aan hoe wij verder invulling geven aan participatie en communicatie. De inbreng afgelopen periode helpt ons om participatie af te stemmen met de omgeving. Wij zullen daarop het participatievoorstel per fase actualiseren (en publiceren). Met betrekking tot visualisaties zullen we dit, wanneer meer bekend is over te onderzoeken locaties en tracés, visualisaties benutten ter ondersteuning van het participatieproces.
202303674	a	Indiener stelt dat het nog niet zeker is of DOW en YARA zullen kiezen voor elektriciteit via deze verbinding. Zij kunnen ook kiezen voor de import van groene waterstof of gebruik maken van andere brandstoffen en grondstoffen. Of fabrieken verplaatsen naar het buitenland. Indiener stelt daarop dat een besluit over dit ingrijpende (en dure) project pas genomen mag worden nadat de industrie garandeert om de gevraagde elektriciteit ook echt te gaan te gebruiken.	Dank voor uw reactie. Dat u overtuigd wilt worden van de nut en noodzaak van de nieuwe verbinding vinden wij niet meer dan logisch. In hoofdstuk 3.8 van dit document beschrijven wij dat nut en noodzaak van deze verbinding zijn vastgesteld.
202303674	b	Indiener stelt dat het onjuist is dat Zeeuws-Vlaanderen niet op het Belgische hoogspanningsnet mag worden aangesloten. Wel moet de aansluiting in goed overleg met de Belgen gebeuren. Indiener stelt daarop dat de variant 'aansluiten op het Belgische net' moet worden onderzocht en als volwaardige variant moet worden meegenomen in de volgende stappen.	In hoofdstuk 3.9 kunt u lezen over interconnectie met België.
202303674	c	Indiener vraagt ondergrondse varianten als voorkeursvariant mee te nemen in de volgende stappen, gezien de eis van volksvertegenwoordigers. Indiener refereert aan de Borselse Voorwaarden, gemeente en provincie, welke unaniem van	In hoofdstuk 3.10 leest u hoe binnen de projectprocedure vervolg zal worden gegeven aan de oproep ondergrondse kabels op land te onderzoeken.

		mening zijn dat nieuwe hoogspanningsmasten onacceptabel zijn. Indiener stelt dat gekozen moet worden voor een andere techniek die wel ondergronds kan, zoals laagspanning of gelijkstroom.	
202303674	d	Indiener vraagt om de door de inwoners getekende tracés en varianten allemaal uit te werken en vraagt het ministerie en TenneT openbaar antwoord te geven op deze input van de inwoners.	In hoofdstuk 3.4 leest u hoe EZK en TenneT verder zullen gaan met alle ingebrachte ideeën. De beoordeling van en argumentatie bij alle ingebrachte ideeën zullen gepubliceerd worden, net als de uitleg welke alternatieven in het verdere onderzoek overblijven.
202303674	e	Indiener stelt dat door het publiceren van het voornemen en de kaartjes met tracés en locatie voor hoogspanningsstations, per direct de waarde is verminderd van huizen en bedrijven langs de tracés en locaties. Indiener stelt dat TenneT deze waardevermindering moet compenseren indien een betrokkene daarom verzoekt. Nu en niet pas als een definitief besluit is gevallen. Indiener stelt dat de schade nu reeds is aangebracht.	In hoofdstuk 3.7 kunt u meer lezen over hoe wordt omgegaan met schade en compensatie.